

A MAGYAR
BÜNTETŐ TÖRVÉNYEK
ÉS
SZABÁLYOK
MAGYARÁZATOKKAL ÉS JEGYZETEKKEL.
KÉZIKÖNYV

A MAGYAR KIRÁLYI CSENDŐRSÉG, ÁLLAMI VÁROSI
ÉS KÖZSÉGI RENDŐRSÉG, VALAMINT ALTALÁBAN
AZ ÖSSZES NYOMOZÓ HATÓSÁGOK ÉS NYOMOZÓ
KÖZEGEK RÉSZÉRE.

Az 1251 oldalas könyvnek csak a
"csendőr" említésű oldalait adjuk itt közre
BUDAPEST.

FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR NYOM. INTÉZET ÉS KÖNYVTÁRDA.

Boltl. ára 15 kor.

76. g.

A MAGYAR
BÜNTETŐ TÖRVÉNYEK
és
SZABÁLYOK
MAGYARÁZATOKKAL ÉS JEGYZETEKKEL.
KÉZIKÖNYV

A MAGYAR KIRÁLYI CSENDŐRSÉG, ÁLLAMI, VÁROSI
ÉS KÖZSÉGI RENDŐRSÉG, VALAMINT ÁLTALÁBAN
AZ ÖSSZES NYOMOZÓ HATÓSÁGOK ÉS NYOMOZÓ
KÖZEGEK RÉSZÉRE.

BUDAPEST.

FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR IRAD. INTÉZET ÉS KÖNYVTÁR.

RÖVIDÍTÉSEK:

- A. T. - Az állami anyakönyvekről szóló törvény.
 A. U. - Anyakönyvi Utasítás.
 bek. - bekezdés.
 B. K. - Belügyi Közlöny.
 B. M. - Belügyministeri rendelet.
 Bn. - Büntető novella (1908 : XXXVI. t.-cz.).
 BP. Bp. - Bünvádi perrendtartás.
 BTK. - Büntető törvénykönyv (1878 : V. t.-cz.).
 BT. - Büntető tanács.
 Bt. - Büntetőtörvény.
 Dt. - Döntvénytár.
 ein. - einöki.
 E. T. - Erdőtörvény.
 FM, Fm. M. - Földművelésügyi ministeri rendelet.
 hat. - határozat.
 H. B. - Hatásköri bíróság.
 H. T. - Házassági törvény.
 H. U. - Házassági Utasítás.
 I. M. - Igazságügy-ministeri rendelet.
 J. - Járásbíróság.
 J. E. - jogegység érdekében hozott curiai döntvény.
 KBTk, Kbt. - Kihágási büntetőtörvény (1879 : XL. t.-cz.).
 Kh. - Közigazgatási hatóság.
 Kir. - Kir. járásbíróság.
 K. M. - Kereskedelemügyi ministeri rendelet.
 K. Ü. Sz. - Községi Ügyviteli Szabályzat.
 L. - lásd.
 l. - lap.
 M. - Minisztertanács.
 M. A. T. - Az állami anyakönyvvezetőkrol szóló törvényt
 módosító 1904 : XXXVI. t.-cz. (Magyar Anya-
 könyvi törvény).
 M. K. - Magyar Közigazgatás.
 min. - ministeri.
 M. T. - Mezőrendőri törvény.
 Olv. - olvasd.
 p. - pontja.
 Rész. - Rendőri büntető szabályzat.
 Rész. - Rendőri büntető ügyviteli szabályzat.
 R. T. - Rendeleték Tára.
 sz. a. - szám alatt.
 T. - Törvényszék.
 T. - Törvény (a III—V. Részekben).
 T. cz. - Törvényczikk.
 T. H. - Teljes ülési határozat; curiai döntvény.
 V. R. - Végrehajtási Rendelet.
 V. ó. - Vessd össze.
 i. - szakasz.

ELŐSZÓ.

E mű közreadásánál annak kiadója és az azt felülbíró kormányhatóságok abból a szempontból indultak ki, hogy a büntettek, vétségek és kihágások ellenőrzésénél, nyomozásánál, illetőleg felderítésénél az erre hivatott hatóságoknak vagy hatósági közegeknek (csendőrségnek) sok nehézséggel kell megküzdeniök. Eme nagy és nehéz feladat teljesítésének könnyítésére feltétlenül szükség van egy olyan kézikönyvre, a melyben összegyűjtve megtalálhatók mindazok a jogszabályok, a melyekre szükség lehet.

Hogy az állam, a közrend s a személy és vagyonbiztonság érdekeinek megfelelően teljesíthessék feladatukat az erre hivatottak, ismerniök kell az összes törvényeknek és az ezeket kiegészítő jogszabályoknak feladatuk körébe eső minden rendelkezését. Ez azonban igen nehéz feladat, mert valamennyi törvény, valamennyi rendelet tartalmaz oly szabályokat, a melyekre szükségük van.

A mióta azonban a törvények és a rendeletek fennállnak, újabb és újabb törvények és rendeletek hozattak és ezek egyike hatályon kívül helyezi a másikat, úgy hogy ha meg is van valakinek valamennyi törvény és rendelet, ezeket mind össze kellene egyeztetni és a régiből kitörölni azt, a mi valamely újabb jogszabály folytán érvényét veszítette. (35—45 éves joganyag átvizsgálásáról van szó.)

Ugyanígy vagyunk a fennálló törvények és szabályok értelmezésével is. Bármilyen jól tudja és ismerje is valaki a törvény szavait, azoknak értelme más és más, mert a hány eset, annyiféle módon lett a törvénytsejés elkövetve és ugyanazt a szabályt az eset körülményeihez képest minden törvénytsejésnél kell alkalmazni. Ugyanezért különösen gyakorlati szempontból jó könyvnek csak azt lehet tekinteni, melyben a jogszabályok helyesen értelmeztetnek s a mely alapos és megbízható magyarázatot, s utbaigazítást tartalmaz a jogszabályoknak az egyes konkrét esetekben való helyes alkalmazására.

Minthogy pedig egyetlen oly kézikönyv sem áll a hatóságok (csendőrség) rendelkezésére, melyben az e tárgyú, hatályban álló jogszabályoknak, bár csak az, úgyszólván, naponta szükséges része is megtalálható és gyakorlati irányban tárgyalva volna: nyilvánvaló, hogy ezen jogszabályok szövevényes tömkelegében csak azok képesek eligazodni és fenn-

akadás nélkül szabatosan eljárni, a kik a magyar büntető-törvénykönyvek életbeléptetéséről szóló 1880: XXXVII. t.-cz. rendelkezésre való figyelemmel: a büntető törvénykönyvek és az azok életbelépte alkalmával már fennállott és az ezen törvénykönyvek némely intézkedésének tárgyát képező külön törvények alapos tanulmányozása és rendelkezéseinek összevetése után, utóbbiaknak az említett t.-cz. értelmében 1880. évi szeptember hó 1-től hatályukat vesztett és módosított rendelkezéseit megbízható módon megállapították és nyilvántartásba vették s ugyanígy jártak el a kormányrendeletek tekintetében, valamint a később keletkezett törvények és az 1901: XX. t.-cz. 22. §-ában nyert felhatalmazás értelmében a m. kir. belügyminiszter és az igazságügyminiszter urak által a rendőri büntető eljárás egységes szabályozása tárgyában 65,000/1909. B. M. sz. a. kiadott »Rendőri büntető szabályzat» 282. és 283. §-ai alapján is.

Ebben a könyvben benne van az élő magyar jog és abból csak annyi, de mégis mindaz, a mire a hatóságoknak és hatósági közegeknek (csendőrségnek) szükségük van. Ebből a jogból azonban csak az, a mi ma is életben és törvényben van és hozzáfűzve viszont mindaz, a mi annak az életben való alkalmazásához szükséges. Felöleli az összes joghatályú intézkedéseket bezárólag 1912. évi augusztus hó 31-ig.

Régi áhaja és kívánalma egy ilyen könyv minden csendőrnek, hatóságnak és közegnek. Ennek a szüksége volt az indító ok, hogy a Honvédelmi Miniszter Ur Önagyméltósága 5231/eln. 1909. sz. a. és a Belügyminiszter Ur Önagyméltósága 46,498/Vb. 1909. sz. a. elrendelték »A Magyar Büntető Törvények és Szabályok magyarizációkkal és jegyzetekkel» című Kézikönyv szerkesztését és kiadatását.

Néhai Nyisztor Sándor csendőrszázados volt az, ki ezen rengeteg joganyagnak összegyűjtéséhez és könyvbe-foglalásához az alap gondolatot megadta s szükségesnek is bizonyult egy, az egyöntetű eljárást biztosító oly kézikönyv megszerkesztése, melynek használata mellett a m. kir. csendőség a bűncselekmények ellenőrzését az állam-, a közrend-, a vagyon- és személybiztonságnak s a közönség érdekeinek megfelelően gyakorolhatja s a felmerülő konkrét esetekben a nyomozást szabatosan és helyes irányban fogatosíthatja, a felfelentéseket pedig a vonáthozó jogszabályok értelmében szerkesztheti és terjesztheti az eljárásra illetékes bíróságok elé.

A mű I. és II. részeit a magyar kir. igazságügy-miniszter Ur 9276/III.—1911. sz. a. elfogadta; a III.—V. részeit pedig a magyar kir. belügyminiszter Urnak 129,264. Vb.—1912. sz. rendelkezéséhez képest lettek teljesen átdolgozva és kibővíttet.

E mű szerkesztésénél kiváló gondot fordítottunk arra, hogy abban úgy a m. kir. csendőség, mint a büntető bíróságra illetékes hatóságok s a bűnügyi nyomozásokkal

megbízott hatósági közegek is oly kézikönyvet nyerjenek, melynek alapján a hatályban levő jogszabályok értelmében, azoknak hosszadalmas, időtrábló kutatása és behatóbb tanulmányozása nélkül az igazságszolgáltatás és a felek érdekeinek megfelelően, fennakadás nélkül eljárhatnak.

A hasonló címen már megjelent kiadás csupán 720. oldal (45 lo) terjedelmű volt és így csak a legszükségesebbeket ölelte fel és a régi hiányon akart sürgősen segíteni. Azonban ez a kiadás 1270 oldalas (80 loes), tehát majd kétszer oly nagy, teljesen felöleli mindazt, a mi 1912. augusztus hó végéig joghatályos intézkedés kiadatott.

A tartalomjegyzék és a Betürendes tárgymutató pedig a tájékozást könnyűvé és gyorsá teszi.

E könyv megjelenésével az 1910. évben hasonló címmel megjelent kiadás hatályon kívül helyeztetik.

Budapest, 1912. évi szeptember hó.

A kiadó.

Nyomás közben történt változás :

A 63. oldalon a 17. és 18. sor helyébe teendő : „A véd-
erőri sróló 1912 : XXX. t.-ez (66—69. f.-al, a melyek a BTK.
442—451. ff. helyébe léptek) :

Büntetés alá nem eső kísérlet	101
V. fejezet. A részesség	102
A részesek büntetése	105
Csak a tettesnek beszámítható cselekmény	105
Személyes tulajdonságok és körülmények	106
VI. fejezet. A szándék és gondatlanság	106
VII. fejezet. A beszámítást kizáró v. enyhítő okok	108
Öntudatlan állapot és elmezavar	108
Ellenállhatatlan kényszer	108
Jogos védelem	109
Végzettség	111
Tévedés	112
A fiatalokura vonatkozó rendelkezések	113
Siketnémaság	119
Sulyosbító és enyhítő körülmények [.. . . .	119

Aggkor és testi gyengeség	122
Vizsgálati fogság	123
VIII. fejezet. A bűnhalmazat	124
Eszmélet és anyagi bűnhalmazat	124
Az anyagi halmazat büntetése	125
Összbüntetés alakítása	126
IX. fejezet. A bűnvádi eljárás megindítását és a büntetés végrehajtását kizáró okok	127
A bűnös halála, a kegyelem és a bűnvádi eljárás elővülése	127
A magánindítvány, mint a bűnvádi eljárás megindításának előfeltétele	128
Az elítelt halála, a kegyelem és a büntetés elővülése ;	161

Második rész: A büntettek és vétségek nemeiről és azok büntetéséről.

I. fejezet. A felsősértés	135
Esetek és büntetése	135
Szövetkezés, előkészület és felhívás elsőszértésre	137
A feljelentés elmulasztása	139
A kísérlet, előkészület, szövetség és felhívás büntetlensége	140
A felsősértés mellék-büntetése	140
II. fejezet. A király, a királyi ház tagjainak bántalmazása és a király megsértése	140
A királyi ház tagjainak bántalmazása és megsértése	141
III. fejezet. A hűtlenség	142
Katonai árulás	142
Diplomáciai árulás	144
Szövetkezés és felhívás hűtlenségre	144
Mellékbüntetés	145
A szövetség büntetlensége	145
IV. fejezet. A lázadás	145
Esetek és büntetése	145
Szövetkezés és felhívás lázadásra	147
A lázadás és az arra irányzott szövetség büntetlensége	147
Jogtalan toborzás	148
Mellékbüntetés	148
V. fejezet. A hatóságok, országgyűlési tagok v. hatóságok elleni erőszak	148
Mindeltett hatóság elleni erőszak	151
Mellékbüntetés	152

Szövetkezés hatóság elleni erőszakra	15
VI. fejezet. Az alkotmány, a törvény, a hatóságok vagy a hatósági közegek elleni igazgatás	153
Felhívás	153
Igazgatás	154
Büntett és büntevő feldicsérete	157
VII. fejezet. A magánosok elleni erőszak	157
Erőszak betűréssel és nyílt helyen	157
VIII. fejezet. A polgároknak választási joga ellen elkövetett büntettek és vétségek	159
Erőszak vagy fenyegetés	159
Hamisítás	160
Csalárd szavazás	163
Megvesztegetés	163
Hivatalos befolyásolás	165
Mellékbüntetés	165
Feljelentési határidő	165
IX. fejezet. A vallás s ennek szabad gyakorlata elleni büntettek és vétségek	166
Istenkáromlás és vallásbörtetés	166
A lelkes megtámadása vagy bántalmazása	167
X. fejezet. A személyes szabadságnak, a házjognak, továbbá a levél- és táviratfőknek közhivatalnok általi megsértése	168
Személyes szabadság megsértése	168
Házjog megsértése	170

Levél és távirdataik megsértése	171
Mellékbüntetés	171
XI. fejezet. A pénzhamisítás	172
A pénzhamisítvány előállítása s arra irányzott szövetség	172
Pénzhamisítvány forgalombahozása és kiadása	175
Közhitelpapírok	176
Mellékbüntetés	176
A bankszabadság megsértése	176
XII. fejezet. A hamis tanúzás és hamis eskü	177
Szándékos hamis tanúzás	177
Szándékos hamis eskü	179
Hamis tanúzás fogycsimi ügyben	179
Gondatlan hamis tanúzás és eskü	180
Csalás hamis tanúzásra	180
Mellékbüntetés	181
Büntetlen hamis tanúzás és eskü	181
Az igaz vallomás visszavonása	181
XIII. fejezet. A hamis vád	182
Hamis vád büntetése és vétsége	182
Fölmentésre alkalmas bizonyítékok elhallgatása	183
Az ítélet közértesítése	183
XIV. fejezet. A szemérem elleni büntettek és vétségek	183
Nemi erőszak és megfertőzés	183
Természetelleni fajtalanság	186
Vérfertőzés	187
Szemérem elleni büntetti házasságtörés	188
A csalás	188
A Bn. rendelkezései	189
Szemérem elleni vétség	190
Mellékbüntetés	191
XV. fejezet. Kettős házasság	191
XVI. fejezet. A családi állásra vonatkozó büntettek és vétségek	193
A gyermek családi állása elleni büntettek	193
Érvénytelen házasság család megkötése	193
XVII. fejezet. A rágalmazás és becsületsértés	195
Rágalmazás	195
Becsületsértés	199
Hatóság nyilvános megsértése	200
Valódság bizonyításának kizárása	200
Rágalmazás vagy becsületsértés hatóság elleni ügyben	201
Az eljárás felfüggesztése becsületsértési ügyben	202

Indítvány, felhatalmazás, kívánat	202
Holtak rágalmazása vagy sértése	205
Kölcsönös rágalmazás és becsületsértés	205
Az indítványozási jog kiterjesztése	205
Az ítélet közértesítése	206
XVIII. fejezet. Az ember élete elleni büntettek	207
Gyilkosság és szándékos emberölés	207
Emberölés a megölt kívánságára	209
Részesség öngyilkosságban s az amerikai párba]	209
Gyermekölés	210
Magzatelhajtás	210
Kitétel és elhagyás	211
Szövetkezés gyilkosságra	211
Mellékbüntetés	212
Gondatlan emberölés	212
Kárterítés	213
XIX. fejezet. A párviadal	214
Felhívás, elfogadás, buzdítás, kiállítás	215
Az ellenfél megsebesítése vagy megölése	215
Tanúk, orvosok, segédok	216
XX. fejezet. A testi sértés	216
Súlyos és könnyű testi sértés	216
Halált okozó testi sértés	219
Többek bántalmazásából származó súlyos és halált okozó testi sértés	220
Egészségsértés mérgezés által	221
Gondatlanságból okozott súlyos testi sértés	222
Kárterítés	224
Indítvány könnyű testi sértésnél	224
Házi fegyelmem joga	224
XXI. fejezet. A közegészség elleni büntettek és vétségek	225
Rágályos betegség elleni szabályok megszegése	226
XXII. fejezet. A személyes szabadságnak megsértése magánszemélyek által	227
Gyermekrablás	227
Szökötés	227
Nőragadás	228
Személyes szabadság jogtalan korlátozása	228
Mellékbüntetés	230
XXIII. fejezet. A levél- és távsürgönytitoknak megsértése magánszemélyek által	230
XXIV. fejezet. A titok tiltott felfedezése	230

	Oldal		Oldal
Hivatásbeli titok megsértése	230	XXXV. fejezet. A család és vetkes bukás	273
XXV. fejezet. A magánlak megsértése magánszemélyek által	230	Család bukás	273
XXVI. fejezet. A lopás	234	Vetkes bukás	275
Egyszerű lopás	234	Felelős személyek kereskedelmi társaság vagy egyesület bukásánál	276
Mindített lopás	237	XXXVI. fejezet. Más vagyonának megrongálása	277
A lopás büntetése	242	Vallási és más ingatlan dolgok megrongálása	277
Családi és házi lopás	242	Ingatlan elfoglalása, rongálása s a földtől el nem választott termék felhasználása	277
XXVII. fejezet. A rablás és zsarolás	243	XXXVII. fejezet. A gyűjtögetés	278
Zsarolás	245	Szándékos gyűjtögetés	278
Mellékbüntetés	249	Törvész-okozás vétsége	279
XXVIII. fejezet. A sikkasztás, zártörés és hűtlen kezelés	249	Mellékbüntetés	280
Sikkasztás	249	Gyűjtögetés büntetlensége	280
Zár alá vett dolog elikkasztása és zártörés	250	Szövetkezés gyűjtögetésre	280
Hűtlen kezelés	251	XXXVIII. fejezet. Vízáradás okozása	280
Hűtlen kezelés erdőőr által elkövetve	252	XXXIX. fejezet. Vaspátyák, hajók, távirtdák megrongálása és egyéb körvesztélyű események	281
XXIX. fejezet. A jogtalan elcsajátítás	252	Körvesztélyű rongálás és vasutjelzés büntetése	281
Talált dolog és régi kincs véletlenül vagy tévedésből birtokba vett dolog	253	Körvesztélyű rongálás és vasuti jelzés vétsége	282
Jogtalan elcsajátítás	254	Távírókészülék megrongálása	282
Családtagok indítványozási joga	254	A tengeralatti kábel elleni büntények	282
XXX. fejezet. Az orgazdaság és bűnpártolás	254	Mellékbüntetés	284
Bűnpártolás	256	A távbeszélők és villamosjelzők elleni büntények	284
XXXI. fejezet. A család körönséges és biztostízi család	257	Hajó megfeneklésének, elsüllyedésének vagy összezúródásának okozása	284
A család minősítése	260	XL. fejezet. A foglyok megszöktetése	285
Hitelezési család	260	XLI. fejezet. A fegyveres erő elleni büntettek és vétségek	286
Kiskorú vagy gondnokolt részesedése	260	A védkötelezettség kijátszása	283
Az ursora	261	Csábítás szökre és a katonaszökevény pártolása	287
Bűnszegéd ursora vétségénél	262	Hadított kikémdése és közötétele	288
Az ursora minősítése	262	Szállítási szerződés megszegése	288
A hitelező kijátszása	263	Eihatárolás a hűtlenségtől	289
A hitelezők kijátszásának fogalmához	263	Mellékbüntetés	289
Mellékbüntetés	264	Ujonczállítás előli szökés és tiltott násülés	289
XXXII. fejezet. Okirathamisítás	265	XLII. fejezet. A hivatali és ügyvédi büntettek és vétségek	289
Közokirathamisítás	265	Közhivatalok fogalma	289
Magánokirathamisítás	269	Hivatali sikkasztás	290
Kitöltetlen irat hamis kitöltése, hamis okirat használata	271	Megvesztegetés	292
Okirat megsemmisítése, megrongálása, eltávolítása	271	Hivatali vesztegetés vétsége	294
Határjelhamisítás	271	Hivatali erőszak	294
XXXIII. fejezet. Orvosi és községi hamis bizonyítványok kiállítás és használata	272		
XXXIV. fejezet. Bélyeghamisítás	273		

	Oldal		Oldal
Hivatali hónapértelődés	295	Ügyvédi büntettek és vét- ségek	296
Hivatali titok elárulása	296	Meilékbüntetés	297
Hivatali kötelesség megta- gadása	296	XIIII. fejezet. Záróhatározatok	297

HARMADIK RÉSZ.

1879. évi XL. törvényczikk: a magyar büntető törvény- könyv a kihágásokról.

Első rész: Általános határozatok. ;

A kihágásokról	299	Harmadfokú elbírálásokról	302
-------------------------	-----	---------------------------	-----

MÁSODIK RÉSZ.

A kihágások neveiről és ezek büntetéseiről.

I. fejezet. Az állam elleni ki- hágások	343	Tolonczszabályzat (§389/85. sz. B. M. sz. F.)	397
1. A hadierő eszközeinek veszélyeztetése	343	Tiltott visszatérés	416
2. Fegyverek és löszerekre vonatkozó tilalmak meg- szegése s a tiltott lőkézzel	344	Hamis igazoló okmányok használatára	417
3. Államellenes tankönyv és társzer használata	354	Név, állás vagy lakhely be- nem írása, vagy hamis be- írása szállodák vendég- könyvébe	419
II. fejezet. Pénzgyűjtés	355	Vendégtűsők v. szálloda- tulajdonok mulasztása	420
A hatóságok és a közszend elleni kihágások	355	VII. fejezet. A közrend és közszemérem elleni ki- hágások	420
Valótlan vészjelzés	355	Záróra megszegése	420
Fenyegetés nem zsarolási célből	356	Nyilvános verekedés	422
Hatóság iránti engedet- lenség, nyilvános cso- portosulás vagy zavargás esetén	357	Nyilvános mulatságok, táncszivalmak, hangver- senyek, tűzijátékok ren- dezése hatósági engedély nélkül	424
Név, állás, lakhely be nem vallása, v. hamis bevallása	357	Színleltetés tartása ható- sági engedély nélkül	431
Jogtalan egyenruhaviselés, közhivatalnokai vagy ka- tonai jelleg színlelése	358	Hatósági intézkedések meg- szegése nyilvános ünnepe- lyek, körmenetek, csoport- tosulások alkalmán	433
Jogosulatlan cím-, rend- vagy őrszínek használata	359	Csalárd szemfényvesztés	434
Hatóságértés	361	A közönség részére nyitva- álló helyek tárgyainak megrongálása	435
Döntvények	363	Közszemérem elleni ki- hágások	437
Hatósági rendelet vagy bir- detmény szándékos rong- gálása	368	Botránnyt okozó részesség és lerészegítés	438
Fáklyásmenet rendezése hatósági engedély nélkül	369	Állatkínzás	440
III. fejezet. A vallás és annak szabad gyakorlata elleni kihágások	370	VIII. fejezet. Szerencsejáték által elkövetett kihágások	442
IV. fejezet. Pénz- és érték papirok hamisítására vo- natkozó kihágások	378	IX. fejezet. Közegészség és testi épég elleni kihágások	446
Pénz, vagy helyegnek látszó tárgyak utánzása	380	Kuruzslás	446
V. fejezet. A családi állás elleni kihágások	382	Gyógysegélyek megtaga- dása vagy elhalasztása	448
VI. fejezet. Közbirtonság el- leni kihágások	386	Járványos betegség elleni szabályok megszegése	451
Csavarogás	386	Szállítási eszköz fertőtte-	
Koldulás	389		

mitésének elmulasztása
járvány idején 453

Az emberi élelemre levá-
gandó állatokra vonat-
kozó szabályok megsze-
gése 456

Ivóvíz megrongálása . . . 459

Dajkaságra vállalkozás
ragályos betegséggel . . . 460

Az ételek főzésére haszná-
landó edények s az étel-
és italcikkek tartására,
elárúttására stb.-re vo-
natkozó szabályok meg-
szegése 460

A robbantó, gyújtóanya-
gokra vonatkozó szabá-
lyok megszegése 476

Gépek és közlekedési esz-
közökre vonatkozó biz-
tonsági szabályok meg-
szegése 485

A híd vagy más vizen
átjáróeszközök biztonsá-
gára vonatkozó szabá-
lyok megszegése 480

Gőzhajó, gőzkomp, gőz-
szikló, lövönautó közleke-
dési eszközök szabályai-
nak megsértése 485

Tiltott lövöldözés és lö-
fegyver gondolatlan át-
engedése 486

Tiltott lövöldözés 487

Építkezési kihágások 487

Szilárd tárgy eldobása járt
helyen 489

A közlekedés biztonsági-
nak veszélyeztetése 489

Veszélyes állapot tiltott és
gondatlan tartása 492

Az emberi hullák bonczolá-
sára, eltemetésére stb.
vonatkozó szabályok
megszegése 495

Köztisztasági szabályok
megszegése 499

**X. fejezet. A tulajdon elleni
kihágások 501**

Jogtalan használat és
vagyonrongálás 502

Árverés körül visszaélés
összejátszás által 503

Gyanús dolog megszerzése
A zálogjűzletre vonatkozó
szabályok megszegése . . . 505

Gyanús tárgyak átvétele
körül visszaélések 506

Gyanús dolog eltitkolása . . 507

Tiltott zárfeleltyítés vagy
kulcskészítés 507

Tűzrendőri szabályok s
közveszély idején kiadott
hatósági szabályok meg-
szegése 513

XI. fejezet. Zárhatózatok . . . 523

NEGYEDIK RÉSZ.

Kihágásokat megállapító külön törvények és ministeri rendeletek.

I. Cseléd- és gazdasági munkásügyek.

1. A cseléd és garda közötti viszony szabályozásáról, a munkásokról és napszámosokról (1876: XIII. t.-cz.) 526

2. A munkások és mezőgazdasági munkások közötti jogviszony szabályozásáról (1898: II. t.-cz.) 532

3. A gazdasági munkásközvetítés szervezéséről (11180 — 1889. F. M. r.) 542

4. A vízimunkálatoknál, út és vasútépítésnél alkalmazott napszámosok és munkások kihágásairól (1899: XLI. t.-cz.) 543

5. A gazdasági munkavállalkozókról és segédmunkásokról (1899: XLII. t. cz.) 547

6. A dohánytermelők és dohánykertészek közötti jogviszony szabályozásáról (1900: XXIX. t. cz.) 548

7. Az erdőmunkásokról szóló törvénybe ütköző kihágásokról (1900: XXVIII. t.-cz.) 550

8. A garda és gazdasági cseléd közötti jogviszony szabályozásáról (1907: XLV. t.-cz.) 556

9. A gazdasági munkás- és cselédpénztárról (1900: XVI. t.-cz.) 567

10. Az 1900: XVI. és 1902: XIV. t.-cikkek kiegészítése (1912: VIII. t.-cz.) 567

II. [Gazdasági- és azokkal kapcsolatos törvények s ministeri rendeletek.

1. Erdőtörvény (1879: XXXI. t.-cz.) 571

2. A mezőgazdaságról és mezőrendőrségről (1894: XII. t.-cz.) 587

	Oldal
3. A mezőgazdasági termények, termékek hamisításának tilalmazásáról (1895 : XLVI. t.-cz.)	604
4. Borhamisítás és hamisított bor forgalomba hozatalának tilalmazása (1908 : XLVII. t.-cz.)	607
5. A marokkói sáska irtásáról szóló törvény megszerzése (1907 : XXXI. t.-cz.)	615
6. A fillozera elleni óvintézkedések (1883 : XVII. t.-cz.)	620
7. A vadászatról (1883 : XX. t.-cz.)	621
8. A vadak igazolásáról, szállításáról, eladásáról és vásárlásáról (92672/1895. B. M. r.)	630
9. A ragadozó és kártékony állatok mérgezéséről (23542—1895. B. M. r.)	631
10. Fegyver- és vadászati adó (1883 : XXIII. t.-cz.)	632
11. Halászatról (1888 : XIX. t.-cz.)	634

III. Vízrendészet és hajózás.

A) 1. A vízjogról (1885 : XXIII. t.-cz.)	639
2. A töltések művelési módjairól és a hullámtér megállapításáról (8644/1887. K. és K. M. r.)	644
3. A vízduzzasztó művekről (66655/1885. F. M. r.)	645
4. Hajómalmokra vonatkozó szabályok megszerzése (33477—1888. K. és K. M. r.)	646
B) 1. A tengeri keresk. hajók közbiztonságáról (1879 : XVI. t.-cz.)	650
2. Folyó-, csatorna- és tőhajózási szabályok (2362/1869. K. és K. M. r.)	652
3. A tőhajózási jelek és szabályok (32292/1889. K. M. r.)	657
4. Vontatóutakról és kizötésről (39507/1885. K. és K. M. r.)	659
5. A tenger alatti kábelek védelméről (1888 : XII. t.-cz.)	660

IV. Ipar- és kereskedelmi ügyek.

1. Ipartörvény (1884 : XVII. t.-cz.)	662
2. Az ipari és gyári alkalmazottaknak baleset elleni védelméről és az iparfelügyelőkéről (1893 : XXVIII. t.-cz.)	666
3. Az ipari és kereskedelmi alkalmazottaknak betegség és baleset elleni biztosításáról (1907 : XIX. t.-cz.)	682
4. A találmányi szabadalmakról (1895 : XX XVII. t.-cz.)	685
5. A védjegyek oltalmáról (1890 : II. t.-cz.)	690
6. A távirtda és távbeszélő és egyéb villamos berendezésekről (1888 : XXXI. t.-cz.)	693
7. Mértékek használatáról és ellenőrzéséről (1907 : V. t.-cz.)	695
8. A mértékek ellenőrzéséről (14615/1910. BM. sz. Utasítás)	703
9. A csomagokban árukt cikkek mennyiség tartalmáról (1893 : XXXIV. t.-cz.)	710
10. Az árúknak mértéken alul vagy hiányos kiméréséről (70000/1888. B. M. r.)	712
11. Ipari munkának vasárnapi szünetelése (1891 : XIII. t.-cz.)	712
12. A házaló-kereskedés szabályozásáról (1852. évi császári parancs)	722
13. Az uszoráról és káros hitelügyletekről (1883 : XXV. t.-cz.)	726
14. Részletügyletekről (1883 : XXXI. t.-cz.)	730
15. Kéziszálog-kölcsönügyletekről (1881 : XIV. t.-cz.)	731
16. A m. kir. zálogházak közvetítési szolgálatának szabályozásáról (11538/1891. K. M.)	734
17. Kőserhús árusíthatása (48151/1888. F. M. K.)	736
18. Az izraelita husvétli kenyér előállításáról, árusításáról és szállításáról (14040/1889. K. M.)	736
19. Az üzletszerű vagy nyilvános fogadásokról és a fogadások közvetítéséről (1894 : XXIX. t.-cz.)	736
20. A nők éjjeli munkájának eltöltéséről (1911 : XIX. t.-cz.)	737
21. A kézi lőfegyverek kötelező megvizsgálása (1891 : XXXIV. t.-cz.)	742
22. Az italmérésnél és italelárúsításnál követendő egészségügyi szabályok, ezek áthágására kiszabandó büntetések (78543/1899. B. M. r.)	744
23. A fehér vagy sárga foszfórral való gyujtógyártás eltöltéséről (1911 : V. t.-cz.)	754

V. Közegészségügy.

1. A közegészségügy rendezéséről (1876 : XIV. l.-cz.) ..	757
2. Az egészségre ártalmas lápszerek és italok, az egészségre veszélyes tárgyak befoglalásáról (31026/1876. B. M. r.)	764
3. Az emberi hullák és hullarészek szállításáról és kiadásáról (25857/1906. B. M. r.) ..	766
4. A közegészségügy rendezéséről szóló 1876 : XIV. l.-cz. XIII. fejezetének módosítása (1887 : XXII. l.-cz.) ..	774
5. A himlőoltóanyag előírása (27467/1890. B. M. r.) ..	776
6. A himlőnyirk-termelő intézetek (31773/1897. B. M. r.) ..	777
7. A szemcsés köthártyalob elleni eljárás (51066/1884. P. M. r.) ..	780
8. A fertőző betegek szállítása (168269/VIIc. 1909. B. M. r.) ..	782
9. Az elmébetegek szállítása (5845/1885. B. M. r.) ..	782
10. A hajókon cholérában megbetegedetteknek partraszállítása és a hajóknak vesztegár alá helyezése (70312/1892. K. M. r.) ..	782
11. A vendégfogadók, esárdák stb. istállóit fertőtlenítése (40000/1888. F. M. r.) ..	784
12. Az erősítő eszenciák behozatala, iparszerű előállítás és forgalombahozatala (101491/1894. B. M. P. M. és K. M. r.) ..	784
13. A szódavígyártás és előírása (116000/1912. B. M. r.) ..	785
14. A mesterséges édesítő anyagok (sacharin stb.) forgalmáról (2575/1911. B. M. r.) ..	789
15. A hypnotizálás gyakorlásáról (103816/1894. B. M. r.) ..	790
16. A vérhócsátással való visszaélés (49399/1876. B. M. r.) ..	790
17. A massage alkalmazása (64528/1899. B. M. r.) ..	791
18. A diphtheriaellenes vérsavó (serum) tartása, forgalombahozatala, árszabása, ellenőrzése (62363/1904. B. M. r.) ..	791
19. A ragályos kórok bejelentéséről (91945/1894. B. M. r.) ..	793
20. A diphtheria előjuttatása körül követendő övrendszabályok (94955/1894. B. M. r.) ..	794
21. A gyufagyári munkások egészségének megővése (24929/1898. B. M. r.) ..	798
22. A faszesszel kevert italok, gyógyszerek és illatszerek (9681/1911. B. M. r.) ..	800
23. Az új magyar »Gyógyszer-árszabvány« (175743/1911. B. M. r.) ..	800
24. A kézi gyógyszerárakról (89000/1910. B. M. r.) ..	803
25. A fogművesek (fogtechnikusok) működési köre (112026/1911. B. M. r.) ..	806
26. A köztisztaság fentartásáról (64610/1911. B. M. r.) ..	808
27. A határállomásokon teljesítendő orvosi vizsgálat (62647/1911. B. M. r.) ..	810
28. A külföldi orvosi oklevelek nostrifikálása (95,086/1912. B. M. r.) ..	811

[VI. Állategészségügy.

1. Az állategészségügy rendezéséről (1888 : VII. l.-cz.) ..	812
2. A hővizsgálat (54300/1908. F. M. r.) ..	827
3. A sertésvész és sertéscholera esetén teendő intézkedések (9300/1898. F. M. r.) ..	850
4. A sertések pároztatása járványos sertésvészettel fertőzött községekben (27885/1906. F. M. r.) ..	853
5. A ragadós tüdőlob írtásáról (8000/1893. F. M. r.) ..	853
6. A lépfene, serezőgő uszók és sertésorbáncz elleni védőoltásokról (13781/1894. F. M. r.) ..	857
7. Bivalyvész esetében alkalmazandó intézkedések (63832/1891. F. M. r.) ..	860
8. Veszett vagy veszettségre gyanús eb által megmárt egységnek védőoltása (105063/1898. B. M. r.) ..	860
9. Takonykór, illetőleg bőrféreg fellépése esetén teendő hatósági intézkedések (4000/1899. F. M. r.) ..	861
10. Baramcholera ellen való védekezés (30200/1908. F. M. r.) ..	869
11. A köstenyésztesztési czélokra szánt nem állami tulajdont képező ménék megvizsgálása (41730/1897. F. M. r.) ..	872
12. A heréles és mészárolás gyakorlása (85451/1908. F. M. r.) ..	872

13. Az állati gyógyszerek és gyógyszerkészítmények behozatala (32884/1896, 13621/1902, 36753/1903. F. M. r.)	874
14. Az állategészségügyi törvény végrehajtására vonatkozó 40000/1888. F. M. sz. rendelet 17., 54., 123. §-ában megállapított kihágások (40000/1888. F. M. r.)	876
15. A marhalevelek szabatos szerkesztése (18314/1890. F. M. r.)	876
16. A marhaleveleknek irányítása és átiratás végett való bemutatása (1618/1893. F. M. r.)	877
17. Új marhalevelek kiállítása (91170/1894. F. M. r.)	877
18. Az érvényüket veszített marhalevelek beszoigaltatása (78948/1894. F. M. r.)	878
19. Friss állati bőrok szállításánál használt eszközök fertőtlenítése (10666/1892. F. M. r.)	878
20. Az állatorvosok okleveleinek bemutatása és kihirdetése (13886/1895. F. M. r.)	878
21. Az állatcsempészet megakadályozása tárgyában kiadott 1905. évi 3453. sz. F. M. r.	873
22. A m. kir. csendőrség és pénzügyőrség feladata az állategészségügyet illetőleg (40000/1888. F. M. Utasítás)	883
23. A lezelltetési forgalom megrtlttása (1910 : VI. t. cz.)	886
24. A vásárterek tisztántartásáról (66832/1893. F. M. r.)	886

VII. Közlekedésügy.

1. A közutakról és vámokról (1890: I. t. cz.)	887
2. Az állami közutakon hófúvás, hegyomlás és árvíz alkalmával előforduló közlekedési veszélyek és akadályok elhárítása (15322/1892. K. M. r.)	902
3. A gépjárművek közötti forgalmáról (57000/1910. B. M.)	903
4. A nemzetközi átigazolványnyal vagy enélkül közlekedő gépjárművek (73000/1910—Via. B. M. r.)	915
5. A bel- és külföldön közlekedő belföldi és a belföldön közlekedő külföldi gépjárművek forgalomba bocsátása és a gépjárművezetők jogosítványáról (106000/1910. B. M.)	918
6. Azon államok felsorolása, melyekben a külföldi gépjárművek nemzetközi igazolványnyal közlekednek (108733/1911. B. M. r.)	921
7. Kerékpárokkal való közlekedés (42159/1897. B. M. r.)	922
8. A postagalambok behozatala (2596/1908. M. E. r.)	924
9. Az állam határán léghajóval való átléphetés (133285/1898. B. M. r.)	925
10. A magasabb légkörökben való tudományos vizsgálódás léggömbökkel (80274/1902. B. M. r.)	925
11. A magasabb légkörök kifürkészése céljából felbocsátott gummiléggömbök kezelése (129187/1903. B. M. r.)	926
12. A katonai motoros léghajók kikötésénél követendő szabályok (122825/1910. B. M. r.)	927
13. A kiskorúak (gyermkek) által elkövetett s a vasútközlekedés biztonságát veszélyeztető cselekményekért a szülők, rokonok, gyámok felelőssége (51201/1887. B. M.)	928
14. A személyszállítás megrtlttása a személyszállításra be nem rendezett postakocsiokon (84.503/1908. B. M.)	929
15. Az erdőtermékeknek a közutak igénybevételével való szállítása (13.549/1891. K. M.)	929

VIII. Kivándorlás.

A) Kivándorlás.	931
1. Az 1909 : II. t. cz a kivándorlásról (1909 : II. t. cz.)	932
2. A kivándorlásról szóló 1909 : II. t. cz. végrehajtása (57000/1909. B. M. sz. Utasítás)	941
3. A postalai küldemények lefogalása, illetőleg kézbesítése körül követendő eljárás (33788/1909. K. M. r.)	951
4. Az Egyesült-Államok bevándorlási törvénye	956
5. Az északamerikai Egyesült-Államokba való bevándorlás korlátozása (141276/1910. B. M. r.)	957
6. A kivándorlók szállítására adott engedélyek és ezzel kapcsolatban szükségesnek mutatkozott intézkedések 45000/1911. B. M. r.)	958

7. A határszéli kivándorlási irodákról (55000/1911. B. M. r.)	961
8. A határrendőri külszolgálat a határrendőrségek megszüntetésével (58320/1912. B. M. r.)	962
9. A határszéli külszolgálatnak átvétele a m. kir. esendőség által (48999/1912. B. M. r.)	966
10. A tiltott kivándorlás ellenőrzéséről (41207/1911. P. M.)	968
B) Utasítások	969
1. Az 1903: VI. t. cz. az útlevélügyről (1903: VI. t. cz.)	969
2. Utasítás az útlevélügyről szóló 1903: VI. t. cz. végrehajtásáról (70000/1904. B. M. sz. Utasítás)	973
3. Az utlevelek vizsgálatáról, az útigazolványok kiállításáról és a forgalmi adatok gyűjtéséről (71500/1904. B. M.)	984
4. A tengerészeti szolgálati könyv kiállítása (55683/1912. B. M. r.)	988
C) Külföldieknek Magyarországon való lakhatásáról	989
1. A magyar korona területén való lakhatásról (1903: V. t. cz.)	990
2. Utasítás a külföldieknek a magyar korona országai területén való lakhatásáról (90000/1905. B. M. r.)	993
3. Külföldiek kiutasítására vonatkozó jogerős határozatok felfüggesztése (107206/1910. B. M. r.)	1002

IX. A robbanékony anyagok és tárgyak előállítására, kezelésére és szállítására vonatkozó ministeri rendeletek.

1. A robbanó anyagok gyártása, raktározása, forgalombahozatala és szállítása (40302/1890. B. M. r.)	1004
2. Robbanékony tárgyak szállítása (37039: 1893. B. M. r.)	1012
3. A hadi lőszernek szállítása (44152/1887. H. M. r.)	1014
4. Az acetyléngáz előállításáról és világítási vagy más célokra való felhasználásáról (47788/1906. K. M. r.)	1016
5. Titanit-gyártmányok veszélyessége (35781/1910. B. M. r.)	1019
6. Az ásványolajok szállítása és tartása (2970/1870. és 39215/1894. B. M. r.)	1019
7. Az ásványolajok szállításáról és tartásáról (112771/1905. B. M. r.)	1023
8. A benzinnel és más tűzveszélyes folyadékok raktározása és megvizsgálása (86790/1908. B. M. r.)	1025
9. A folyékony szén-sav szállítására és raktározására szolgáló vas- és acéltartályok megvizsgálása és nyilvántartása (76973/1897. B. M. r.)	1025

X. A véderőelleni bűncselekmények.

1. 1912: XXX. t. cz.: A véderőről	1027
2. A véderőről szóló 1912: XXX. t. cz. végrehajtására vonatkozó Utasítás I. része	1038
3. 1893: XXXVII. t. cz.: A népfelkelésről	1042
4. Eljárás a jelentkezést simulasztó népfelkelőkkel (5555/1894. H. M.)	1043
5. A hadsereg és a honvédség lőszerkészletének ledezéséről (1873: XX. t. cz.)	1044
6. A katonai behívási parancs iránti engedetlenségről (1890: XXI. t. cz.)	1045

XI. Sajtóügy.

1. Az 1847—1848. t. cz.: A sajtótörvény	1047
2. A sajtótermékeknek bázisú vagy utcai terjesztése (136.000/1912. B. M. r.)	1051
3. A szeméremcsörtő nyomtatványok és képek nyilvános helyen való kiállítása (40003/1897. B. M. r.)	1054
4. A nyomdatermékek tudományos célokra szolgáló kötetes példányainak beszolgáltatása (1897: XLI. t. cz.)	1054

XII. Gyülekezési és egyesületi ügyek.

1. A népgyűlések tárgyában kiadott ministeri rendeletek (216/1848. B. M. r.)	1057
2. A népgyűlések bejelentése (128/1863. B. M. r.)	1058

3. A népgyűlések bejelentése tárgyában kiadott 1898. 766. éln. sz. r. B. M. rendelet	1058
4. A román nemzetiségi párt irányának megfelelő gyűlésekben való részvétel megtorlása (5/1895. B. M. r.)	1058
5. A szabályellenesen alakult vagy alakított, illetőleg a hatóságilag feloszlatott vagy felfüggesztett egyletekben való részvétel megtorlása (1136/1898. B. M. r.)	1059

XIII. Népiskolai és anyakönyvi törvények és szabályokba ütköző kihágások.

1. Az 1868 : XXXVIII. t.-cz. a népiskolai közoktatás tárgyában (1868 : XXXVIII. t. cz.)	1060
2. A népiskolai törvény rendelkezéseinek megszegése (1907 : XXVII. t.-cz.)	1060
3. Az 1894 : XXXIII. t.-cikkekbe ütköző kihágások	1061
4. Az 1894 : XXXI. / -cikkekben megállapított vétségek ..	1062

XIV. Vegyes ügyek

1. A magyar korona országai egyesített czimerének és az ország külön czimerének magánosok és magánjellegű testületek, vállalatok és intézetek által való használatáról (1883 : XVIII. t.-cz.)	1066
2. A vöröskereszt egyesület czimerének és jelvényeinek oltalma (40113/1889. B. M. r.)	1068
3. 1881 : XXXIX. t.-cz. a műemlékek fenntartásáról	1068
4. A képviselőválasztók összeírásánál és a választásnál közreműködő közegek felelősségre vonása és a választási visszaélések megtorlása (1874 : XXXIII. t.-cz.) ..	1070
5. A polgári perrendtartásról szóló 1911 : I. t. cikkel életbeléptető 1912 : LIV. t. cz. 16. §-a	1071
6. Az áruforgalmi statisztikáról (1895 : XVIII. t.-cz.) ..	1071
7. A m. kir. központi statisztikai hivatal (1897 : XXV. t.-cz.)	1072
8. A magyar szent korona országainak külkereskedelmi statisztikájáról (1906 : XXIII. t.-cz.)	1072
9. Czigányzenekaroknak a katonai egyenruhához hasonló öltöny viselésétől való eltiltás (89879—IIIc. 1905. B.M. r.)	1073
10. A katonai egyenruha jogosulatlan viselése (66413/1899. B. M. r.)	1073
11. A szolgálatot vagy munkát kereső szegény személyi — okmányai jogellenes visszatartásának eltiltása (67480 1903. B. M. r.)	1074

ÖTÖDIK FŐRÉSZ.

A rendőri büntető eljárásra vonatkozó jogszabályok.

1. 1901 : XX. t.-cz. a közigazgatási eljárás egyszerűsítéséről	1076
2. A m. kir. belügyminiszternek és a m. kir. igazságügy-miniszternek 65000/1909. B. M. számú rendelete a rendőri büntető eljárás egységes szabályozása tárgyában	1084
3. A m. kir. belügyminiszternek és a m. kir. igazságügy-miniszternek 105000/1909. B. M. számú rendelete a rendőri büntető ügyviteli szabályozása tárgyában .. .	1140
4. A közigazgatási eljárás egyszerűsítése és életbeléptetése (6989/1910. M. E.)	1172
5. A rendőri büntető eljárás és ügyviteli szabályok életbeléptetése (165000/1910. B. M. r.)	1172
6. A rendőri büntető eljárásban részvevő szakképviselők jegyzéke (166000/1910. B. M. r.)	1176
7. A rendőri büntető eljárás alá tartozó kihágási ügyekről statisztikai adatok szolgáltatása (167000/1910. B. M.)	1177

Betűrendes tárgymutató.

Cs

- Családi állás elleni kihágások 382.
 Családi állásra vonatkozó bűncselekmények 193.
 Családi és házi lopás 238, 242.
 Családfő megbüntetése családtagok helyett 335.
 Családtagok cselédek által okozott károkért felelősség 603.
 Családtagok, cselédekért felelősség vadászati kihágások esetében 629.
 Csalárd bukás 273i.
 Csalárd szavazás 163.
 Csalárd szemfényvesztés 434.
 Csalárd és vétkes bukás fogalmához 274.
 Csalás minősítéséhez 260.
 Csalás nem a károsszeg, hanem a kicsalt összeg nagysága szerint minősül 259.
 Csalás vagyonbukás esetén 274.
 Csalás esetei 257.
 Csalás fogalmához 258.
 Csalás ipari védjegy utánzásával elkövetve 691.
 Csatornaépítés alkalmával óvójele felállításának elmulasztása 490.
 Csatornahajózási rendszabályok 652.
 Csatornák tisztántartása 808.
 Csavargás 386.
 Csavargás ismételt 387.
 Csavargásért kitiltás 416.
 Csavargás megengedése szülők, gyámok gondnokok stb. által 388.
 Csavargó fogalma 387.
 Csavargók szemmel tartása társrendészeti szempontból 517.
 Csavargókról ujjnyomatfelvétel 388.
 Csábítás behívó parancs nem teljesítésére 287, 1045, 1046.
 Csábítás nemi közlésre 188.
 Csábítás szökre 287.
 Csárdák átkutatása 1102.
 Csárdák istállóinak fertőtlenítése 782, 876.
 Császári parancs házaló kereskedésre 720.
 Csecsemő dajkaságba vétele 757.
 Cseléddel szemben viszkereseti jog 336.
 Cseléd felett házi fegyelem gyakorlása 224, 225.
 Cseléd állatkinzás miatt azonnal elbocsátható 441.
 Cseléd bére kárterítés képen viszatartható 562.
 Cseléd bére, ha fegyvergyakorlatra bevonul, le nem vonható 562.
 Cseléd büntetése 531.
 Cseléd elhalálása esetén családtagjai a lakásban maradhatnak 562.
 Cseléd ellen kényszer alkalmazása 342.
 Cselédet a garda fizetéslevonással meg nem fenylthet 562.
 Cseléd és garda közötti viszony 526.
 Cseléd helyett a garda felelőssége 536.
 Cseléd iskolaköteles gyermekek után beíratási és tandíj költéséget a garda fizeti 562.
 Cselédnek az iskolalátogatás megengedendő 531.
 Cselédkönyv elvesztése esetében követendő eljárás 530.
 Cselédkönyv zálogként vissza nem tartható 1074.
 Cselédkönyvvel való ellátás 529.
 Cseléd kötelessége gazdájával szemben 526, 527, 528.
 Cselédlakások építtetése 561.
 Cseléd mikor hagyhatja el helyet szerződési idő letelte előtt 528.
 Cseléd minősítése 529.
 Cselédnél pénzbüntetés átválttatása elzárásra 330.
 Cseléd részessége a gazdája elleni bűncselekményben 106.
 Cseléd részére állvevl 946.
 Cseléd iszerző büntetése 531.
 Cselédszerzéssel való foglalkozás 530.
 Cseléd szökevények haza nem toloncerolhatók 399.
 Cselédügyi kihágásokban bíráskodás 1079, 1131.
 Cseléd törvény 526.
 Cselédék visszatérése gardájukhoz a csendőrség által 529.
 Csempészett állatok után tartási költség 893.
 Csempészek a határvonalon túl nem üldözhetők 886.
 Csempészett állatok elkozlása 826., 881.
 Csempészett állatok és tárgyak értékesítése 882.
 Csempészeti esetekről pénzügyigazgatóság értesítendő 882.
 Csempészett állatok után vámtól a vevő fizet 885.
 Csendőregyének kihágási ügyei felettes hatóságuk elé tartoznak 1087.
 Csendőr által törvényellenes eszköz alkalmazása, hivatali hatalommal való visszaélést képez 294.
 Csendőr által elkövetett hivatalos hatalommal való visszaélést 168.
 Csendőr a bérházba nem avatkozhatik be 159.
 Csendőr ellen, tárgyak kiadása végett, kényszereszközök nem alkalmazhatók 46, 47, 50.
 Csendőr eljárása mentelmi jogot élvező egyénnel szemben 308.

- Csendőr eljárása részeg egyénekkel szemben 439.
- Csendőr házmotózásnál, leoglálásnál tanu nem lehet 53, 1103.
- Csendőr hatáskörét meghaladó cselekmény nyomozásoknál 34.
- Csendőr hatósági közeg 200, 362.
- Csendőr hernyó-, vértető- és cserebogarirtást ellenőrizni köteles 601.
- Csendőr közigazgatási közeg 365.
- Csendőrigénység rendőri közeg 14, 15.
- Csendőr megidézése 38, 44, 45.
- Csendőrparancsnokságok a kir. ügyésznek jelentést tesznek 61.
- Csendőrparancsnokok utasításait a kir. ügyész megváltoztathatja 16.
- Csendőr szidalmazása mint kihágás 371.
- Csendőr²bíróági tanu nem lehet 38.
- Csendőr tanúskodása hivatalos eljárásnak tekintetik 150.
- Csendőrök elővezetése 38, 44, 45.
- Csendőrök rendelkezése elleni engedelmenségre való felhívás hatósági közeg elleni izgatás 154. —
- Csendőrség igénybevétele cselédek visszakísérésére 529.
- Csendőrség népfelkelők jelentkezéseit ellenőrizni tartozik 1043.
- Csendőrség által teljesítendő nyomozó cselekmények 31.
- Csendőrség által kicsikart beismerés nem irányadó 39.
- Csendőrség által iratok miként vizsgálhatók át 47, 48.
- Csendőrségi egyenruha jogtalan viselése 359.
- Csendőrség egyénei részére útlevél 983.
- Csendőrségi egyének tanudija 1125.
- Csendőrség elmebetegeknek gyógyintézetbe való kísérésére igénybe nem vehető 780.
- Csendőrség feljelentéseket elfogadni köteles 22.
- Csendőrség feladata nyomozások teljesítésénél 33.
- Csendőrség feladata az állategészségügyet illetőleg a határszélen 883.
- Csendőrség házkutatás eredményéről bizonyítványt nem állíthat ki 54.
- Csendőrség házmotózást önállóan mikor tarthat 53.
- Csendőrség határrendőrhatóságok felhívásait teljesíteni tartozik 968.
- Csendőrség határszéli szolgálata 962 916.
- Csendőrség igénybevétele kolera-²járvány esetén 810.
- Csendőrség igénybevétele határszéli rendőrkapitányságok által 964.
- Csendőrség igénybevétele munkások visszakísérésére 540.
- Csendőrség intézkedése magánlak megsértése esetében 233.
- Csendőrség joga nyomozó cselekményeknél 34.
- Csendőrség és a kir. ügyészség viszonya 14.
- Csendőrség a kir. ügyész megkereséseit, utasításait teljesíteni köteles 14, 16.
- Csendőrség kötelessége tüzesetek alkalmával 520, 521.
- Csendőrséget a községi előjáróság tüzesetekről értesíteni köteles 520.
- Csendőrség kötelessége határszélen 885.
- Csendőrség köteles hivatalból nyomozni 22.
- Csendőrség leveleket a postán felhívásra sem foglalhat le 47.
- Csendőrség nyomozása és jelentéstevése 23.
- Csendőrség sértett védőjét, a szakértőt és a bírósági tanut nem tartóztathatja le 34, 36.
- Csendőrség tagjai ellen rendőri bírságok 1027.
- Csendőrség tagjainak megidézése 1106., 1134.
- Csendőrség tagjainak, mint tanuknak meghűntelése 1108.
- Csendőrség tagjal rendőrbíróság által elő nem vezethető 1101.
- Csendőrség tagjaival szemben követendő eljárás kihágás esetében 305.
- Csendőrség a talált dolgot a hatóságnak adja át 252.
- Csendőrség ténykedése 4.
- Csendőrség a területen kivüliség és személyes mentességet élvezőkkel szemben csak bejelentéssel élhet 306.
- Csendőrség az úrendészetet, útmestereket, útbírtosokat, útkaparókat ellenőrizni tartozik 88.
- Csendőrség züllesnek indult gyermekekkel hatóságnak bejelenteni tartozik 319.
- Csendőrségi egyének elzárásbüntetése 1128.
- Csendőrségnek tényleges szolgálathoz levő tagjaival szemben való eljárás 32.
- Csendőrt a községi bíró támogatni köteles 296. —
- Csendőrtiszt közhivatalnok 203.
- Csendőrtiszt parancsnokságok hozta kir. ügyész megkeresés intéz 14, 16.

Csendőrtisztek egyenruhaviselése Romániában 983.
 Cserdítés községek belterületén tilos 894.
 Cserebogárrítás 597.
 Cserebogárrítás ellenőrzésecsendőrség által 601.
 Cserebogárrításra vonatkozó rendelet 599—600.
 Cséplés községen kívül 517.
 Csépltetés gőzgéppel község területén 521.
 Cserephordás idegen földre 595.
 Cséplőgép — benzínmotoros — alkalmazása 479.
 Cséplőgépeknél az első segélynyújtáshoz szükséges szerek készletben tartandók 482, 483.
 Csigerkészítés 609, 610.
 Csokoládégyártásnál használható rézedények 463.
 Csomagokban árutl cikkek mennyiség tartalmának megjelölése 708.
 Csomagolása és szállítása robbanóanyagoknak 1007.
 Csont- és ronggyűjtőraktárakban tisztaság fenntartása 809.
 Csontigetek, csontfehérítők, csontfőzők, csontszárítók, csontszukók telepengedélye 665, 666.
 Csontgyűjtőtelepek 667.
 Csontkereskedésre vonatkozó rendelet 723.
 Csontkihordás idegen földre 595.
 Csoport 157, 158.
 Csoportosulás 148, 158, 159.
 Csoportosulások alkalmával tett hatósági intézkedések megszegése 433.
 Csoportosulás fogalma 145, 146, 152.
 Csődnýtás vagyonhukás esetén 274.
 Cusztatófák alkalmazása 654.
 Cusztatókészítés jogtalanul 583.
 Cusztatórongálás 581.

Cz

Czéldebás, kör vagy karika, tiltott szerencsejáték 445.
 Czéldebásjáték tilos 426.
 Czigányok részére útlevél nem állítható ki 974.
 Czigányok részére útlevél nem állítható ki 974.
 Czigányzenekarok katonai egyenruhához hasonló öltözetet nem viselhetnek 1073.
 Czimer bemocskolása, megrongálása 353.
 Czímjegyek utánczása 381.
 Czímek jogosulatlan használata 359.
 Czímek elvesztése 361.
 Czimer tiltott használata 349.
 Czukorfokmérők 691.

Czukorgyárak telepengedélye 665
 Czukorgyártás vasárnap is üzhető 712.
 Czukrárszíttemények színezése 464.

D

Dajkaságba adása elhagyott gyermekeknek, dajkaságba vétele 757.
 Dajkaságra vállalkozás ragályos betegséggel 460.
 Dal- és zenestély-engedély bélyegilletéke 428, 429.
 Daltársulatokól az engedélymegvonása 427.
 Delegáció hatóságot képez 362.
 Delegáció tagjai magyar állampolgárokkal egyenlők 995.
 Delegáció tagjainak mentelmi joga 308.
 Díjazás forgalmi engedélyért 912.
 Diphtheria elfojtása körül követendő eljárásra vonatkozó rendelet 793.
 Diphtheriában elhaltak temetése, ruha és ágyneműek fertőtlenítése 796.
 Diphtheriaellenes vérsavó tartására, forgalomba hozására rendelet 794.
 Diphtheria beteg közhelyekre szánt járművön nem szállítható 796.
 Diplomáciai árutás 142, 143.
 Diplomáciai hűtlenség 144.
 Diszák kitördelése község területén 436.
 Diszjelek elvesztése 361.
 Diszjelek jogosulatlan használata 359.
 Diszjelek viselésére engedély 360.
 Diszlobogó a haditengerészet részére 361.
 Dynamittal halászat 480.
 Dynamit készítésének joga 348.
 Dohánykertész igazolványa 549.
 Dohánykertész járandóságai 548.
 Dohánykertészszel kötött szerződés 548.
 Dohánykertészszel elszámolás 549.
 Dohánytermelők és dohánykertészek által elkövetett kihágások 549—550.
 Dohánytermelők és dohánykertészek közötti jogviszony 548.
 Dolgoi jogok megsértése 49.
 Dolognak, tárgyi szempontból, mi tekinthető 234.
 Dorgálás 81, 317, 327.
 Dorgálás fiataloknál büntetéseknél 114, 115, 116.
 Dorgálás nem alkalmazható 115.
 Dóglóti állatok elásatlandu hagyása 596.

érvényesíti. Vádló erre az akaratnyilvánításra jogosult hatóság vagy magános: és pedig közvádló a királyi ügyészség, főmagánvádló az a magánegyén, a ki a törvény által meghatározott egyes bűncselekmény miatt önállóan és első sorban jogosult a vádemelésre, pótmagánvádló az a magánegyén, a ki a vád képviseletére akkor jogosult, ha a közvadra üldözendő cselekmény esetében a királyi ügyész a vád képviseletét megtagadja vagy a vádat elejti. Nem tévesztendő össze a magánvádlóval a magánindítványra jogosult, a kinek magánindítványától a BTK. szerint az eljárás megindítása függ, sem pedig a magánfél, t. i. az a sértett, a ki magánjogi igény érvényesítése végett csatlakozott a büntető eljáráshoz. Sértett alatt általában azt kell érteni, kinek a jog által védett anyagi vagy erkölcsi érdekét a bűncselekmény sértette vagy veszélyeztette.

Azt az egyént, a ki ellen a büntető eljárás folyamatban van, terheltnek nevezzük. Gyanúsított a terhelt neve addig, a míg ellene a vizsgálatot el nem rendelték vagy a vádiratot be nem nyújtották (l. C) alatt), vádlott, ha ellene a bíróság vádhatározatot hozott vagy e nélkül főtárgyalást rendelt el. Felek alatt a vádlót és a terheltet kell érteni, a nélkül azonban, hogy a rövidség okából használt² e kifejezésből azok perbeli jogállására következtetni lehetne (BP. 13. §).

C) A büntető per menete, vagyis a perbeli cselekmények egymásutánja az elsőfokon eljáró bíróságok előtt három részből áll.

a) A per első szaka: az előkészítő eljárás rendszerint a feljelentéssel kezdődik, mely a bűncselekmény megtörténtét az üldözésre hivatott hatóság tudomására hozza. Ezt követi a nyomozás: a tényállás és a bizonyíték megrögzítésére, esetleg a terhelt személyének biztosítására (előzetes letartóztatás) irányuló s általában a vádemelés előkészítéséhez szükséges tevékenység, a melyet közigazgatási hatóság (csendőrség, rendőrség stb.), esetleg a járásbíróság teljesít. Ha a nyomozás nem nyújt a vádemeléshez elegendő anyagot, de az eljárás megszüntetését sem indokolja, vagy ha az ügy súlyosabb természetű, a bíróság (vizsgálóbíró) folytatja a per anyaggyűjtését. Ez a bírói cselekmény a vizsgálat, mely a törvényszék külön tanácsának: a vádtanácsnak ellenőrzése alatt áll, s melynek feladata az eljárás folytatását vagy megszüntetését lehetségessé tevő adatoknak végleges megállapítása.

b) A büntetőper előkészítése a vádemeléssel (vadirat) végződik. Ha a vádirat ellen a terhelt kifogással él, a vádtanács határoz a vádalá helyezés kérdésében. Ellenkeletben a törvényszék egy más tanácsa vizsgálja meg, hogy az ügy az érdemleges döntésre megért-e? Mindez tárgyalás alapján, csekélyebb súlyú bűncselekmény esetében vádirat nélkül a közvetlen idézés elrendelésével történik. A közbelső eljárás célja: az ügyek megrostálása abból a szempontból, hogy az ügy alkalmas-e a főtárgyalásra s ez szükséges-e?

részt vesz, főtárgyalás, a magánvád eseteit kivéve, nélküle meg nem tartható, az ítélet ellen úgy a vádlott javára mint terhére perorvoslással élhet. 5. Végül törvényszéki ügyben a királyi ügyész jogköréhez tartozik a jogerős ítélet végrehajtása, különösen a büntetés foganatosíttatása.

B) A királyi ügyészség és a rendőrség (csendőrség) viszonya. (Szolg. U. 91—96. §§.) A nyomozás, melyet a királyi ügyészség elrendel és ellenőríz, rendőri tevékenység. A rendőrség joga és kötelessége nemcsak a büntetteket megakadályozni, hanem az elkövetett büntetteket felkutatni, a bizonyítóanyagot gyűjteni és a tettest a bíróságnak kiszolgáltatni. Oly külföldi államokban, hol a bűnügyi rendőrséget önállóan szervezték, ez mint a büntető igazságszolgáltatás segédszerve az ügyészség vezetése alatt áll. Nálunk ily szervezet hiányzik ugyan (némileg pótolja a királyi csendőrség és a budapesti államrendőrség bűnügyi osztálya), de a büntető igazságszolgáltatás mégsem nélkülözheti a rendőri hatóságok és közegek közreműködését.

Noha tehát szerves kapcsolat a királyi ügyészség és a rendőrség közt nincs, úgy az állami, mint a törvényhatósági és községi rendőri hatóságok és közegek a királyi ügyésznek hivatali hatáskörében hozzájuk intézett megkereséseit és utasításait haladéktalanul és pontosan teljesíteni kötelesek. Ezenfelül a rendőri hatóság főnökét önálló hatáskör illeti meg a főmagánvádra üldözendő bűncselekményekre vonatkozólag a nyomozás elrendelésében. Rendőri hatóságok: az államnak, a törvényhatóságoknak és a községeknek rendőri hatáskörű hatóságai és hivatalai, valamint ezeknek vezetői és önálló intézkedésre jogosított tagjai, nevezetesen a községi előljáróságok is. Rendőri közegek: a felsorolt hatóságoknak alárendelt hivatalnokok, az állami, törvényhatósági és községi rendőrök, valamint a csendőrségnek altisztjei és legénysége.

Megkeresés útján, közvetlenül érintkezik a királyi ügyész a budapesti államrendőrség főkapitányságával és az államrendőrség tisztviselőivel, a városok fő-, al- és rendőrkapitányával, a főszolgabírákkal, végül a csendőrség kerületi, szárny-, szakasz- és tisztii különítmény parancsnokságaival. Minden egyéb rendőri hatóságnak és közegnek a királyi ügyész utasítást adhat.

A BP.-nak a királyi ügyészség és a rendőrség viszonyára vonatkozó fontosabb rendelkezései a következők:

39. §. Az állam, a törvényhatóságok, a rendezett tanácsú városok és a községek rendőri hatóságai és közegei kötelesek a királyi ügyészségnek hivatalos hatáskörében hozzájuk intézett utasításait, illetőleg megkereséseit haladéktalanul és pontosan teljesíteni.

Sürgős szükség esetében a királyi ügyészség a fegyveres erő kirendelése végett közvetlen megkeresést tehet.

84. §. A nyomozást rendszerint a királyi ügyészség, ha pedig a vádat kizárólag főmagánvádló képviseli (41. §.), az illetékes rendőri hatóság főnöke rendeli el.

A királyi ügyészség a nyomozás érdekében minden, közhatalóságtól felvilágosításokat és értesítéseket kívánhat, továbbá az egész nyomozásnak vagy egyes nyomozó cselekményeknek teljesítése végett a rendőri hatóságokat és közegeket (85. §.) megkeresheti, illetőleg utasíthatja; a nyomozás menetét irányíthatja; a nyomozási cselekményeket és a nyomozó hatóságok eljárását ellenőrzi.

A rendőri hatóságok és közegek kötelesek a megkeresésnek, illetőleg utasításnak feltétlenül eleget tenni, különösen a tényállás megállapítása, a tettes és a részes kipuhatólása, valamint a bűnjeleknek és bizonyítékoknak megszerzése céljából eljárni és minden lényegesebb intézkedésről, valamint annak eredményéről a királyi ügyészséget értesíteni.

85. §. Rendőri hatóságok alatt értendők: az államnak, a községeknek rendőri hatáskörrel bíró hatóságai és hivatalai, valamint ezeknek vezetői és önálló intézkedésre jogosított tagjai, nevezetesen a községi előjáróságok is.

Rendőri közegek: a felsorolt hatóságoknak alárendelt hivatalnokok, az állami, törvényhatósági, városi és községi rendőrök, valamint a csendőrségnek altisztjei és legénysége.

A királyi miniszterium rendelettel állapítja meg, hogy mely rendőri jogkörrel bíró hatóságok és közegek vannak a királyi ügyészség közvetlen rendelkezésének alávetve és melyekkel érintkezik a királyi ügyészség megkeresés útján.

A királyi ügyészségek és a rendőri hatóságok és közegek érintkezését a 15637/1899. M. E. számú rendelet következőleg szabályozza:

1. §. A királyi ügyészség következő rendőri hatóságokkal és rendőri közegekkel érintkezik közvetlenül:

a fő- és székvárosban a főkapitánysággal; törvényhatósági joggal bíró, valamint rendezett tanácsú városokban a rendőri hivatal vezetőivel; vármegyékben a főszolgabíróval és a csendőr-őrsparancsnokságokkal; községekben pedig a községi előjárósággal is.

Közvetlenül érintkezik a már folyamatban lévő nyomozás során a rendőri hatóságoknak azon tagjával és azon rendőri közeggel, a ki a nyomozás teljesítésével meg van bízva. A királyi ügyészség sürgős esetekben közvetlenül érintkezik, illetőleg rendelkezik a székesfővárosban a kerületi kapitányságokkal, valamint a rendőri közegekkel és állami, törvényhatósági, városi, községi

rendőrökkel és a csendőrségnek (a csendőr-őrsökön beosztott) altisztjeivel és legénységével) BP. 85. §. 2. bekezdés).

2. §. A királyi ügyészség következő rendőri hatóságokkal s azoknak tagjaival érintkezik megkeresés útján: a fő- és székesváros rendőrség főkapitányságával, a központban alkalmazott és nyomozást teljesítő rendőrtisztviselőkkel, a kerületi rendőrkapitányságok vezetőivel vagy az ezeknél alkalmazott és nyomozást teljesítő rendőrtisztviselőkkel; törvényhatósági joggal bíró városokban alkalmazott rendőr fő- és alkapitányokkal; rendezett tanácsú városok rendőrkapitányaival, vármegyékben a főszolgabíróval és a nyomozással megbízott szolgabírákkal.

Szintén megkeresés útján érintkezik a királyi ügyészség a magyar királyi csendőrség kerületi, szárny-, szakasz- és tiszti különítmény-parancsnokságaival.

3. §. A királyi ügyészség nyomozati ügyekben utasítja a következő rendőri hatóságokat és közegeket: a fő- és székvárosban, valamint a törvényhatósági joggal bíró s rendezett tanácsú városokban a rendőrségnek a 2. §-ban nem említett tagjait és közegeit; a községi előjárásnak nyomozás teljesítésére jogosult tagjait (községi bíró) s a községi rendőröket; a csendőr-őrsparancsnokságokat és a csendőr-őrsökön beosztott csendőraltisztkeket és legénységet pedig felhívja.

4. §. A megkeresés, illetőleg utasítás vagy felhívás szóbeli vagy írásbeli úton történik; a csendőr-őrsparancsnokságokhoz vagy a csendőr-őrsökön beosztott csendőraltisztkekhez és legénységhez intézett felhívások azonban, sürgős szükség esetét kivéve, írásbeliek legyenek.

A nyomozó hatóságok és közegek kötelesek a megkeresésnek, illetőleg utasításnak vagy felhívásnak feltétlenül és azonnal eleget tenni (BP. 84. §. harmadik bekezdés) még akkor is, ha az ügyészség nem a 2. és 3. §-ok szerint járt volna el.

5. §. A mennyiben valamely nyomozás folyamán a rendőri hatóság főnöke, illetve vezetője a rendőrség tagját vagy közegét, illetőleg a csendőrparancsnokság a járórt, vagy csendőrt utasítással látta el, ez az utasítás csak addig érvényes, míg e tárgyban a királyi ügyészség ellenkező vagy attól eltérő tartalmú megkeresést vagy utasítást (felhívást) nem intézett a rendőrséghez, a csendőr-járórhöz, illetőleg a csendőrhöz.

6. §. A rendőri hatóság s annak tagja, a mennyiben a királyi ügyészség vele megkeresés útján köteles érintkezni, hasonlóképen jár el a királyi ügyészséggel szemben; azok a rendőri hatóságok s tagjaik, valamint azok közegei pedig, melyekkel a királyi ügyészség utasítás (felhívás) útján érintkezik, a királyi ügyészséghez jelentéseket intéznek.

Csendőraltisztkek és legénységi állományú más

nemcsak eleget tenni, hanem az abban megjelölt cselekménnyel esetleg kapcsolatos cselekményt is teljesíteni tartoznak. Azokat a cselekményeket, a melyeket a rendőrség (csendőrség) a nyomozás során nem teljesíthet, vizsgálat során sem végezheti, úgy hogy ily cselekmények teljesítése végett meg sem kereshető.

VII. Hogyan indul meg a nyomozás?

(Szolg. Ut. 97—106., 108—110. és 158. 88.)

A bűnvádi eljárásban rendszerint a nyomozás az első alakszerű intézkedés, de ez is feltételezi, hogy az elkövetett büntetendő cselekmény a nyomozást elrendelő hatóság tudomására jusson. E hatóság tudomását különböző forrásokból merítheti.

Leggyakoribb forrás a feljelentés, a melyet az illetékes királyi ügyésznél kell megtenni, de a nem illetékes királyi ügyész, valamint a főügyész, a rendőri (csendőri) hatóságok és közegek, sőt a bíróság is köteles elfogadni s az illetékes királyi ügyészhez átteni. Hivatalból üldözendő bűncselekményt bárki írásban vagy szóval, esetleg névtelenül is jogosult feljelenteni. A feljelentésre csak a hatóságok és hatósági közegek kötelesek, ha nem magánindítványra üldözendő vagy e tekintetben kétséges bűncselekmény hivatali hatáskörükben jutott tudomásukra. Általános polgári feljelentési köteleességet csak a BTK. 135. §-a állapít meg a felségsértésre vonatkozólag és a BTK. 230. §-a annyiban, a mennyiben az ártatlanul vádlott vagy elítélt egyénre vonatkozólag a mentési kötelezettség magával hozza. A hatóságok és hatósági közegek a feljelentésen felül arra is kötelesek, hogy a bűncselekményekről szerzett adatokat közöljék, a bizonyító tárgyakat, különösen bűnjeleket áttegyék, esetleg megőrzésükről, valamint a bűncselekmény nyomainak fentartásáról intézkedjenek. Utóbbi szabály czélszerűségi kivétel a királyi ügyésznek a nyomozás feletti korlátlan rendelkezése alól, tudniillik valóságban nyomozási cselekményeket tesz a hatóság köteleiségévé, mielőtt még a nyomozás elrendeltetett volna.

Ha általában minden hatóság köteles a bűnvádi eljárás sikere érdekében szükséges cselekményeket teljesíteni, még inkább kötelessége ez azoknak a hatóságoknak és hatósági közegeknek, a kiknek a bűncselekmények üldözése sajátos ügykörébe tartozik. Első sorban a rendőri hatóságok és közegek (csendőrség) kötelesek a nem magánindítványi bűncselekményeket még a nyomozás alakszerű elrendelése előtt is hivatalból nyomozni s a tudomásukra jutott adatokkal és bizonyítékok áttételével feljelenteni. Ennek megtörténte után, a nyomozás elrendelésének bevárása nélkül folytatják a nyomozás tevékenységét a tényállás felderítése, a bűncselekmény nyomainak megőrzése, a terhelt szökésének megakadályozása érdekében s a tett intézkedé-

sekről a királyi ügyészséget értesítik. Ha ez eljárási cselekmények valamelyike hatáskörüket meghaladná, annak teljesítése végett a legközelebbi járásbírószéket keresik meg. A valóságban például a budapesti államrendőrség területén rendszerint már a kész nyomozati anyag kerül a feljelentés kapcsán a királyi ügyészséghez. A most vázolt módoszatok valamelyike kezdeményezi a bűncselekmények tulnyomó többségében a büncvádi eljárás megindítását.

Bizonyos esetekben a feljelentés szerepét a magánindítvány veszi át, mely a BTK. értelmében egyes bűncselekményekre nézve az eljárás megindításának feltétele. A magánindítvány ugyanott és ugyanugy terjeszthető elő (névtelenül persze nem), mint a feljelentés. Az indítványra jogosult köteles megjelölni a cselekményt s lehetőleg a tettesre s a részre vonatkozó adatokat, azonban a cselekmény esetleg téves minősítése nem érinti az indítvány hatályát, sőt a tettes és részes megjelölése is csak akkor követhető, ha az indítványra jogosult erre képes. Ha az írásban beadott indítvány határozatlan vagy hiányos, annak pótlása rövid úton, esetleg az indítványra jogosult kihallgatásával történik. Az indítvány megtétele előtt nyomozásnak nincs helye.

Tudomást szerezhet végül a hatóság az elkövetett bűncselekményről felhatalmazás vagy kívánat útján, bár a BTK. 269—271. §-a szerint felhatalmazásra vagy a BTK. 272. §-a szerint kívánatra üldözendő bűncselekmények esetében a nyomozásnak e feltétellel előtt is helye van, úgy hogy esetleg a feljelentés szolgál alapul az eljárás megindítására. A felhatalmazás a királyi ügyészhez vagy az igazságügyminiszterhez intézett hivatalos iratban vagy külön írásbeli nyilatkozatban, de egyébként alakszerűség nélkül adható meg.

A nyomozó csendőrség puhatolásainak, tapasztalatainak eredményét vagy a kikérdezett gyanúsított, tanúk és sértett nyilatkozatait jegyezze fel. A járőr a puhatolódzásnak és nyomozásnak eredményét, saját feljegyzésének felhasználásával bevonuláskor az őrsparancsnokságnak szóbelileg bejelenti. A járőr által bejelentett nyomozás eredményét az őrsparancsnok teljes tárgyilagossággal — saját véleményének belekeverése nélkül — s a tényállás kimerítése mellett az illetékes hatósághoz címzett jelentésben, értesítésben, tényvázlatban haladéktalanul felterjeszti. A feljelentett bűncselekményekről szerkesztett feljelentést s illetve tényvázlatot a következő hatóságoknak kell megküldeni:

1. Ha valamely büntetendő cselekmény a törvényszék vagy esküdtbírószék hatáskörébe tartozik, erről a jelentést az illetékes kir. ügyészségnek, ha pedig a terhelt elfogatott vagy elővezetendő, a tényvázlatot a legközelebbi kir. járásbírószékhez vagy ha ugyanott van a vizsgálóbíró is, ez utóbbihoz, ha pedig a szolgabírói hivatal ezeknél is közelebb van, ezekhez kell beküldeni.

nyomozó cselekményi ónhibájukon kívül eső okokból nem fogantathatnák, ezt a megkereső hatósággal azonnal közölik. Célmet pedig arra utasítom, saját hatáskörében intézkedjék az iránt, hogy a meg nem felelő eljárást tanúsító nyomozó közegek ellen a kir. ügyész részéről emelt fegyelmi panaszok elintézése és ez ennek folytán megindított fegyelmi eljárások lefolytatása mindenkor a kellő erélyvel és gyorsasággal történjék meg.

Jegyzet. A 133,000/99. B. M. sz. a. kiadott rendőri utasítás idevágó 219—228. §§-ai következőképp rendelkeznek :

219. §. A magy. kir. csendőrséget a büntügyi nyomozások körül megillető jogokat, köteleességeket és az ezekből folyó teendőket a csendőrségi szabályok és utasítások, nevezetesen a belügyi és honvédelmi miniszterek által 1899. évi december hóban kiadott csendőrségi «Szolgálati utasítás» A) «Általános rész» — és ennek «Függeléke» szabályozzák.

220. §. Büntügyi nyomozó cselekmények rendszerinti teljesítésre a Bp. és jelen utasítás I. fejezetének 7. §-a értelmében a csendőrség csak azokon a területeken van hivatva, a melyek sem a törvényhatósági joggal felruházott, sem a rendezett tanácsú városok bel- és külterületéhez nem tartoznak.

A rendezett tanácsú városokban azonban az egyéb közbiztonsági szolgálatot, úgy mint eddig, a m. kir. csendőrség teljesíti.

221. §. A törvényhatósági joggal felruházott városok bel- és külterületén a csendőrség által teljesíthető szolgálatot az 1882. évi X. t.-cikk szabályozza.

222. §. Rendezett tanácsú városok bel- és külterületén a csendőrség a kir. ügyész, a vizsgálóbíró vagy kiküldött bíró, vagy a járásbíró felhívására fogantatott nyomozó cselekményeket : saját kezdeményezéséből, akár feljelentésre, akár saját észlelete alapján, csak akkor és annyiban, a mikor és a mennyiben a késedelem veszélyvel jár ; egyéb esetekben pedig a feljelentést vagy saját észleletét a nyomozás vagy egyes nyomozó cselekmények elrendelésére illetékes kir. ügyész, járásbíróssággal vagy városi rendőri hatósággal közli ; ép úgy közli a városi rendőri hatósággal, az elhalaszthatatlan, egyébként a városi rendőrség hatáskörébe tartozó nyomozó cselekményeket és ugyanoda adja át haladéktalanul az általa a város bel- vagy külterületén saját kezdeményezéséből előállított végett elfogottakat, az őrizetbe vett és lefoglalandó bűnjelkekkel és egyéb tárgyakkal együtt ; kivéve, ha az elfogottat és az említett tárgyakat közvetlenül a vizsgálóbírónak vagy más hatóságnak kell átadni, a minék megtörténtéről azonban a városi rendőri hatóság is mielőbb értesítendő.

223. §. Azt, hogy a csendőrség a községi előjáróságok, mint rendőri hatóságok területén nyomozó cselekmények teljesítésére mennyiben van hivatva, a jelen Utasítás 211., 212. és 213. §§-ai és a csendőrségi «Szolgálati utasítás» határozzák meg.

224. §. A csendőrőrsök és különítmények, valamint ezek altisztei és legénysége büntügyi nyomozások tekintetében nincsenek a fő- és székvárosi m. kir. államrendőrség, a törvényhatósági joggal felruházott vagy rendezett tanácsú városok rendőri hatóságának vagy a községi előjáróságoknak alárendelve és nem képezik ezeknek rendőri közegét ; mindazonáltal sürgős szükség esetében az említett rendőri hatóságok a saját területükön levő csendőrséget egyes nyomozó cselekményekhez segédletül vehetik igénybe, illetve a segédlet kiállítása iránt a csendőrőrs-, vagy különítményparancsnoksághoz, esetleg az ezeknek előjáró szakasz-, szárny- vagy kerületi parancsnoksághoz megkeresést intézhetnek ; de az ily segédletül kirendelt csendőr-egyének csak arra vannak hivatva, hogy az eljáró rendőri hatóság tagját vagy közegét teendőinek kivételében támogassák és személyét erőszakoskodások ellen megvédjék, magában a hivatalos eljárásban cselekvőleg részt nem vesznek.

225. §. A főszolgabíró, mint nyomozó rendőri hatóság, oly nyomozó cselekményeket, melyeket a csendőrőrsökön és különítményeknél beosztott altisztek és legénység, mint a Bp. 85. §-a értelmében rendőri közegek, a Bp. rendelkezéséhez képest teljesíteni jogosultak, a területén állomásozó csendőrség által teljesíthet. E célból a területén levő csendőrőrs- vagy különítmény-

parancsnokságokat és sürgős szükség esetén az azokhoz tartozó csendőr-altiszteket és legénységet közvetlenül is igénybe veheti. A főszolgabíró vagy a főszolgabírói hivatalnak önálló intézkedésre jogosított tagja különben arra is jogosult, hogy az általa teljesítendő nyomozó cselekményekhez a területén levő csendőrséget segédletül vegye igénybe. (Lásd 224. §.)

226. §. Az illetékes főszolgabíró felhívás, a többi rendőri hatóság megkeresés útján érintkezik a csendőrőrs és különítmény-parancsnokságokkal, illetve az azokhoz beosztott altisztekekkel és legénységgel; az összes rendőri hatóságok a tisztai különítmény, valamint csendőrszakasz, szárny- és kerületi parancsnokságokkal kölcsönösen megkeresések és átiratok útján érintkeznek.

A csendőrőrs és altiszti különítmény-parancsnokságok a területen illetékes főszolgabírónak jelentenek, a többi rendőri hatóságoknak értesítést adnak.

227. §. Ha csendőrrjárőrök a fő- és székváros, a törvényhatósági joggal felruházott és rendezett tanácsú városok, vagy idegen főszolgabírói járás területén bármely okból szolgálatilag is jogosultan megjelennek: jogosítva és kötelezve vannak az általuk észlelt büntetendő cselekmények véghervitelét, folytatását vagy ismétlését megakadályozni és a személy- vagy vagyonbiztonságot közvetlenül fenyegető veszélyekkel szemben a csendőrségi szabályokban előírt módon eljárni; de tartoznak észrevételeikről és netán tett intézkedéseikről a területen illetékes rendőri hatóságot haladéktalanul értesíteni.

Csendőrrjárőrök vagy egyes csendőrök az ily idegen területen büncselekményen tetten ért vagy nyomon üldözött egyéneknek előállítás céljából vagy elfogása tekintetében úgy járnak el, mint a saját területen, de az elfogottat, az őrizetbe vett bűnösökkel és egyéb tárgyakkal együtt, haladéktalanul a területen illetékes rendőri hatóságnak, a községi előjáróságok kivételével, átadni tartoznak.

228. §. Ha annak szüksége merül fel, hogy a csendőrség (járőr) büntetendő cselekmény miatt reá tartozó nyomozó cselekmény, pl. elfogatás céljából a fő- és székváros, törvényhatósági joggal felruházott, vagy rendezett tanácsú város, vagy idegen főszolgabírói járás területére lépjen: akkor erre a csendőrség (járőr) jogosult, ha a halasztás veszélyével jár, de ezen esetben rendszerint a csendőrőrs- vagy különítmény-parancsnokság részéről a szolgálati könyvecskébe bevezetendő utasítással küldendő ki.

Ily kiküldetés azonban csak a jelen Utasítás 14. §-a 2-ik bekezdésében foglaltak szemelött tartásával történjék.

A tettesnek vagy részteseknek nyomon üldözése esetében azonban a csendőrrjárőr vagy szolgálatilag fellépett csendőr ily kiküldetés nélkül léphet idegen rendőri hatósági területre és járhat ott el.

Arra nézve, hogy a csendőrség idegen rendőri hatósági területen való fellépéskor miképen járjon el és hogy a rendőri hatóságok és közegek vele szemben mikép viselkedjenek, jelen utasítás 15—17. §§-ai irányadók.

A területenkivüliséget és mentelmi jogot illetőkre vonatkozólag.

229. §. Ha a feljelentésből az tűnik ki, vagy ha nyomozás során annak jelenségei merülnek fel, hogy a terheltet a területenkivüliség vagy a konzuli személyes mentességi jog illeti meg: ezekkel szemben a rendőri hatóság még tettenkapás esetén sem járhat el, hanem köteles a feljelentést, esetleg a nyomozási iratokat, haladéktalanul a kir. ügyészséghez áttenni. Ha az ilyen mentességi jogot élvező, tanúként lenne megidézendő, ennek eszközölése végett a kir. ügyészség keresendő meg.

230. §. Az országgyűlésen, úgyszintén a közös ügyek tárgyalására kiküldött bizottság tagjainak mentelmi jogát a BP. s jelen utasítás nem érintvén: a nevezettek ellen tett feljelentés esetében az eddig fennállott szabályok irányadók.

A fegyveres erőnek vagy a csendőrségnek tényleges szolgálatban levő tagjaival szemben követendő eljárás.

231. §. A fegyveres erőnek, úgy a m. kir. csendőrségnek, tényleges szolgálatban levő tagjaival szemben követendő eljárást

a m. kir. belügyminiszternek a katonai bíróságok hatáskörére, továbbá a fegyveres erőnek és a csendőrségnek tagjaira vonatkozólag, valamint a rendőri és kihágási ügyekben bíraskodó közigazgatási hatóságok és a katonai hatóságok közti érintkezés tárgyában kibocsátott rendelet szabályozta.

IX. A nyomozás menete és vége.

(Szolg. Ut. 82—90., 106—110., 130—135., 138—144. §§.)

Bűnügyi nyomozó cselekmények teljesítésére a magyar állam egész területén rendszerint a magyar királyi csendőrség van hivatva. Kivételt képeznek: Budapest székesfőváros, a törvényhatósági joggal felruházott vagy rendezett tanácsú városok bel- és külterülete. Hogy az állam határán túl nyomozó tevékenységet mennyiben folytathat a csendőrség, arról a Szolg. ut. 150—152. §-ai rendelkeznek. Azon városokban, melyekkel a belügyminister szerződést kötött az összes közbiztonsági szolgálati teendők ellátása végett, a csendőrségi altisztek és annak legénysége látja el a bűnügyi nyomozási szolgálatot.

A csendőrség által teljesítendő nyomozási teendők nemcsak a bűnügyi nyomozó cselekményekre, hanem oly tények megállapítására is kiterjedhetnek, melyekről a hatóságnak tudomással kell bírnia. A csendőrség tehát a megjelölt nyomozás során minden elkövetett és tudomásul vett bűntett, vétség és kihágás elkövetőit, részeseit, orgazdait, bűnpártolóit, az elkövetés módját, idejét, helyét és tanúit, szóval a tényállást kipuhatolni, a bizonyítékokat összegyűjteni, a tetteseket, részeseket, orgazdát, bűnpártolót feljelenteni, esetleg elővezetni, elfogni és az illetékes hatóságnak átadni tartozik, mert a nyomozás célja az, hogy a büntetendő cselekmények tényálladéka annyira felderítessék, hogy annak alapján a vád emelésére jogosított hatóság vagy személy lehetőleg teljes és megbízható tájékozást szerezhessen a felől, vajjon a bíróságnál vádat emeljen-e vagy sem?

Hogy mily eljárási cselekményekre, minő intézkedésekre és mily sorrendben van az elrendelt nyomozásban szükség, arra szabatos rendelkezéseket felállítani alig lehet. A nyomozás célja az adott bűnügy körülményeihez képest különböző tevékenységet követel. Majd a tett, majd a tettes bizonytalan s ez esetben annak felderítésére vagy ennek felkutatására irányul a nyomozás. Lehetséges, hogy mindkettő ismeretes, de a bizonyítás szorul kiegészítésre vagy bűnösséget kizáró okot kell tisztázni: szóval a nyomozás menete jóformán minden egyes ügyben eltérő lehet. Általános szabály azonban, hogy a nyomozó hatóságnak nemcsak a terhelő, hanem a mentő körülményeket is ki kell deríteni és a gyanúsított érdekében is meg kell szereznie azokat a bizonyítékokat, melyeket a megsemmisülés veszélye fenyeget. A védelem e szabályának érvényesítése céljából a gyanúsított a járásbírósághoz is fordulhat, a mely kérelmére egyes

nyomozási cselekményeket elrendelni és fogatosítani köteles.

A nyomozást addig kell folytatni, a míg a tényállás teljesen felderítve, a büntetendő cselekmény minden részlete megállapítva, minden terhelő és mentő körülmény meg rögzítve nincs.

Magá a nyomozás az eljárás kezdetén rendszerint alaktalan, mégis a rendőrség (csendőrség), mely a nyomozást teljesíti, rendszerint a vizsgálatra, így különösen a terhelt és a tanúk megidézésére és kihallgatására vonatkozó szabályokat köteles alkalmazni. Kihallgathat bárkit, kitől a kiderítendő tényállásra nézve felvilágosítást vár, megtúlhatja a nyomozás színhelyén levőknek, hogy onnan távozzanak, meghagyhatja, hogy a nyomozás befejezéseig annak színhelyén vagy szomszédságában tartózkodjanak, az ellenszegülő vagy az eljárást zavaró egyént a nyomozás befejezéseig, azonban legfőlebb 24 óráig, letartóztathatja. Nincs azonban helye a letartóztatásnak a fél vagy sértett ügyvédjével, szakértővel vagy bírósági tanúval szemben, kik a hivatalos eljárás akadályozása esetén csakis távozásra kényszeríthetők. Katonai bíróság hatóságának alávetett egyénnel szemben is ily esetben csak eltávolításnak van helye s megbüntetését a legközelebbi katonai hatóságnál kell szorgalmazni.

Lehetséges azonban, hogy az eljárási cselekmény, melyre a nyomozás során szükség van, meghaladja a nyomozást teljesítő rendőri hatóság hatáskörét. E cselekmények: a tanúval vagy szakértővel szemben alkalmazandó kényszer, eskü kivétele, szemle, lefoglalás, személymotosás, házkutatás fogatosítása vagy előzetes letartóztatás elrendelése. Ha e cselekmények valamelyikének szüksége merül fel, a királyi ügyészség vagy a rendőri hatóság a vizsgálóbírónál vagy a királyi járásbírósnál indítványozza elrendelésüket a nyomozási iratok vagy másolatuk bemutatásával. Halaszthatatlan szükség esetében a rendőri hatóság is elrendelheti és fogatosíthatja e cselekmények közül a szemlét, lefoglalást, személymotosást, házkutatást és az előzetes letartóztatást s a felvett jegyzőkönyveket a halaszthatatlanság indokolása mellett a királyi ügyész útján ellenőrzés céljából bemutatja a vizsgálóbírónak, a ki esetleg a cselekmények kiegészítése vagy ismétlése, az előzetes letartóztatás és lefoglalás fenntartása vagy megszüntetése tárgyában határoz. Ezenkívül a rendőri hatóság ez eljárási cselekményei ellen az elsőfoku bíróságnál tehető előterjesztés, melyet törvényszéki ügyekben a vádtanács intéz el. Még halaszthatatlan szükség esetében is a járásbírósnál vagy vizsgálóbírónál kell indítványt tenni tanu eskü alatti kihallgatása, vallomásra kényszerítése, szakértőnek megbüntetésé, levél, távirat vagy egyéb postai küldemény lefoglalása és felbontása iránt, melyeket a rendőri hatóság semmi esetre sem rendelhet el. Ha a nyomozási hatóság az eljárás cselekmény teljesítése iránt a vizsgáló-

hatóság hatáskörébe tartozó intézkedéseknek ellenszegül, letartóztatható.

A fogvatartás huszonnégy óránál tovább nem tarthat, ha pedig a nyomozást előbb befejezték, azt azonnal meg kell szüntetni.

A letartóztatás a félnek vagy a sértettnek képviselőjében megjelent ügyvéddel, a szakértőkkel, a bírósági tanukkal és a katonai bíróság hatóságának alávetett egyénekkal szemben nem alkalmazható.

A félnek vagy a sértettnek ügyvédje, a szakértő vagy a bírósági tanú csakis távozásra kötelezhető s erre is csak akkor, ha a hivatalos eljárást figyelmeztetés daczára szándékosan zavarja vagy akadályozza, avagy a hivatalos intézkedéseknek ellenszegül. Ez esetben az ügyvéd fegyelmi hatóságához egyúttal feljelentés teendő.

Katonai bíróság hatóságának alávetett egyének rendreutasíthatók, az eljárás helyéről eltávolíthatók és megbüntetésök végett a legközelebb levő katonai hatóság keresendő meg.

98. §. A mennyiben valamely tanúnak eskü alatt való kihallgatása, megbüntetésé vagy vallomásra kényszerítése (194—195. §), szakértőnek megbüntetésé (232. §), továbbá szemle, lefoglalás, személymotosás vagy házkutatás foganatosítása, vagy előzetes letartóztatás elrendelése válik a nyomozás folyamán szükségessé: a kir. ügyészség vagy a rendőri hatóság ezeknek az intézkedéseknek elrendelését, — a nyomozás iratainak vagy másolatuknak bemutatásával — rendszerint a vizsgálóbírónál vagy a járásbírósnál indítványozza. Ezek az indítvány felett határoznak, esetleg érdemleges határozat hozása előtt a nyomozást kiegészíthetik.

Az említett cselekményeket halaszthatatlan szükség esetében a BP.-nak XI., XII. és XIV. fejezetekben foglalt szabályok szerint a nyomozást teljesítő rendőri hatóság is elrendelheti és foganatosíthatja. A rendőri hatóság intézkedése ellen az ügyben illetékes elsőfokú bíróságnál tehető előterjesztés, melyet törvényszéki ügyekben a vádтанács intéz el.

Mindazáltal a tanúk megesketését, a tanúk vagy a szakértők megbüntetését és vallomásra, illetőleg nyilatkozatra kényszerítését, a lefoglalandó tárgy kiadására való szorítást (170. §) és a lefoglalt postai küldemény felbontását (186. §) rendőri hatóság sürgősség esetén sem rendelheti el és nem foganatosíthatja.

A felvett jegyzőkönyvek — a rendőri hatóság részéről a kir. ügyészség közvetítésével — a halaszthatatlan szükség indokolása mellett, bemutatandók a vizsgálóbírónak, ki azokat az alaki kellékekre nézve és az eljárás eredménye tekintetében is megvizsgálja és ha szükségesnek véli, a szemle, a házkutatás és a személy-

elővezetésének elrendelését igéri. Ha a vizsgálatot vagy főtárgyalást már elrendelték, az idézőlevélben meg kell jelölni az alapjául szolgáló büncselekményt s azt, hogy a megidézettet terhelt, illetőleg vádlottként fogják kihallgatni. Katonát, csendőrt, pénzügyőrt, ha a késedelem veszélytyel nem jár, felettes hatósága útján, más közérdeket szolgáló alkalmazottat a feljebbvaló egyidejű értesítése mellett közvetlenül is lehet idézni, ha felebbvaló hatósága nincs helyben s a késedelem veszélytyel jár. Ha a szabályszerűen idézett terhelt meg nem jelen és elmaradását figyelemreméltó okkal ki nem menti, vagy ha meg nem idézték, de az előzetes le-tartóztatásnak (l. következő fejezetet) valamely törvényes oka van, ellene elővezető parancsot kell kiadni. A bün-cselekményt és az elővezetés okát az elővezető-parancsban mindig meg kell jelölni. Az elővezető-parancs kézbesítője köteles a terheltet, ha szükséges, kényszerítő eszközökkel, esetleg a karhatalom igénybevételével is az idéző hatóság elé állítani. Tényleges szolgálatban álló katona vagy csendőr elővezetése nem elővezető-parancs, hanem felebbvalójának megkeresése útján történik.

Mindazok a szabályok, melyek a terhelt kihallgatására vonatkoznak egyaránt alkalmazást nyernek, az eljárás bármely szakában történik is a kihallgatás.

A terhelt kihallgatásának módjában jut legélesebben érvényre a védelem. Minden egyes terheltet előszóval és a többi terhelttől külön kell kihallgatni. Nem szenved csorbát a szóbeliség az által sem, hogy a terheltnek bonyolultabb ügyekben joga van feljegyzéseit megtekinteni, mert a törvény nem akar a vallomás helyességének és megfontolt-ságának gátat vetni. A vallomás hitelességének biztosítása, hogy ha a terhelt kéri, vagy a hatóság szükségesnek látja, a kihallgatásnál két bírósági tanut (katona, csendőr nem lehet tanu) kell alkalmazni. A kihallgatás a személyazonos-ság megállapítása céljából az általános kérdésekkel (név, kor, vallás, foglalkozás stb.) kezdődik. Ha a válasz valósága kétséges vagy egyéb okból (pl. különösen fiataloknál) szükséges, terhelt személyi viszonyai más módon is nyomoz-hatók. Ezután közölni kell a terhelttel a vád tárgyát és ha kívánja, módot kell adni, hogy összefüggő és kimerítő vallomást tehessen, a javára szolgáló tényeket előadhassa, sőt ha összjátzás veszélye fenn nem forog — ha igen, e veszély megszűnte után — közölni kell vele e cégből a terhelt adatokat is. A kérdések sorrendjére a tények idő-rendje és okozati egymásutánja irányadó. Figyelmet kell fordítani arra, hogy a válaszok a terhelt előadásának hézagait pótolják, ellenmondásait felvilágosítsák s hogy a terhelt adatokról nyilatkozhatassék. Ha a terhelt mentő vagy bűnösségét enyhítő bizonyítékokra hivatkozik, ezek beszerzendők, feltéve, hogy e kérelemnek nem pusztán halo-gatás a célja. A büncselekménnyel összefüggő tárgyak (bűnjelek) azonosságát a tárgynak a terhelt előtt való fel-

mutatása által kell megállapítani. Szembesítésnek az előkészítő eljárásban csak akkor van helye, ha a terhelt és a terheltárs vagy tanu vallomásai lényegesen eltérők és a) az ellentmondás másképp nem tisztázható, vagy b) a főtárgyaláson a szembesítés előreláthatólag meg nem történhetik, c) ha a terhelt kívánja és nehézségekbe nem ütközik. — Egyszerre csak két terhelt vagy egy terhelt és egy tanu szembesíthető.

A BP. a terhelt vallomását első sorban védekezésnek, másodsorban azonban a valóság megállapítására alkalmas forrásnak tekinti. Ha a terhelt bűnösségét tagadja, de a vádra nyilatkozni nem kíván, további kérdés hozzá nem intézhető. De ez esetben és akkor is, ha bizonyos kérdésekre nem felel, siketnek, némának vagy elmebetegnek tettei magát, figyelmeztetni kell, hogy az eljárás tovább folyik s ő esetleg a védelem eszközeitől fosztja meg magát. A vallomás vagy beismerés kierőszakolását célzó, akár testi, akár lelki kényszer-eszközök használatát azonban a törvény szigorúan tiltja. Tilos tehát e célból ígéretet, biztatást, ámitást, fenyegetést, erőszakot vagy kényszert használni, a terheltet akár szóval, akár tettel bántalmazni, a terheltet éjjeli kihallgatással vagy másképp célzatosan kifárasztani. Nem szabad a terhelttől határozatlan, homályos, többértelmű, fogásos vagy olyan kérdést intézni, mely a feleletre utmutatást ad vagy a mely be nem ismert tényt beismeretnek, avagy a be nem bizonyított tényt bebizonyítottnak tünteti fel. Az igazmondás nem kötelessége a terheltnek, de kötelessége a kihallgató hatóságnak.

Lehetőségig kerülni kell minden kérdést, mely csak a terhelt feleleteivel megállapítandó ténykörülmenyt foglal magában. Különösen a részésre, az orgazdára és a bűnpártolóra vonatkozó kérdésben. Ezeket csak akkor szabad megnevezni vagy közelebbről megjelölni, ha terheltet más, megengedett módon nem lehetett megnevezésükre bírni. A terhelttől nem intézhető kérdés olyan körülményre nézve, melyet hivatalánál vagy közszolgálati viszonyánál fogva titokban tartani köteles, kivéve, ha feljebbvaló hatósága őt e kötelesség alól felmentette. Elejét veszi a törvény annak is, hogy a rendőrség (csendőrség) által netalán a meglepetés első pillanatában kicsikart beismerés irányadóul szolgáljon. E végből megengedi a törvény terhelt többszöri kihallgatását is.

A terhelt kihallgatásának biztosítékait a BP. következőleg szabályozza:

134. §. Ha a terhelt a védelemnek előterjesztése végett hozzá intézett kérdésre kijelenti, hogy nem bűnös, de a vádra nézve nem kíván részletesebben nyilatkozni, további kérdések nem intézendők hozzá. Ekkor, valamint abban az esetben is, ha egyáltalán vagy bizonyos kérdésekre nem akar felelni, vagy ha siketnek, némának, tompaelméjűnek vagy elmebetegnek tettei magát és a

1. ha valaki a tettest vagy részest a bűncselekményen rajta éri ;

2. ha valaki, mint szemtanú, vagy szemtanú által figyelmeztetve, a tettest vagy részest azonnal a bűncselekmény elkövetése után elfogta vagy őzöbe vette.

A tettenkapottat bárki elfoghatja. Köteles őt azonnal a legközelebb levő járásbirósághoz, vizsgálóbíróhoz, királyi ügyészséghez vagy rendőri hatósághoz kísélni, vagy ha ezt nem teheti, az említett hatóságok közül a legközelebb levőnél nyomban jelentést tenni.

A hatóság a tettenkapottat, ha erre törvényes ok fenforog, őrizet alá veszi. Ha az elővezetés nem a királyi ügyészséghez történt, ez utóbbi a tényállásról, valamint a tettenkapás egyéb körülményeiről azonnal, legkésőbb 24 óra alatt értesítendő.

144. §. Bármely közhatóság, közhivatalnok vagy hatósági közeg letartóztathatja azt, a ki ellen hivatalos értesülése szerint elfogatóparancs (143., 150. §-ok) vagy nyomozólevél van kibocsátva.

A letartóztatott a legközelebb levő vizsgálóbíró, járásbiróság, királyi ügyészség vagy rendőri hatóság elé állítandó.

Az átvevő hatóság a letartóztatottat azonnal szabadlábra helyezi, mihelyt meggyőződik, hogy ez nem az az egyén, a kinek elfogatása vagy körözése elrendelve van.

Ellenkező esetben intézkedik, hogy a letartóztatottat ama hatóság elé kísérjék, a mely az elfogatóparancsban vagy nyomozólevélben megjelölve van.

Az előzetes letartóztatás feltételezi, hogy a terhelt a hatóság hatalmában van. A terheltnek hatóság elé állítását a BP. különbözőképp szabályozza. Történhetik ez idézőlevéllel, elővezetőparancsokkal, elfogató parancs vagy nyomozólevél segítségével. A törvény idevágó rendelkezései a következők :

130. §. A bűnvádi eljárás folyamán eljáró hatóságok a terheltet megjelenése végett rendszerint csak megidéznek.

Az idézés zárt idézőlevéllel történik. Ennek tartalmaznia kell : az idéző hatóságnak és a megidézettnek nevét, a kihallgatás helyét, napját és óráját, azt a figyelmeztetést, hogy meg nem jelenés esetében a megidézett elővezetése lesz elrendelve, végre a hivatalos pecsétet és az idéző hatóság eljáró tagjának aláírását.

A vizsgálat vagy a főtárgyalás elrendelése után az idézőlevélben megjelölendő az idézésre alapul szolgáló bűncselekmény és megemlítendő, hogy a megidézett egyént terheli, illetőleg vádlott gyanánt fogják kihallgatni.

A fegyveres erőnek vagy a csendőrségnek tényleges szolgálatban levő tagja, valamint a rendőrség vagy a pénzügyőrség személyzetéhez tartozó egyén terhelt gya-

nánt rendszerint illetékes feljebbvaló hatósága útján idézendő meg; de ez utóbbinak egyidejű értesítése mellett közvetlenül is megidézhető, ha feljebbvaló hatósága nincs helyben és a késedelem veszélylyel jár.

Egyéb közszolgálatban állók vagy olyan magánvállalatbeli alkalmazottak, a kiknek helyettesítése eltávozásuk esetében a közérdek szempontjából szükséges, feljebbvalójuknak egyidejű értesítése mellett közvetlenül idézendők.

131. §. Elővezető parancsot kell kiadni, ha:

1. Az előzetes letartóztatásnak valamely törvényes oka forog fenn (141. §).

2. A szabályszerűen megidézett (79.80. §§) terhelt nem jelent meg és elmaradását figyelembe vehető okkal ki nem mentette, a hatóság előtt megjelenése pedig továbbra is szükséges. Ha az idézés a 80. § értelmében történt, elővezető parancs csak az ellen bocsátható ki, a ki az ajánlott levél kézhezvételével a megidézéstről tudomást szerzett.

Az elővezető parancsot írásban kell kiadni és abban tüzetesen meg kell jelölni az elővezetendő terheltet, a terhére rótt bűncselekményt és az elővezetés elrendelésének okát.

A parancsot el kell látni az elővezetést elrendelő hatóság megjelölésével, hivatalos pecsétjével és aláírásával.

Az elővezető parancs kézbesítője köteles a terheltet, ha szükséges, kényszerítő eszközökkel, esetleg a karhatálmegnyitással is, az idéző hatóság elé állítani.

A fegyveres erőnek vagy a csendőrségnek tényleges szolgálatban álló tagja ellen, elővezető parancs nem bocsátható ki, hanem elővezetése végett feljebbvaló hatósága keresendő meg.

Elfogatóparancs kiadásának a BP. 143., 144. és 150. §-ai egybevetetett értelmé szerint akkor van helye, ha az előzetes letartóztatást vagy vizsgálati fogságot elrendelő határozatban a terhelt előállítását is elrendelik. Helye van tehát vétség miatt terhelt ellen is, míg nyomozólevél (lásd 470. §. 3. bekezdés) csak büntett elkövetésével gyanúsított ellen bocsátható ki. Különbözik továbbá a nyomozólevélétől abban, hogy utóbbi körözés útján tetenik közzé, míg az elfogató parancsot csak azoknak a hatóságoknak küldik meg, a kik az elfogatóparancs iránt megkerestettek.

470. §. Ha a terheltnek tartózkodóhelye ismeretlen, vagy ha az ellene indított bűnvádi eljárás alatt megszökött és reá nézve a 141. §-ban meghatározott körülmények valamelyike fenforog, vagy őt a 469. §. szerint hírlap útján eredmény nélkül idézték: elfogatóparancs iránt a körülményekhez képest házkutatással, megkeresés útján, kézrekerítésének elrendelésével vagy nyomozólevél kibocsátásával kell intézkedni.

Kézrekerítés elrendelése esetében a bíróság, a királyi ügyészség vagy a rendőri hatóság hivatalos közeget küld ki a terheltnek kinyomozása és letartóztatása végett. Ez intézkedésnek csak büntett vagy fogházzal büntethető vétség esetében van helye.

Nyomozólevél csak büntett elkövetésével alaposan terhelt egyén ellen bocsátható ki. Kibocsátására a vádtanács, sürgős esetekben pedig a vizsgálóbíró is jogosult.

Vétséggel terhelt ellen nem bocsátandó ki nyomozólevél, de ha előállítását fontos ok kívánatossá teszi, akkor a vizsgálóbíró vagy a vádtanács a terheltnek személyleírását a hatóságoknak azzal a felhívással küldi meg, hogy a körözött egyén feltalálása esetén értesítsék azt a bíróságot, mely a személyleírást kiadta.

Ha a nyomozólevél kibocsátásának vagy a személyleírás körözésének oka megszűnt, ezek azonnal visszavonandók.

XII. A lefoglalás, házkutatás és személymozgás.

(Szolg. Ut. 120—129. §§.)

A) Lefoglalás a bünvádi eljárás céljaira jelentős dolog bírói hatalomba és őrizet alá vétele, akár a terhelt vagy más személy birtokában van, akár uratlan dolog. A lefoglalás tehát különbözik a polgári végrehajtási eljárás alatt alkalmazott lefoglalástól, a mely zálogjogot biztosít, míg a bünvádi eljárásban a lefoglalás csak azt szolgálja, hogy a lefoglalt dolog a perben bizonyítékul szolgáljon. A lefoglalást a törvény azokra a dolgokra korlátozza, melyek a) a BTK. 61. §-a szerint elkobzandók, b) a bünvádi eljárásban bizonyításra felhasználhatók. Ha a lefoglalandó tárgy másnak birtokában van, a lefoglalás csak írott határozattal rendelhető el. Közzolgálati tárgy vagy irat szükség esetében vagy ha hivatalos titok, az illető hatóság őrizetében hagyható, a lefoglalás pedig jegyzőkönyvbe vétel által történik. Ha a bíróságnak a hatósági őrizet alatt álló vagy hivatalos okiratra mégis szüksége van, ezt a hatósághoz intézett megkeresés útján szerzi meg, a megkeresés megtagadása esetében pedig az igazságügyminiszterhez tesz jelentést.

A lefoglalás jogának megfelel az általános kiadási kötelesség, melynek teljesítését a törvény kényszerrel biztosítja. E kényszernek fokozatosan alkalmazható eszközei: a) házkutatás, b) a birtokoshoz 1000 koronáig terjedhető pénzbüntetés terhe mellett intézett felhívás, hogy a dolgot az illetékes hatóságnak záros határidő alatt kiadja, c) a pénzbüntetés alkalmazása, ha kétségtelen, hogy a dolog a felhívott birtokában van, d) a birtokos letartóztatása, mely kihágás esetében hat hétig, büntett vagy vétség esetében hat hónapig tarthat és véget ér, míhelyt a birtokos a lefoglalást lehetővé teszi vagy az más módon sikerül. Nem alkalmazhatók a kényszereszközök katona vagy csendőr ellen,

kit felelőse utján kell a dolog kiadására szorítani. Csak házkutatás vagy személymozgás — a büntetések kizárásával — alkalmazható a terhelt vagy oly egyén ellen, a ki a tanuzás alól mentes. A terhelttel és a tanuzás alól mentes személyek (l. alább 50. old.) ellenében a kiadási köteleesség nem áll fenn, mert méltánytalan volna, ha a terheltet s azokat, a kik vele szoros rokoni viszonyban állanak, arra kényszerítené a törvény, hogy maguk szolgáltsák a bizonyítékokat a terhelt ellen.

A terhelthez intézett vagy tőle származó levelek, táviratok és egyéb küldemények a posta-, táviróhivatalnál vagy más szállító intézetnél csak akkor foglalhatók le, ha a terhelt ellen valamely büntett vagy nem csupán pénz-büntetéssel büntetendő vétség miatt vizsgálatot vagy főtárgyalást rendeltek el, a nyomozás során pedig csak akkor, ha a terheltet letartóztatták vagy előzetését vagy elfogatását elrendelték és a körülményekből alaposan következtethető, hogy a hozzá intézett vagy tőle származó levél, távirat vagy más küldemény ellene vagy terhelttársa ellen bizonyítékuul szolgálhatnak. Ugyane feltétellel a levelek s egyéb küldemények akkor is lefoglalhatók, ha — bár a lefoglalás meggyújtása végett hamis czimzésűek — nyomatékos adatokból következtethető, hogy a terhelthez intézték vagy tőle származtak. A terhelt hozzátartozóinál és védőjénél az e személyek közt folytatott levelezés beleegyezésük nélkül csak akkor foglalható le, ha a hozzátartozókat részesség, orgazdaság vagy bűnpártolás nyomatékos gyanuja terheli, a védő pedig emiatt vizsgálat alatt áll. Más bűnjel (pl. bűnjelnek nyilvánított oltó) megszerzése végett házkutatás a védőnél is tartható. E szabályt a vérségi és bizalmi viszony indokolja, mely a terheltet a megjelöltekhez fűzi. Míg a terhelthez intézett vagy tőle származó levél stb. lefoglalása általában csak a szállító vállalatnál esik korlátozás alá, de kézbesítés után nem, addig a terhelt és hozzátartozói, valamint védője között váltott levelezés csak az utóbbiaknál nem foglalható le a felsorolt feltételek nélkül, viszont a szállítóvállalatnál ugyanoly feltétellel foglalható le, mint a terheltnek mással váltott levelei.

Leveleket postán a csendőrség még felhívásra sem foglalhat le.

Ha a csendőrség házkutatás, megmozgás, vagy bűnjelnek keresésére irányuló átvizsgálás alkalmával iratokat talál a gyanúsított lakásán, hivatalában vagy tartózkodási helyén, tartozik a talált iratok (levelek, táviratok) jogos birtokosait vagy azok megbizottait megkérdezni, vajjon beleegyeznek-e azok átolvasásába? Ha a jogos birtokos vagy megbizottja az átolvasás ellen nem tiltakozik, a csendőr azokat átolvashatja, de gondoskodnia kell arról, hogy a levél, távirat tartalmáról az erre jogosítottakon kívül más ne szerzhessen tudomást. Ha pedig a birtokos vagy megbizottja az átvizsgálás és átolvasás ellen tiltakozik, azokat

átvizsgálás nélkül köteles borítékba zárni s a saját, a gyanúsított s illetve érdekelt s a tanúkul megkért előjárósági tagok vagy bizalmi férfiak pecsétjével elzárni. Ha az átvizsgálás alkalmával a csendőrség levelet, táviratot vagy más postai küldeményt találna, azokat sohasem bonthatja fel, mivel erre csak a vizsgálóbíró vagy az eljáró büntető-bíróság van feljogosítva.

Ha a csendőrség arról szerez tudomást, hogy valamely posta- és távirata-hivatalnál, szállító vagy fuvarozó intézetnél oly nyomtatványok, levelek, táviratok vagy egyéb küldemények volnának, melyeknek lefoglalása szükséges, köteles a nyomtatvány lefoglalása végett haladéktalanul a legközelebbi kir. ügyésznek, — levelek, táviratok és más postai küldemények lefoglalása végett pedig a vizsgálóbíróhoz vagy ha közelebb van, a kir. járásbíróshoz, jelentést tenni, miután ezeket csak a bíróság vagy az ez által megkeresett ügyész tagja veheti át s a csendőrség a lefoglalást még a bíróság vagy ügyész felhívására sem fogatosíthatja, sem a lefoglalt tárgyakat át nem veheti. Rendőrhatalóság ily foglalás elrendelésére nincs feljogosítva.*) Azon esetekben, midőn a csendőrség házkutatás vagy átvizsgálás megtartására felhívás nélkül is jogosult, a gyanúsított vagy hozzátartozóinál talált nyomtatványokat, leveleket stb. bírósági felhívás nélkül is a bírósághoz való beszolgáltatás végett őrizetbe veheti.

Kivételes szabályok alá esik a nyomtatvány lefoglalása általában.

Az illetékes vizsgálóbíró vagy a sajtóbíróság (sürgős szükség esetén más vizsgálóbíró vagy a királyi járásbíró is) a vád tárgyául szolgáló sajtóterméket a felfeltetés megtétele után vagy azzal egyidejűleg a vádló indítványára foglalhatja le. A rendőrség (csendőrség) vagy királyi ügyész nem rendelheti el a lefoglalást, hanem csak fogatosíthatja. Minthogy a nyomtatvány által elkövetett bűncselekmény a közzététellel (terjesztéssel) el van követve s a terjesztés a nyomtatvány postára adásával megtörtént, a lefoglalás már e helyen jogosult. A lefoglalás csak a forgalomba hozott s a még készletben levő példányokra vonatkozik, de nem a magánkézben lévőkre. Különbözik a lefoglalástól az elkobzás, a melynek bírói ítéletben történt kimondása esetében az elkobzott nyomtatvány lefoglalására a királyi ügyész és a rendőrség (csendőrség) is jogosult. (A postai lefoglalást ma az igazságügyi miniszternek 1906. évi június 4-én kelt rendelete (Igazságügyi Közlöny XV. 174.) szabályozza.

B) A BP. két okból tesz kivételt a magánlak védelme alól: akár a terhelt kézrekerítése, akár bizonyítási eszköz

* Kivételt állapít meg e tekintetben a kivándorlásról szóló 1909. évi II. L-cz. 50. §-ában említett postai küldemények lefoglalására vonatkozó 114682/909. B. M. és 53.783. I. M. rendelet.

170. §. A 169. §. első bekezdésében megjelölt tárgyat a lefoglalásra illetékes hatóságnak, illetőleg közegének felszólítására (189. § 1. bek.) mindenki köteles kiadni. Ha a birtokos vagy birlaló a kiszolgáltatást megtagadja és a lefoglalandó tárgy házkutatás útján sem szerezhető meg, a birtokos vagy birlaló ezer koronáig terjedhető és elzárásra átváltoztatható pénzbüntetés alkalmazásának terhe mellett felhivandó a tárgynak rövid záros határidő alatt leendő kiadására.

Ha e határidő eredménytelenül telt el és nem kétséges, hogy a lefoglalandó tárgy a felhívottnak birtokában vagy birlalatában van, a pénzbüntetés alkalmazandó. További vonakodás esetében a birtokos vagy a birlaló letartóztatható.

E letartóztatás, ha az eljárás kihágás miatt volt indítva, legfeljebb hat hétig, büntett vagy vétség esetében pedig legfeljebb hat hónapig tarthat és azonnal megszüntetendő, míhelyt a birtokos vagy a birlaló a kívánt tárgyat kiadja, vagy lefoglalását lehetővé teszi, vagy annak lefoglalása más úton sikerül.

A terhelt és a tanuságtétel kötelessége alól mentes egyén ellen a büntetés nem alkalmazható.

Ha valamely lefoglalandó tárgynak kiadására a fegyveres erőnek vagy a csendőrségnek tényleges szolgálatban álló tagja volt felhíva és a felhívás eredménytelen maradt, a megfelelő kényszerítő eszközök alkalmazása végett a felhívott egyén feljebbvalója keresendő meg, a ki a vonakodót a lefoglalandó tárgynak kiadására szorítja.

171. §. Ha a terhelt valamely büntett vagy nem csupán pénzbüntetéssel büntetendő vétség miatt vizsgálat alatt áll, vagy le van tartóztatva, vagy ha ellene ily bűncselekmény miatt az elővezetés, elfogatás vagy a főtárgyalás el van rendelve és oly körülmények forognak fenn, melyekből alaposan következtethető, hogy a hozzá intézett vagy tőle származó levelek, táviratok és egyéb küldemények ellene vagy terhelt társa ellen bizonyítékul szolgálhatnak, azok lefoglalhatók és a posta- és táviróhivatalok, valamint egyéb szállító- vagy fuvarozó-intézetek kötelesek azokat kiadni.

A fennebb említett körülmények fennforgása esetében a felsorolt hivataloknál és intézeteknél lefoglalhatók azok a levelek, táviratok és egyéb küldemények, melyekre nézve nyomatékos adatok mutatnak arra, hogy azok a terheltre vannak intézve, vagy tőle származnak, vagy hogy valódi rendeltetésük leplezése, illetőleg a lefoglalás megghusítása végett hamisan vannak címezve.

172. §. A terhelt és a 205. § 1. pontjában felsorolt hozzátartozói végre az utóbbiak közt váltott levelek és egyéb írásbeli közlemények, a hozzátartozóknál, beleegyezésük nélkül csak az esetben foglalhatók le,

ellen a vádtanácsnál, a rendőri hatóságé ellen az ügyben eljáró elsőfokú bíróságnál tehető előterjesztés. A királyi ügyész ideiglenes határozata előterjesztéssel sem támadható meg.

B) A lefoglalás, házkutatás és személymozgás fogantatásának joga rendszerint azt a hatóságot illeti, a mely elrendelte (vizsgálóbíró, királyi járásbíró), de szükség esetében a rendőrség (csendőrség) által fogantatosíttatja. A rendőrség fogantatosítja természetesen akkor is, ha maga rendelte el. Elrendelő határozat nélküli a rendőrség, tehát a csendőrség is, a házkutatásra csak akkor jogosult, ha a) a terheltet tettenéri; b) oly nyilvános helyiségek átkutatása szükséges, hol tiltott szerencsejátékot üznek, vagy a hozzá büntetettek rendszerint elrejtőzni szoktak; c) megszökött foglyot kell kézrekeríteni; d) segélykiáltásra jelenik meg; e) a házzal vagy helyiséggel rendelkező kívánja; f) a ház ura rendőrfelügyelet alatt áll, mint szokásos büntetett ismeretes vagy letartóztatását elrendelték. Jelen kell lennie a fogantatásnál annak, ki ellen a cselekményt elrendelték vagy megbízottjának vagy ezek távollétében a fogantatosító által kirendelt képviselőnek s minden esetben két tanúnak, de katona vagy csendőrtanú nem lehet.

Mindhárom cselekmény — kivéve természetesen a határozat nélkül fogantatosítható házkutatást — a határozat kihirdetésével kezdődik. Ezt követi az elrendelt cselekmény teljesítése. A lefoglalás akként történik, hogy a lefoglalt tárgyakat jegyzékbe vétel, külön borítékba vagy tartóba helyezés, a hivatalos és lehetőleg a lefoglalást szenvedőnek pecsétjével történt lezárása után a hatósági közeg rendszerint magával viszi, esetleg megőrzésükről másképp gondoskodik. Iratokat, ha azok birtokosa átvizsgálásukat vagy elvadásásukat meg nem engedi, lepecsételve kell őrizet alá venni. Ez esetben a vádtanács határoz átvizsgálásukat vagy visszadásukat felett, de mindenestre gondoskodni kell, hogy más, mint az arra jogosult, tartalmukról tudomást ne szerezzen. Postán vagy más szállító vállalatnál lefoglalt zárt levelek, táviratok s küldemények felbontására csak a vizsgálóbírónak vagy az eljáró bíróságnak van joga, a csendőrségnek tehát azokat felbontani feltétlenül tilos. A felbontás, melyhez lehetőleg meg kell idézni a községben lakó jeladót vagy czimzettet, két tanú jelenlétében a pecsétek lehető kimelésével jegyzőkönyvileg történik. Ha a tartalom közömbös, a küldeményt kézbesítés végett vissza kell adni, egyébként pedig a bíróság a küldeménynek az eljárást érintő részeit másolatban közli a czimzettel vagy megbízottjával. Más lefoglalt tárgyat, ha az eljáráshoz már nem szükséges, annak kell visszaadni, kinél lefoglalták. Ha a birtokos záros határidő alatt nem jelentkezik vagy a dolog romlandó vagy fenntartása költséges, a bíróság árverésen eladja és a vételért letételig kezeli. A visszaadás kérdésében a lefoglalást elrendelő, harmadik személy tulajdoni igénye

felett csak az ítélőbiróság határoz, ha az igény rövid uton meg nem állapítható, polgári bírósághoz kell utasítani.

Ugy a házkutatás, mint a személymotozás fogantatásánál a törvény a legnagyobb kiméletre int. Rendszerint feltétele, hogy a keresett tárgy előmutatására vagy a keresett egyén hollétének megjelölésére irányuló előzetes felszólítás eredménytelen maradt. Mellőzhető e felhívás, ha a késedelem veszélylyel jár, a házkutatás a közönségnek nyitva álló helyen történik vagy azt, a ki ellen elrendelték, a hatóság mint szokásos büntettest ismeri. A kimélet indokolja, hogy nőszemély motozására és a megmotozásnál mint tanu csak nő alkalmazható. Helyiséget, készüléket feltörni vagy zárat felnyitni csak akkor szabad, ha a helyiséggel rendelkező nincs jelen vagy azt felnyitni vonakodik, de a távollétében végzett kutatás után is újra el kell zárni s az okozott kárt meg kell téríteni. Ugyancsak a kimélet indokolja, hogy házkutatás, kivéve a rendőrség (ezendőrség) által előzetes határozat nélkül teljesíthető házkutatás esetet, csak reggel 6 órától esti 9 óráig kezdhető meg, de a megkezdett házkutatás éjjel is folytatható.

Ha a most tárgyalt eljárási cselekmények alkalmával oly dolog kerül kézre, mely az annak alapjául szolgáló büncselekménytől független, de hivatalból üldözendő büncselekményre mutat, ezt szintén le kell foglalni és a királyi ügyészhez át kell tenni, de ha a királyi ügyész nyolcz nap alatt nem indítványozza az eljárás megindítását, ismét vissza kell adni. Két irányban gondoskodik a törvény arról, hogy azt, a ki ellen a házkutatást, személymotozást vagy lefoglalást elrendelték, hátrány ne érje: egyrészt azáltal, hogy az e cselekmények alkalmával szerzett tudomás csak az eljárás céljára felhasználható hivatalos titok, másrészt azáltal, hogy a házkutatást teljesítő közeg a házkutatás esetleg nemleges eredményéről a házkutatást szenvedőnek kiadásáigára bizonyítványt köteles adni, de esendőrségi altiszt vagy a legénység állományához tartozó egyénnek ily bizonyítványt kiállítani nem szabad.

BP. ide vonatkozó rendelkezései a következők:

177. §. A lefoglalás a 169. §. második bekezdése esetében, a házkutatás és a személymotozás pedig mindig írásba foglalt határozattal rendelendő el.

Az elrendelésre rendszerint a vizsgálóbíró, ha azonban a késedelem veszélylyel jár, a járásbiróság és a 171. és 172. §-ok eseteinek kivételével, a nyomozást teljesítő rendőri hatóság is jogosult.

A járásbiróság és a vizsgálóbíró intézkedései ellen a vádtanácsnál, a rendőri hatóság intézkedése ellen pedig az ügyben illetékes elsőfokú bíróságnál tehető előterjesztés.

178. §. A 171. §-ban megjelölt tárgyak lefoglalását a vizsgálóbíró vagy a járásbiróság az illető posta-, távirat- vagy távbeszélő-hivatalhoz szállító vagy fuvarozó intézethez címzett és a lefoglalandó

idézis. Hogy a BP. mégis helyez némi súlyt a beismerésre, az kitűnik abból a rendelkezésből, hogy ha a terhelt későbbi vallomása a korábbtól eltér, különösen ha beismerését visszavonja, ennek okát mindig meg kell tőle kérdezni. A törvénynél több súlyt helyez reá a tényleges gyakorlat, mely a BP. szellemével ellentétben, még mindig a beismerés előzésre törekszik.

Kétségtelen, hogy még a szabadon tett beismerés sem bizonyítja mindig a bűnösséget, de annál inkább kell a nyomozás során arra törekedni, hogy a terhelt kihallgatására vonatkozó szabályok megtartassanak.

Szakértő a bíróságtól és a felektől különböző oly személy, a kit a bíróság szakképzettségénél vagy hivatásában szerzett tapasztalatainál fogva az eljárásban számottevő tény megállapítására alkalmazhat.

Szakértőkre olyan esetben van szükség, midőn a tények megállapítására pusztá megfigyelés nem elég, hanem a helyes megítélés szakismereteket feltételez. Így pl. nincs rá szükség annak megállapítása végett, hogy valamely sajtótermék kéziratnak, nyomtatványnak vagy ideszaki lapnak tekintendő-e? Tájékoztatja a bíróságot, de véleményének bizonyító erejét a bíróság szabadon mérlegeli. A szakértőket az előkészítő eljárásban a vizsgálóbíró, királyi járásbíró vagy vádтанács, a per későbbi szakában az ítélebíró választja ki és alkalmazza, de a felek kérhetik meghívását. Rendesen két szakértőt (bonyolultabb ügyben több is, csekélyebb fontosságuban egy) kell meghívni a bíróság mellé állandóan kinevezett szakértők közül. Ha azonban a rendes szakértő beteg, ellene aggály merült fel, vagy ha akadályozott s a késedelem veszélytel jár, vagy ha sajátos, a rendes szakértőkben fel nem lelhető szakismeretre van szükség, más is alkalmazható szakértőül. A bíróság által meghívott szakértőkön kívül a terhelt vagy terheltek saját költségükön alkalmazhatnak egy ellenőrző szakértőt, a ki a szemlénél jelen lenni, a hiányokra vagy mulasztásokra figyelmeztetni és észrevételeket tenni jogosult. Nem lehet szakértő, a kit tanúként kihallgatni vagy meghívni tilos, továbbá a sértett, a terhelt vagy sértett hozzátartozója, a kire vagy a kinek hozzátartozójára a véleményből kár vagy séggyen hárulhat vagy, a ki hivatásával járó bizalomnál fogva szerzett tudomást a szemle tárgyáról.

Javító Intézet.

A 42. §-t az 1908. évi XXXVI. t.-cz. (Bn.) második fejezetének IV-ik cikkében foglalt rendelkezés hatályon kívül helyezte.

Felügyelőbizottság.

43. §. A felügyelőbizottság tagjai: a törvényszék elnöke, illetőleg helyettese, a királyi ügyész, illetőleg királyi alügyész; az igazgató (felügyelő), a lelkész, a tanító, továbbá a törvényhatóság közigazgatási bizottsága által megválasztott két egyén.

Határozathozatalnál, a mely a járásbirósági fogházban letartóztatott ifjú egyénnek javító házba szállítását tárgyalja, az illető járásbíró is meghallgatandó.

A fiatalkorúak felügyelőhatóságára vonatkozólag l. a Bn. 31. §-át.

A felügyelőbizottság jogkörét az 1880. évi 2106. I. M. számú rendelethez fűzött külön utasítás szabályozta. Az 1902. évi április 21-én T. 62/5. szám alatt kelt igazságügyministeri rendelet a büntető törvénykönyv 43. §-ában említett »felügyelőbizottság«-nak Fiume városában és kerületében való megalakulását rendeli el.

Közvetítő Intézet.

44. §. Azok, a kik legalább három évi fegyházra vagy börtönre ítéltetvén, büntetésük két harmadrészt kitöltötték, és szorgalmuk, valamint jóviseletük által a javulásra alapos reményt nyújtottak: büntetésük hátralevő részének kitöltése végett közvetítő intézetbe szállíthatnak, a hol szintén munkával foglalkoztatnak, azonban enyhébb bánásmódban részesülnek.

45. §. Az életfogytig tartó fegyházbüntetésre ítélték, büntetésük tizedik évének eltelte után, s a 44-ik §-ban meghatározott feltételek alatt, szintén a közvetítő intézetbe szállíthatnak.

46. §. A közvetítő intézetbe való szállítást, a felügyelőbizottság meghallgatása után, az igazságügyminister rendeli el.

47. §. A közvetítő intézetben létező foglyok, fegyelmi vétség esetében a fegyházba, illetőleg a börtönbe visszaküldhetők.

Közvetítő intézet van Kishartán, úgyszintén a váci és a lipótvári fegyházak mellett. A fiatalkorúak közvetítő intézetbe nem helyezhetők; pótolja ezt reájuk nézve a felügyelet mellett való szabadlábrahelyezés, a mikor is a felügyelet közhivatalok, vagy társadalmi egyesületek támogatása mellett az intézet igazgatója gyakorolja. A közvetítő intézetben nem hajtatik végre fegyelmi büntetés. A ki nem javul meg, előbbi helyzetébe tétetik vissza: fegyházba vagy börtönbe.

hagyásának végrehajtásában erőszakkal vagy fenyegetéssel megakadályoztassék, hanem elegendő, ha csak akadályoztatik. (Curia 1907. január 23. 737. sz. a. IV. BT.)

8. A BTK. 165. §-ában meghatározott hatóság elleni erőszak büntetnének ismérveit kimeríti vádlottnak az a tette, hogy a házánál végrehajtás-céljából megjelenő végrehajtó és becsüs ellen összetöröm, a ki a szobába be mer menni, szavakat használta, mire a végrehajtó és a becsüs eltávoztak. (Curia 1907. október 31. 8471/907. sz. a. III. BT.)

9. A csendőr, mikor felettes hatóságának meghagyására a bíróság előtt megjelenik és az általa hivatalos eljárása alatt tapasztaltakra vonatkozóan tanuként kihallgatatik, hivatalos eljárásban lévőknek tekintendő; ennélfogva az ellene ezen hivatalos eljárása alatt elkövetett tetteges bántalmazás a Btk. 165. §-ában körülrít hatóság elleni erőszak tényálladékát állapítja meg. (Curia 1907. szeptember 17. 7456/907. sz. a. I. BT.)

10. A pénzügyőrség szolgálatára vonatkozó szabályok szerint a pénzügyőri közegek előljárójuk hivatali hatáskörébe eső parancsának feltétlenül engedelmeskedni tartoznak; ezen eljárásukban való tetteges bántalmazásuk tehát a hatóság elleni erőszakot megállapítja. (Curia 1907. október 2. 7758/907. sz. a. IV. BT.)

11. A pénzügyőröknek az az eljárása, hogy a hatáskörükbe tartozó ügyben hatósági tanu jelenléte nélkül tartanak házmozást, sürgős esetben is szabálytalanságot képez ugyan, ez a szabálytalanság azonban egymagában a pénzügyőrségnek hivatalos eljárásban levő közegét a BTK. 165. §-ában részére biztosított oltalomtól nem fosztja meg és az ellene alkalmazott erőszakot büntetlenné nem teszi. (J. E. 1905. február 14-én 1309/1905. sz.)

12. Az esetben, ha a hatósági közeg hivatalos feladatának foganatosításában azért akadályoztatik, hogy ellene a megakadályozás céljából testi sértés büntette vagy vétsége követtetik el, és ha ezáltal a megakadályoztatás be is következett: a tettes a BTK. 165. §., illetőleg 168. §-ában, valamint 301. §-ában, esetleg a 303. §-ában, illetőleg az eredményhez képest a BTK. XX. fejezete további rendelkezésében meghatározott büntetendő cselekményekben mondandó ki bűnösnek és a halmozat szempontjából, ellenében nem a BTK. 95. §-a, hanem 96. §-a alapján az általános rész VIII. fejezetének további rendelkezései megfelelően alkalmazandók. (T. H. 28. sz. 1883. november 28.)

A hatósági erőszak egyik módja a hivatásában eljáró közhivatalnok vagy hatósági közeg akadályozása avagy kényszerítése; a másik annak tetteges bántalmazása hivatalos eljárása közben.

166. §. Hatósági közegeknek tekintetnek a fennebb említetteken fölül:

1. a nyilvánosan felállított katonai és polgári őrk;

mely a tótokat vallásuktól akarja megfosztani. Ez megállapítja az izgatást. — Vádlottnak az a ténykedése, hogy istentisztelet után a templomban az oltár mellől, az egybegyűlt hívőknek a programbeszédét elmondani készülő képviselőjelölt meghallgatását ajánlotta azzal, hogy *»artsanak velem, az 1899: XV. t. cz. 171. §-ának I. pontjába ütköző bűncselekmény.* — Az a ténykedés, hogy vádlottak a tömeget a csendőrök rendelkezései elleni engedetlenségre hívták fel ily kiáltásokkal: *»ne hagyjátok magotokat, ne féljetek a csendőröktől, üssétek a magyarokat, a BTK. 172. §-ának I. pontjában meghatározott bűncselekmény tényálladékát kimeríti.* — Egyszerre együtlevő nagyobb számú ember gyülekezetet képez, tekintet nélkül arra, hogy mi célból gyülekeztek össze és hogy az összejövetelük tereszerű volt-e, vagy véletlen. (Curia 1907 nov. 6. 8581/907. sz. a. I. BT.)

Hogy a nyilvános felhívás mely esetei tartoznak az esküdtbíróság elé, erről az 1897. évi XXIV. t. cz. 15. §-ának 18. pontja intézkedik.

Izgatás.

172. §. A ki a 171. §-ban meghatározott módon a törvény ellen, vagy a ki hatóságoknak törvényes hatáskörükben kiadott rendelete, meghagyása, határozata ellen engedetlenségre egyenes felhívást intéz vagy terjeszt: két évig terjedhető államfogházzal és ezer forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ugyanazon büntetés éri azt, a ki a 171. §-ban meghatározott módon valamely osztályt, nemzetiséget vagy hitfelekezetet gyűlöletre a másik ellen, úgyszintén azt is: a ki a tulajdon vagy a házasság jogintézménye ellen izgat.

A ki szóval gyülekezetben vagy pedig írat, nyomtatvány, képes ábrázolat terjesztése, közszemlére tétele által a törvény, a hatóságok törvényes rendelete, meghagyása ellen izgat, az a törvény és hatóságok elleni izgatás vétségét követi el. A társadalmi rend és a polgárok nyugalmanak biztosítása tekintetéből nem engedheti meg az állam, hogy a polgárok egyes osztályait, az egyes nemzetiségeket vagy hitfelekezeteket egymás ellen gyűlöletre izgassák, vagy hogy a tulajdon és a házasság intézménye ellen, mint a társadalmi rend alapjai ellen lázítsanak. Osztály alatt oly egyének többségét kell érteni, a kik élethivatásuk, életérdekeik közössége folytán egy gyűjtőnévvel jelölhetnek, mint pl. ügyvédek, birtokosok, papság, nemesség, munkásság, hivatalnoki kar stb. Nemzetiség alatt a magyar nemzetiség is értendő, mert a magyar anyanyelvű polgárok, ellentétben a magyar nemzettel, mely az állam minden polgárát vallás- és felekezeti különbség nélkül magába foglalja, szintén nemzetiség. (Illés: BTK. magy. II. 93.)

A munkabér felemelése vagy leszállítása végett elkövetett erőszak és csoportosulás szintén a 175., esetleg [a 176. §. intézkedése alá esik, ha a csoport az erőszak elkövetése céljából lakásba, üzlethelyiségbe tör be. Ha a munkások gyárak, műhelyek vagy oly helyiségek előtt, a hol dolgoznak, a hol a munkaadó, munkavezető lakik, abból a célból csoportosulnak, hogy a munka megkezdését vagy folytatását megakadályozzák, vagy a munkásokat erőszakosan a munka elhagyására bírják: e §. szerint büntetendők. A munka tömeges beszüntetése vagy a munka beszüntetésére erőszak vagy fenyegetés nélkül való rábeszélés nem büntethető, m. n. hogy erre a munkásoknak joga van. Ily módon a csendőrségnek nincs joga beavatkozni a bérhárcba. A olg'bemenő eseményeket köteles azonban ily esetekben is figyelemmel kísérni és észleleteiről felelős hatóságának jelentést tenni.

A kir. járásbiróság ítélik. 1897: XX XIV. t.-cz. 14. l. 1. p.

Munkabér felemelése végett alkalmazott erőszak.

1. A BTK. 177. §-a fogalmát megállapítja vádlottak az a tette, hogy munkástársait a végből, hogy a munkabér felemelése végett rendezett cipész munkás-sztrájk eredményes legyen, a más mesterektől elvállalt munkának abbahagyására erőszakkal kényszerítették azzal, hogy tiltakozásuk daczára a munkaanyagot tőlük erőszakkal dvették. (Curia 1907. május 7. 4520/907. sz. a. II. BT.)

'Sztrájk-törő' ellen sztrájkoló munkások által alkalmazott erőszak.

2. A BTK. 177. §-a rendelkezése szerint a munkabér felemelése vagy leszállítása miatt valamely munkás ellen elkövetett erőszak e §. alá esik. A munkás ellen elkövetett erőszak mindenesetre a munkaadóra is kihatván, a irányban is elkövetettnek tekintendő. (Curia 1907. márcz. 13. 2763/907. sz. a. IV. BT.)

VIII. fejezet. A polgároknak választási joga ellen elkövetett büntettek és vétségek.

Erőszak vagy fenyegetés.

178. §. Azok, a kik valamely választót erőszak vagy fenyegetés által, választási jogának szabad gyakorlásában megakadályoznak, történjék az akár országgyűlési képviselő, akár törvényhatósági, községi tisztviselő vagy előljáró, törvényhatósági bizottsági tag, vagy községi képviselő választására nézve: a választói jog megsértésének vétségét követik el és hat hónapig terjedhető fogsággal, valamint egyenként kétszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

3. Írói plágiummal vádolni tárgyilag meggyalázás, mert az azt a gyanúsítást foglalja magában, hogy az illető másnak szellemi munkáját sajátítja el és idegen érdemekkel kéri, ez pedig közfelfogás szerint az írói becsület kisebbítése; abban tehát a BTK. 261. §-ának tárgya tényálladéka helyesen ismertetett fel. — Az újságírónak kötelessége közleményeinek valóságáról meggyőződni; a téves információ nem enyhítő körülmény. — Becsületsértés feltételes módban fogalmazott állítással. (Curia 1908. június 3. 4241/908. sz. a. I. BT.)

Hatóság nyilvános megsértése.

262. §. A törvény által alkotott testületek, hatóságok vagy azok küldöttségei, tagjai ellen, habár nem nyomtatvány által elkövetett nyilvános rágalmazás vagy becsületsértés: egy évig terjedhető fogházzal és két ezer forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Törvény által alkotott testületek: az országgyűlés, a törvényhatósági közgyűlés, a községi képviselőtestület, ügyvédi, kereskedelmi- és iparkamarák.

A hatóságok fogalmát a BTK. 164. §-a határozza meg.

Hatóság tagja, a ki törvényes hatáskörében határoz, rendeletet ad vagy határozó szavazatával állandóan közreműködik, hatósági közeg, a ki kizárólag a felsőbbrendeleiteit hajtja végre.

1. Az 1897: XXXIV. t.-cz. 16. §-a a BTK. 261. és 461. §-ban megjelölt személyek, valamint a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok igazgatója és tisztviselője ellen sajtó útján elkövetett becsületsértést és rágalmazást feltétlenül az esküdtbíróóság hatáskörébe utalja és csak a köz megbízatásban eljáró személyekre nézve állítja fel az a megszorítást, hogy a sértésnek hivatalos tetteire kell vonatkoznia. (Curia 1906. nov. 27. 10465/906. sz. a. I. BT.)

2. A csendőrök nem tagjai a hatóságnak, hanem csak hatósági közegek. — II. A BTK. 262. §-ában feltételezett nyilvánosság nem forog fenn, ha a meggyalázó kifejezések a bírósághoz intézett beadványban használtak. (Curia 1906. decz. 5. 20772/906. sz. a. IV. BT.)

3. Az a tény, hogy a valótlan tényállításokat tartalmazó beadvány hatósághoz nyújtatott be, a BTK. 262. §-ában megkívánt nyilvánosságot rendszerint meg nem állapítja. (Curia 1907. jun. 20. 5872-907. sz. a. I. BT.)

Jegyzet: A 262. §-ban említett személyek ellen nyomtatvány útján elkövetett rágalmazás és becsületsértés az esküdtbíróóság hatáskörébe tartozik: 1897: XXXIV. t.-cz. 16. § 2. bekezdése.

Valódiság bizonyításának kizárása.

263. §. Rágalmazás és becsületsértés esetében az állított tény, illetőleg kifejezés valódiságának bebizonyítása meg van engedve, ha:

1. a sértett közhivatalnok vagy hatóságnak tagja,

269. §. Ha a rágalmazás vagy becsületsértés az országgyűlés, annak valamelyik háza, a horvát-szlavon-dalmát országgyűlés, azoknak bizottsága vagy a közös ügyek tárgyalására kiküldött bizottságok, azok egyike, vagy valamelyikének küldöttsége ellen követtetik el: a bűnvádi eljárás hivatalból, de csak azon országgyűlés, ház vagy közösügyi bizottság felhatalmazása folytán indítványozható, mely megsértetett vagy a sértett bizottságot, illetőleg küldöttséget megválasztotta.

Jegyzet: A 269—272. §-ok alapján megindítandó eljárás a kir. törvényszék hatáskörébe tartozik: 1897: XXXIV. t.-cz. 17. §. 3. pontja értelmében.

270. §. Hivatalból van helye a bűnvádi eljárás megindításának, ha:

1. hatóság vagy ennek küldöttsége ellen (271. §.), — vagy

2. közhivatalnok ellen hivatali kötelességeire vonatkozólag állított olyan tény, mely valóságága esetében bűnvádi vagy fegyelmi büntetést vonna maga után;

3. a rágalmazás vagy a becsületsértés a közös hadsereg, a hadi tengerészet, a honvédség vagy pedig ezeknek valamelyik önálló része ellen követtetett el.

Ha a rágalmazás vagy becsületsértés valamelyik magyar kir. minister vagy cs. és kir. közös minister ellen hivatalos eljárására vonatkozólag követtetik el: a bűnvádi eljárás csak a sértett minister, — ha pedig az az egész kormány ellen követtetik el: csak a ministertanács, — a 3. pontban megjelölt esetekben pedig > a közös hadügyminister, illetőleg a honvédelmi minister felhatalmazása folytán indítványoztathatik.

Míg rágalmazás és becsületsértés miatt az eljárás rendszerint (268. §.) csak magánindítványra indítható meg, az e §-ban felsorolt esetekben hivatalból üldözendő. Felhatalmazásra a 270. §. 1. és 2. pontja esetében csak akkor van szükség, ha a hatóság vagy a közhivatalnok ellen rágalmazás követtetett el. A felhatalmazás megadása előtt is helye van a nyomozásnak. A felhatalmazást a kir. ügyészséghez vagy az igazságügyministerhez intézett hivatalos iratokban vagy külön nyilatkozatokban kell megadni.

1. A csendőrszázados közhivatalnok. Az ellene elkövetett rágalmazás a BTK. 270. §. 2. bekezdése szerint hivatalból üldözendő. (Curia 1907. jan. 24. 792/907. sz. a. IV. BT.)

2. Közhivatalnok ellen hivatali kötelességeire vonatkozóan állított olyan tény miatt, mely valóságága esetén bűnvádi vagy fegyelmi büntetést vonna maga után, a BTK. 270. §-a szerint hivatalból, de felhatalmazás folytán van helye a bűnvádi eljárás megindításának; felhatalmazás alapján üldözendő büncselekmény tekintetében a vád képviselőjére kizárólag a kir. ügyészség jogosult; ily esetben a sértett félnek a vádtól való elállása az eljárás folytatását nem akadályozza; a BTK. 258., §-ában meghatározott

vétségge történt minősítése esetében a BTK. 332. §-ába ütköző vétségre mellékbüntetéskép megállapítandó pénzbüntetés nem szabható ki. (Curia 1907. október 2. 7742/907. sz. a. I. BT.)

A magánlak megsértésének büntette minden esetben hivatalból üldözendő.

331. §. Három évig terjedhető börtönnel büntendő a magánlak megsértése, ha:

1. közhivatalnokai minőség szinlelése vagy hatósági rendelet ürügye alatt;
2. éjjel, vagy együttesen több személy által;
3. fegyveresen hajtatott végre.

Ha valaki közhivatalnoknak adja ki magát, vagy hatósági rendelet ürügye alatt behatol másnak a lakásába; vagy ha éjjel többen behatolnak más lakásába és végül ha fegyveresen hatolnak be, — ez esetben magán személy által elkövetett magánlaksértés büntette forog fenn.

Az éjjeli idő alatt az az idő értendő, a melyet a ház lakói éjjeli nyugalomra szoktak használni: adott esetben a bíró állapítja meg.

Meg kell jegyezni, hogy fegyver alatt nemcsak a tulajdonképeni lőfegyvert lehet érteni, hanem a kést, csavillát, buzogányt, nagyobb botot, egyszóval mindazt a kéznél levő eszközt, mely az élet vagy testi épség ellen veszedelmes eszköznek tekinthető.

A BTK. 331. § mindig hivatalból üldözendő s elbírálása a kir. törvényszék hatásköréhez tartozik.

332. §. A ki másnak lakásába, üzlethelyiségébe, azokkal összeköttetésben levő vagy azokhoz tartozó valamely helyiségbe jogos indok nélkül, cselszövénynyel — vagy az abban lakónak vagy a lakással rendelkezőnek akarata ellenére bemegy, vagy abban akarata ellenére benmarad: három hónapig terjedhető fogházzal és száz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A bűnvádi eljárás csak a sértett fél indítványára indítandó meg.

E szakaszban nincs és nem lehet szó behatolásról, hanem egyszerűen bemenetelről vagy benmaradásról. Büntetőjogi védelemben részesül a házjog oly helyiségek tekintetében is, a melyek a közönség rendelkezésére állanak, ha a bemenetel a lakással rendelkező beleegyezése nélkül, cselszövénynyel történik. Nem büntethető a férj, ha törvényesen még el nem választott nejének lakásába megy; de az sem, a ki másokkal közösen bérelt lakásba a többiek akarata ellenére megy be. A magánlaksértés bűncselekményét követi el az is, a ki jogosan menőn be a lakásba, a lakással rendelkező felszólítására abból ki nem megy. A tettes szándéka tehát annak tudata, hogy cselekvése beleütközik a lakással rendelkező akaratába. A magánlaksértés magánszemély által történt megsértése magánindítványra üldözendő cselekmény. A csendőrség intéske-

Hűtlen kezelés állapítottatott meg, midőn a gazda által malmában alkalmazott molnár a vámszedést elmulasztotta.

362. §. Ha azonban a hűtlen kezelés vétségét gyám, gondnok, zár-, tömeg- vagy alapítványi gondnok, végrendeleti végrehajtó, valamely részvénytársulat vagy szövetkezet igazgatóságának, vagy felügyelő bizottságának tagja, vagy általában olyan személy, ki idegen vagyon kezelésével hatóságilag meg van bízva vagy arra hatóságilag fel van hatalmazva, hivatása, illetőleg megbízása körében követi el: a bűnvádi eljárás hivatalból indítandó meg.

A bűnvádi eljárás hivatalból indítandó meg e §-ban körülírt cselekmény esetében.

363. §. Büntetett képez és öt évig terjedhető börtönnel büntetendő a hűtlen kezelés: ha azon czélből követtetik el, hogy a tettes magának vagy másnak jogtalanul vagyoni hasznot szerezzen.

Hűtlen kezelés erdőőr által elkövetve.

Vádlott azon cselekménye, hogy mint a szolgálatadójának erdője felett való felügyelettel megbízott erdőőr, szolgálatadójának, kinek érdekeit előmozdítani kötelessége volt, azon czélból, hogy magának jogtalanul vagyoni hasznot szerezzen, tudva és akarva vagyoni kárt okozott azáltal, hogy egyes vevőknek nagyobb mennyiségű fa szolgáltatott ki, mint a mennyit a vevők megvásároltak. (BTK. 361., 363. §-a szerint minősülő hűtlen kezelés tényálladékát kimeríti. (Curia 1907. decz. 27. 9892/907. sz. a II. BT.)

364. §. A hűtlen kezelés esetében, a szabadságvesztés büntetésén felül, a hivatalvesztés is kimondandó.

XXIX Fejezet: A jogtalan elsajátítás.

Talált dolog és régi kincs.

365. §. A ki idegen dolgot talál és azt nyolc nap alatt a hatóságnak vagy annak, a ki elvesztette, át nem adja: a talált dolog jogtalan elsajátításának vétségét követi el és három hónapig terjedhető fegyházzal, valamint ötszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A hatóságnak átadott talált tárgy I év és I nap mulva a találó birtokába és tulajdonába megy át, ha ezen idő alatt a talált dolog jogos tulajdonosa nem jelentkezik. A csendőrség a talált dolgot soha sem adhatja át meg jogos tulajdonosának sem, mert csalásnak eshetik áldozatul. Szolgáltatassa be a közigazgatási hatóságnak: a jogos tulajdonosa ott a törvényes formák között, jegyzőkönyv alapján átveheti. A talált dolog átvételénél a csendőrség

lességét megszegje, ajándékot ad. (Curia 1908. május 28. 4034/908. sz. a.)

Valótlan vélemény fejében jutalom-ígérés e § alá esik.

Felesketett erdőőrrel, a fogházőrrel — hogy a fogolylyal való beszélést megengedje —, rendőrrel szemben jutalom-adás vagy ígéret e § szerint büntetettik.

Hivatali visszaélés vétsége.

471. §. A közhivatalnok, a ki azon czélból, hogy valakinek jogtalanul hasznot vagy kárt vagy más sérelmet okozzon, hivatali eljárásában vagy intézkedésében kötelességét megszegi: a hivatali visszaélés vétségét követi el, és öt évig terjedhető fogházzal büntetettik.

A kísérlet büntetendő.

E cselekmény enyhébb esetei azok, mikor a közhivatalnok visszaélése senkinek sem kárt, sem sérelmet nem okozott, sem előnyt nem nyújtott, fegyelmi vétséget képezni.

Hivatali erőszak.

472. §. A hivatali hatalommal való visszaélés büntetést követi el és öt évig terjedhető fegyházzal büntetendő azon közhivatalnok, a ki a fegyveres erőt jogos indok nélkül alkalmazza vagy beavatkozásra felhívja.

Ha azonban ezen esetben a fegyverek tetteges használata által súlyosabban büntetendő büntetést követtetik el: az erre megállapított büntetés alkalmazandó.

Azon közhivatalnok, a ki a fegyveres erőt jogos indok nélkül alkalmazza vagy beavatkozásra felhívja, a hivatali hatalommal való visszaélés büntetést követi el. A hivatali hatalommal való visszaélés esetei:

1. A fegyveres erő jogosulatlan alkalmazása, vagy ennek megkísérlése.

2. A tetteges bántalmazás (a közhivatalnok nem nyúlhat hozzá senkihez.)

3. Másnak kényszerítése jogosulatlanul valamire eltűrésére, vagy elhagyására.

4. A rosszhiszemű bűnvádi vizsgálat aláhelyezés.

5. Vallomás kicsikarása végett bármily kényszer eszköz alkalmazása.

Az 1., 2., 3., 5. alatt felsorolt visszaéléseket bármely közhivatalnok követheti el; a 4. pontban említett visszaélést azonban csak bíró.

Ha a közhivatalnok bántalmazásának eredménye sérülés, a büntetést súlyosabban büntetettik.

Büntetést követ el azon csendőr, a ki azon czélból, hogy a vádlottól, tanutól, szakértőtől vallomást vagy nyilatkozatot csikarjon ki, ellenük bármilyen törvénytelen eszköz alkalmaz, vagy más által alkalmaztat. A közhivatalnok a hivatalos hatalommal való visszaélés miatt nem büntet

is, a ki azon kötelességét, hogy a jogérvényes büntető ítéletet végrehajtsa, a jelen szakaszban említett cselekedetből nem teljesíti.

Hivatali titok elárulása.

479. §. Egy évig terjedhető államfogházzal büntetendő azon közhivatalnok: a ki hivatali állásában tudomására jött hivatalos tárgyalást, meghagyást, tudósítást vagy pedig hivatalos minőségében kezébe jött iratot, tudva, hogy tartalmuk hivatali titkot képez, akár az állam, akár magánosok ártalmára másokká közöl vagy közléstesz.

Ha a cselekmény nyomtatvány útján követtetik el, úgy az esküdtbírótság, különben a törvényszék bírálja el az ügyet.

Hivatali kötelesség megtagadása.

480. §. Hivatali hatalommal való visszaélés vétségét követi el, és három hónapig terjedhető fogházzal büntetendő azon közhivatalnok, a ki hivatali kötelességének teljesítését megtagadja.

Azon közhivatalnok, a ki felebbvalóinak törvényes alapuló és a hivatali működésre vonatkozó törvényes rendelkezéseit és utasításait nem teljesíti, vétséget követ el.

Jegyzet: Az 1878: V. t.-cz. 480. §-ához.

Az ezen § szerinti büntetendő vétség a kir. járásbírótság hatáskörébe tartozik: 1897: XXXIV. t.-cz. 18. § 1. f.

Községi bíró köteles a csendőrök működését előmozdítani s ha e kötelességét megtagadja;

lelkész, a ki az anyakönyvi kivonat kiadását jogindok nélkül megtagadja;

rendőr, ki a szolgálat teljesítését megtagadja: e § szerinti büntetettik.

481. §. A hivatali kötelességnek megtagadása büntetett képez, és három évig terjedhető börtönnel büntetendő, ha annak teljesítése két vagy több közhivatalnok összebeszélésének következtében tagadtatott meg.

Ügyvédi büntettek és vétségek.

482. §. Azon ügyvéd, a ki ezen minőségében megbízott ügyben mindkét félnek tanácscsal vagy tett kötelességellenesen szolgál, vagy a ki az ügy folyamata alatt ügyfelének képviselőjével felhagyván vagy arról lemondván, ennek beleegyezése nélkül ellenfele képviselőjét elvállalja: három évig terjedhető fogházzal; a ki pedig az ellenféllel egyetértve saját ügyfelének kárát működik: öt évig terjedhető börtönnel büntetendő.

Büntetett követ el az ügyvéd:

1. Ha az ellenféllel egyetértve saját fele kárát működik.

1. A fegyveres erőhöz tartozó személyek a katonai büntető törvénykönyv alapján büntetendők. A fegyveres erőnek és a csendőrségnek katonai büntető és fegyelmi szabályok alatt álló tagjai ellen a közigazgatási hatóságok hatáskörébe tartozó kihágások miatt tett feljelentés esetében követendő eljárást a Rbz. 14., 73., 74., 82., 84., 96., 221. és 224. §-ai szabályozzák. (L. az 1912 : XXX. t.-cz. 50. és 51. §-ait a IV. Rész X/1. czime alatt.)

A Rbz. 14. §-a szerint: a megnevezettek ellen oly kihágás miatt, a melyet az alatt az idő alatt követnek el, a midőn a törvény értelmében katonai büntető és fegyelmi szabályok alatt állanak, a rendőri büntető bíróság rendszerint nem járhat el, hanem az ily kihágásokra vonatkozó feljelentést a lefoglalt bűnjelekkel és az iratokkal együtt a terhelt előljáró parancsnokságához kell átküldeni és erről a feljelentőt értesíteni kell.

Ily kihágás miatt utóbb, a midőn a terhelt már nem áll katonai büntető és fegyelmi szabályok alatt, a rendőri büntető bíróság csak akkor indíthatja meg az eljárást, ha a kihágás annak idején nem jutott az előljáró parancsnokság tudomására és az elévülés még be nem állott.

Az első bekezdés szabálya alá esnek nevezetesen a fegyveres erőnek és a csendőrségnek tényleges szolgálatban álló tagjai, a tényleges szolgálati idő tartama alatt; továbbá a fegyveres erőnek nem tényleges állományába tartozó egyének: a behívó parancs kézbesítésének vagy törvényszerű kihirdetésének napjától, vagy ha a behívás meghatározott napra szól, ettől a naptól kezdve, ha pedig a jelentkezés időb történt, úgyszintén azok, a kik önként lépnek a tényleges szolgálatba, a jelentkezés napjától kezdve; továbbá a nem tényleges állományú egyének a katonailag büntetendő oly kihágások tekintetében, a melyeket az ellenőrzési szemle (tisztai bemutatás) ideje alatt, vagy pedig tisztai (katonai hivatalnoki) minőségben katonai egyenruhában követtek el.

Az említett időpontok előtt elkövetett kihágások miatt, úgyszintén az ellenőrzési szemle (tisztai bemutatás) ideje alatt vagy tisztai (katonai hivatalnoki) minőségben katonai egyenruhában, nem tényleges állományú egyén által elkövetett oly kihágások miatt, a melyek katonailag nem büntethetők, valamint a tényleges szolgálatból, illetőleg a kincstári ellátásból való szabályszerű kilépés után elkövetett kihágások miatt is a rendőri büntető bíróságok járnak el. (L. az 1912 : XXX. t.-cz. 51. §-át a IV. Rész X/1. czime alatt.)

Ha kétség merül fel, hogy a rendőri büntető bíróság a terhelt ellen eljárhat-e, a belügyministerhez jelentést kell tennie.

2. A területen kivüliséget, valamint a konzuli személyes mentességet élvezőkre nézve a BTK, továbbá a Bp. 31. §-a, a Rbz. 15. §-a és a Nemzetközi jog szabályai irányadók.

A nemzetközi jog elvei értelmében a területenkivüliség jogával felruházott egyének ki vannak véve a belföldi büntető hatóságoknak hatásköre alól.

E kiváltságnak tartalma tehát abból áll, hogy ellenük büntető hatóságok: semmi eljárást nem indíthatnak és nem folytathatnak; továbbá, hogy ellenük a személyes szabadságra vonatkozó kényszerintézkedés, valamint befoglalás, házkutatás és személymozgás nem foganatosítható, hogy tanuskodásra nem kényszeríthetők.

A magyar szent korona országainak területén a nemzetközi jog értelmében területenkivüliséget élveznek: a idegen államfők és kíséretük (családjuknak és egyéb kíséretüknek tagjai), továbbá az Ő császári és apostoli királyi Felségénél vagy a közös külügyministernél akkreditált diplomáciai képviselők, a diplomáciai missió tagjai, a katonai és a műszaki attachékat is ideértve, úgyszintén mindezek családjának velük lakó tagjai; végül a diplomáciai missióhoz tartozó egyéb hivatalos személyzet és szolgaszemélyzet tagjai is, de ezek csak akkor, ha az illető külföldi államnak polgárai.

A Rbsz. 15. §-a értelmében a személyes mentesség egyes külföldi államoknak a magyar szent korona országainak területén működő konzuli tisztviselőit megilleti, ha e tisztviselők az illető külföldi államnak polgárai.

A külföldi államok konzuli tisztviselői: a főkonzulok, konzulok, alkonzulok, konzulsági ügynökök (kiket a Japánnal 1869. évi október hó 18-án kötött kereskedelmi szerződés: »konzuli ügyvivőknek« nevez), valamint kanclárjaik, titkársaik s a konzuli növendékek (a Franciaországgal kötött vám- és kereskedelmi szerződés s az észak-amerikai Egyesült-Államokkal és Portugáliával kötött konzulsági egyezmények szerint).

A területenkivüliség és személyes mentesség fennállás és terjedelme felett a nemzetközi szerződések és a gyakorlat alapján a belügyminister dönt.

A Rbsz. 15. §-a értelmében mindazon esetekben, midőn a terheltet a területenkivüliség vagy a személyes mentesség kedvezménye megilleti, vagy ha e tekintetben kétség merül fel, az elsőfokú rendőri hatóság által, az esetről az eljárás megindítása előtt, vagy ha az már megvolt indítva, annak felfüggesztésével a belügyministerhez nyomban jelentés teendő.

Az ily egyénekekkel szemben a csendőrség tettenkapó esetében sem járhat el, hanem köteles észleleteit a kihágó elbírálására illetékes hatóságnak haladéktalanul bejelenteni.

3. Az országgyűlés, úgyszintén a közös ügyek tárgyalására kiküldött bizottság tagjainak mentelmi joga sem a Kbtk., sem pedig a Bp. nem érinti. E tekintetben az 1884. évi december hó 23-án kiadott 56.440. számú igazságügyi ministeri rendelet és a Rbsz. 16. §-a intézkednek.

Alkotmányjogunk értelmében a törvényhozó testületi és a közös ügyek tárgyalására kiküldött bizottság tagjai: mentelmi jog illeti meg, mely a kiváltságoknak két teljesen különböző irányú és tartalmú nemét foglalja magában.

Az osztrák delegáció tagjait alkotmányunk szerint (1867: XII. t.-cz. 47. §) delegátusi minőségben törvény megváltoztatásuktól fogva megbízatásuknak megszűntét illeti a mentelmi jog.

A mentelmi jog megsértésével indított büntető eljárás, illetőleg foganatosított bírói cselekmények semmisek és azokat a felsőbb hatóság esetleg hivatalból köteles megsemmisíteni. (Bp. 32. §. indok.)

A mentelmi jog felfüggesztésének kérése azért szükséges, mert azon körülmény eldöntése, hogy az egyes konkrét esetekben zaklatás forog-e fenn vagy nem: nem a kihágás ügy elbírálására illetékes hatóság hatáskörébe tartozik, hanem a képviselő-, illetve főrendiházat, avagy az országgyűlést illeti.

A mentelmi jog felfüggesztése végett a megkeresést a Rbsz. 16. §-a értelmében az illető helyre a törvényhatósági titkár főügyész (ügyész) terjeszti elő. A mentelmi jog felfüggesztését külön kell kérni, ha az országgyűlés tagjának előző minősége időközben megszűnt és a tagságot újból megszerzte, vagy ha a megállapított elzárásbüntetést kell rajta végrehajtani.

A megkereséshez mellékelni kell a feljelentést vagy a magánindítványt, az előzetesen kihallgatott tanúk vallomásairól készült jegyzőkönyveket és az ügyre vonatkozó egyéb iratokat.

A csendőr tehát a mennyiben a kihágás a köz- vagy magánérdeket sérti és azt, a fenti 2. vagy 3. pontban megjelölt személyek valamelyike követi el, csakis az igazolásra szorítkozhatik. Ha pedig a kihágás közbotrányt okoz, vagy másképp meg nem szüntethető, akkor, a mennyiben a 2. vagy 3. pontban felsorolt személy kellően és elfogadhatóan magát igazolta, a távozásra tapintatosan felszólítja és érteleleteit: az eljárásra illetékes kir. járásbírósnak vagy rendőri büntetőbírósnak haladéktalanul bejelenti.

Megjegyezzetük, hogy a csendőr a területenkívüliség jogával felruházott egyének ellen még büntetlen való tettenkapás esetén sem járhat el; a mentelmi jog védelme alatt álló egyént azonban elfoghatja, ha súlyos és szabadságvesztéssel büntetendő cselekményen tetten éri.

A mentelmi jog nem akadályozza azt, hogy a csendőr az eljárás sikerének biztosítása végett netalán szükséges oly nyomozási cselekményeket teljesítsen, melyek a mentelmi jogot élvező egyének megidézése, kihallgatása és elfogása nélkül végezhetők. E szerint tehát a tanúk kikérdezhetők, a bűnjelek megszerzethetők, a bűncselekmény nyomai biztosíthatók stb.

3. §. A ministeri rendeletnek hatálya, annak intézkedéséhez képest vagy a 2. §-ban meghatározott egész területre, vagy annak valamelyik részére, vagy csak egy vagy több törvényhatóság, város vagy község területére terjed ki.

A dorgálásra vonatkozó intézkedésnél és az annak fogantatásánál követendő eljárást a *BN. 18—20. §-ai* (l. a 115. lapon) és a *160.000—1909. BM. számú körrendelet 22—24. §-ai* szabályozzák.

A próbára bocsátás abban áll, hogy a bíróság fiatalkorút, ítélet hozatala nélkül, megfelelő figyelmeztetés után egy évi próbaidőre szigorú szabályokhoz kötött kötelesség mellett feltételesen szabadlábban hagyja.

Próbára bocsátás nem alkalmazható, ha a fiatalból egy hónapot meghaladó szabadságvesztésbüntetéssel meg büntetve volt. (*BN. 21. §.*)

A próbára bocsátás körül követendő eljárást a *BN. 22—23. §-ai*, (l. a 116. lapon), továbbá a *160.000—1909. BM. sz. rendelet 25—42. §-ai* szabályozzák.

Javító nevelést rendel a bíróság, ha a fiatalból eddigi környezetében a romlás veszélyének van kitéve, és lesnek indult vagy értelmi és erkölcsi fejlődése érdekében javító nevelés más okból szükségesnek mutatkozik.

A javító nevelést a bíróság határozatlan időtartamra mondja ki, de az a fiatalkorú huszonegyedik évének betelzésén túl nem terjedhet.

A javító nevelés céljára állami és az igazságügyminiszter által arra alkalmasnak talált más intézetek szolgálnak.

A javító nevelés módjait és részletes szabályait egyebekben az igazságügyminiszter a belügyminiszter egyetértve rendelettel állapítja meg. (*BN. 24. §.*)

A javító nevelés alatt álló fiatalkorút, ha legalább egy évig az intézetben (*24. §. harmadik bekezdése*) volt és napsen megjavultnak látszik, a felügyelő hatóság (*31. §.*) meghallgatása után az igazságügyminiszter két évi próbaidőre kísérletileg szabadon bocsátja.

A próbaidő kifogástalan elteltével a szabadonbocsátás véglegessé lesz. Ellenkező esetben az igazságügyminiszter elrendelheti a kísérletileg kihelyezettnek az intézetbe való visszaszállítását, ha a huszonegyedik évét még be nem töltötte. (*BN. 25. §.*)

Javító nevelést csak a kir. járásbíróság rendelhet el.

Ha a rendőri büntető bíróság ezt szükség esnek tartja, akkor a *BN. 33. §-ának utolsó bekezdése* (l. *KBTK. 19. §-ánál*, (l. a 328. lapon) és a *160.000/1909. BM. sz. számú körrendelet 44. §-a* szerint jár el. (l. *B. K. 1909. évi 628. lapján.*)

Az eddigi környezetükben erkölcsi romlásnak kitétt gyermekeknek oltalmáról a *60.000—1907. BM. számú körrendelet* intézkedik, (l. a *R. T. 1907. évf. II. köt. 1292. lap.*), a javító nevelést pedig a *27.200—1909. IM. számú rendelet* szabályozza. (l. a *R. T. 1909. évf. II. köt. 2384. lap.*)

II. A m. kir. belügyminiszter e tárgyban *121.352—1907. sz. a. valamennyi csendőrkerületi parancsnoksághoz* a következő rendeletet intézte:

„Az erkölcsi romlásnak kitétt vagy züllésnek indult gyermekek oltalmáról az állami gyermekvédelem körében

lőknél erre kell a fősúlyt helyezni. A fegyveres erő
száma a BP. 13. § értelmében a hadsereg, hadi ten-
zerzet, honvédség és a népfelkelés tényleges kötelékébe
tartozó egyének. Ugyanígy van ez megállapítva a véderőről
elő 1912 : XXX. t.-cz. 2. §-ában is. Ezek között tehát
úgysemek megemlítve a csendőrök, dacára annak, hogy
a csendőrség már a véderő törvény megalkotása előtt
még 1881-ik évben szerveztetett. Így a csendőrség ellen
a BTK. 44. §-ába ütköző kihágás csak a szakasz
mindik része szerint követhető el, t. i. katonai egyenruha
viselésével. A rendőrség fegyveres közegei, a felfegyverzett
belső- és fogházőrök a polgári hatóságok közegeinek
számítandók. A jelvények és egyenruha jogosulatlan viselése
már magában véve, minden más bűnös szándék nélkül is
megállapítja a hatóság elleni kihágást. Ezt a kihágást
mindhárom, de gondatlanságból (28. §.) is lehet elkövetni.

A katonai egyenruhát jogosulatlanul viselőkkel stb.-
al szemben követhető eljárásra és a cigányzenekaroknak
a katonai egyenruhához hasonló öltöny viselésétől való
tiltására vonatkozó 66.413/1899. és 89.879/1905. B. M.
rendeleteket l. az 1,073. lapon.

Lásd a 43. § Jegyz. 5. pontját.

Az ezen § alapján való eljárás esetén figyelem fordít-
tandó még a Btk. 336. §. 10. és a 353. §. 2. pontjára is.

Az e szakaszban meghatározott kihágások az 1897 :
XXXIV. t.-cz. 19. §-a szerint a közigazgatási hatóságok hatá-
skörébe tartoznak.

Jogosulatlan cím-, rend- vagy díszjelek használata.

45. §. A ki őt jogosan meg nem illető olyan címet
vagy rangfokozatot használ, a mely által a közönség
tévesen vezetettik, valamint az is, a ki őt jogosan meg
nem illető belföldi rend- vagy díszjeleket, vagy enge-
dély nélkül külföldi rend- vagy díszjeleket nyilvánosan
visel: száz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

I. Az e szakaszban meghatározott kihágások az
1897 : XXXIV. t.-cz. 19. §-a szerint a közigazgatási
hatóságok hatáskörébe tartoznak.

II. Az 1900 : XXVII. t.-cz. idevonatkozó intézkedései:

24. §. Az állami gazdaságokban gazdatisztként csak
okleveles gazdatisztek alkalmazhatók.

Okleveles gazdatisztnak tekintetik az a magyar állam-
polgár, a kinek valamely hazai gazdasági főiskola vagy
gazdasági tanintézet által kiállított (honosított) oklevele vagy
egyhonosítóánya van.

Az alaki képzettség hiánya alól való felmentésre nézve
az 1883 : I. t.-czikk 31. §-a, az átmenet tekintetében pedig
34. §-a irányadó.

27. §. Okleveles gazdatiszt, jószágigazgató, jószág-
felügyelő, gazdasági intéző, gazdasági ellenőr, gazdasági
szőlő, tisztartó, kasznár címet, továbbá az okleveles jelző

Ezen rendbüntetés ellen a közigazgatási hatóságoknál fennálló törvényeknek és rendeleteknek megfelelő fokozatos felelősséggel van helye. A jogerejüleg kiszabott bírság a kiszabó hatóság hivatalból hajtja be s szolgáltatja át az 1874 : XXXIV. t.-cz. 106. §-ában megjelölt célra, az illető ügyvédi kamarának.

Ha a sértés súlyosabb beszámítás alá esik, a rendbüntetésen felül, az 1879 : XL. t.-cz. 46. §-a alkalmazásának kizárásával a közigazgatási hatóság intézkedik a fegyelmi vagy büntető eljárás megindítása iránt (2. §).

2. Azon ügyvéd, a ki meghatalmazott minőségben a bírósághoz vagy a közigazgatási hatósághoz intézett beadványában sértő kifejezéseket használ vagy abban a bíróság és a közigazgatási hatóságok közegeit sértő kifejezésekkel illeti — a mennyiben a sértés súlyosabb beszámítás alá nem esik — az 1879 : XL. t.-cz. 46. §-a alkalmazásának kizárásával fegyelmi vétség miatt illetékes fegyelmi bíróság által fenytendő (3. §.)

Bárha a tárgyalási rend ellen vétő ügyvéd ellen alkalmazandó pénzbírság legkisebb összege az 1887 : XXVIII. t.-cz. 2. §-a által 20 koronában van megállapítva, a közigazgatási bíróság az ügyvéd ellen, ily esetben 10 koronánál magasabb pénzbírságot mégsem alkalmazhat, mert az általa kiszabott rendbüntetés legmagasabb összegét a Rhsz. 262. §-a 10 koronában állapította meg.

Ha a községi bíróság — történet figyelmeztetés után — rendbüntetésül pénzbírságot alkalmaz, az erre vonatkozó végzést a tárgyalási jegyzőkönyvben fel kell jegyezni, annak a megemlékezésével, hogy miben állott a rendzavarás, a sértő kifejezés, illetlen vagy durva magaviselet és hogy a rendbüntetés előzetes figyelmeztetés után alkalmaztatott.

III. Hatóság alatt a községi elöljáróságtól egészen a ministeriumokig s a kir. Curiaig minden közhatalóságot kell érteni. A törvény által alkotott testületek (lásd a BTK. 163. és 262. §-ait), az országgyűlés, a közös ügyek tárgyalására kiküldött bizottság, hatóságoknak tekintendők. Hatósági közeg az, a ki a fentebb vázolt hatóságok valamelyikénél rendszeres alkalmazásban áll és állandóan hatóságteendőket végez, vagy ilyenek elvégzésével megbízva van: állami közigazgatási, bírósági, ügyészégi, államrendbéli, rendőrségi, posta és vasuti, megyei és városi, közigazgatási és nyilvántartási felállított polgári őr, kisbíró, mezőőr, őrmester, útkaparó, gátőr. (L. az 1888 : XXXVII. és az 1885 : XXVI. t.-cikkeket; továbbá az 1885. évi 28. sz. belügyminiszteri rendeletet és az 1890 : I. t.-cz. 149. §-át.) Ugyiszintén hatósági közegeknek tekintendők a szolgálatot teljesítő csendőrök is. (Bp. 85. §-a.) Nem tekintendők közhatalosoknak: a gyepmester, a város földjén alkalmazott gazdasági tisztviselő, a bírósági végrehajtásoknál alkalmazott becsűsök, bizalmiférjak és ügyleti tanúk. A gyep-

tekintendő, a mikor és a meddig hivatalos kötelessége teljesítésében jár el: azonkívül pedig más magánszemélyekkel egy tekintet alá esik. (A Curia 3681/83. sz. ít. — Dt. uf. 6. köt. 119. l.)

14. Ha a vádlott által a panaszló közhivatalnok irányában szóval és tettel elkövetett sértések egy elhatározás következtében és egyfolytában történtek, a KBTK. 46. §-ának enyhébb büntetés alá eső esete az 1878: V. t.-cz. 262. §-ának súlyosabban büntetendő vétségébe beolvadottnak tekintendő. (A Curia 3850/83. sz. ít. — Dt. uf. 6. köt. 26. l.)

15. A KBTK. 46. §-ának tényálladéka nem forog fenn, ha a vádlott nem a jelenlévő hatósági közegeket sértette meg. (A Curia 6416/83. sz. ít. — Dt. uf. 6. köt. 105. l.)

16. Nem forog fenn »bis in idem«, ha a szolgabírói ítélet nem a törvényszéki büncódi eljárás tárgyát képezett, az 1878: V. t.-cz. 165. §-ában körülírt büntett, hanem illetékes hatáskörében a KBTK. 46. §-ában tiltott kihágás felett határozott. (A Curia 11.379/89. sz. ít. — Dt. uf. 23. köt. 39. l.)

17. A bíróságok fegyelmi hatáskörével a kihágásokról szóló BTK. 46. §-a nem áll ellentétben, mert ez a hatósági közegeknek csak jogot ad, hogy a fontosabb sértéseket, mint kihágásokat büncódi eljárás alá vesse és nem szünteti meg a fegyelmi, illetőleg a rendbüntetésnek a kihágási külön eljárás mellőzésével alkalmazását, sőt ezt a jogát az 1880: XXXVII. t.-cz. 46. §-ának 2. pontja nyilvánosan fenn is tartotta. (A Curia 11.399/83. sz. ít. — Dt. uf. 4. köt. 279. l.)

18. A vasuti pénztárnok az 1878: V. t.-cz. 166. §-ának 2. pontja szerint hatósági közeg és nem közigazgatási hivatalnok vagy közeg. (A Curia 15.848/83. sz. ít. — Dt. uf. 5. köt. 114. l.)

19. Csendőr ellen: a »b...d meg az anyád« kifejezés használata nem a BTK. 261., hanem a Kbt. 46. §-a alá esik. (Hb. 34/1908. sz. hat.)

20. A csendőr közigazgatási közeg akkor is, midőn a bíróság felhívása alapján jár el. (1907. évi december hó 16-án kelt min. tan. hat.)

21. Ki hivataluk gyakorlatában lévő rendőröket »rabló«, »betyár« meggyalázó kifejezésekkel illeti, nem az 1879: XL. t.-cz. 46. §-ába, hanem az 1878: V. t.-cz. 262. §-ába ütköző vétséget követi el. (A belügymin. 618/86. sz. hat.)

22. Hatósághoz benyújtott felebbezésben sértő kifejezés használata által elkövetett kihágás felett csak rendszeres tárgyalás megtartása mellett hozható határozat. (A belügymin. 1320/86. sz. hat.; l. az alábbi 40. pontot.)

23. Hatósághoz intézett beadványban használt sértő kifejezést büntetéssel sújtó határozat ellen beadott felebbezésben újrolag használt sértő kifejezés súlyosbító körülményt képez. Ügyvéd ellen hozott marasztaló kihágási határozat az illetékes ügyvédi kamarával is közlendő. (A belügymin. 1440/86. sz. hat.)

követ el. A vallási szertartáshoz tartozó bármelyik tárgy szándékos megrongálása vagy megsemmisítése és nyilvános meggyalázása szintén a jelen § intézkedése alá eső kihágás. A káromkodás azonban közbotrány okozása nélkül nem büntetendő. (11.559/1882. sz. curiai döntvény.) Valakinek azon cselekménye, hogy vallási körmenet alkalmával vagy templom felszenteléskor a csendőr Istenét szidja, nemcsak a kihágási büntetőtörvénykönyv 41. §, hanem 51. §-ába is ütköző kihágást képez. (55/1888. sz. belügyministeri határozat.)

II. E § alapján büntetendő még:

a) közbotrányt okozó nyilvános káromkodás;

b) lövés a nyilvánosan felállított feszületre;

c) templomnak, kálváriának és a vallásos tisztetel tárgyat képező útszéli feszületek, kápolnák nyilvános berondítása, meggyalázása;

d) Szent István magyar király emlékének gyalázása, megsértése; ez a kihágás sajtó útján is elkövethető.

III. Az e § alapján elbírálandó kihágások felett elsőfokúlag a kir. járásbírótság ítélkezik; e kihágás nyomtatvány útján elkövetve, az 1897. évi XXXIV. t.-cz. 16. §-ának II. értelmében az esküdtbírótság hatáskörébe tartozik.

IV. Bevett vallásfelekezet: a latin, a görög és örmény szertartású katolikus, református, ágostai evangélikus, görögkeleti szerb és görögkeleti román, unitárius és az israelita vallás. (1895. XLIII. t.-cz. 6. §.)

V. A vallási tisztelet tárgyai: eszményi tárgyak, Isten, Jézus képei, más szent képek, szobrok, zászlók, az oltár, oltári szentség, szentségtartó, kehely és a zsidóknál a frigyláda.

VI. E kihágást szándékosan és gondatlanságból lehet elkövetni.

A gondatlanság abból állhat, hogy a tettes nem tudja, hogy a botrányosan megsértett tárgy a vallási tisztelet tárgyai közé tartozik.

VII. Egyéb határozatok:

1. A káromkodás közbotrány okozása nélkül nem büntetendő. (A Curia 11559/82. sz. hat.)

2. Arra nézve, hogy a KBTK. 51. §-a feltétlenül megkívánja a nyilvánosságot és hogy mi a nyilvánosság fogalom meghatározása. (I. a Curia 7098/83. sz. ít. (Dt. uj. 7. köt. 40. l.)

3. Minthogy az Isten a vallásos tiszteletnek nem tárgyát, hanem eszményi fogalmát képezi, azon cselekmény, melylyel valakit istenkáromlások között szidalmaznak, nem képez az 1879. XL. t.-cz. 51. §-ába ütköző vallás elleni kihágást. (A Curia 15459/83. sz. ít.)

4. A temető a vallás szertartásaira rendelt helyiség. (A Curia 6580/84. sz. ít. — Dt. ujf. 8. köt. 151. l.)

5. Egyedül magát a káromkodást a törvény nem bün-

4. A részeg állapotban való hazamenetel egymagában nem íper kihágást, hanem: a részegséghez még nyilvános botrány-
gás is szükséges. (A belügymin. 5255/88. sz. hat.)

5. Részeg állapotban nyilvános helyen szemérmert sértő
més által elkövetett kihágás nyilvános botrányt képez. (A bel-
ügymin. 16397. sz. hat.)

6. Ha valaki a községkörében részegen jelenik meg és ott
hivatalos eljárásban lévő közegeket sérti: a Kbtk. 84. §-ába
általó kihágást követ el. (A belügymin. 160/96. sz. hat.)

7. Hivatalos helyiségben hivatalnok által részeg állapotban
követett botrány fegyelmi úton, torlandó meg és nem képez
a 1879. XL. t.-cz. 84. §-ába ütköző kihágást. (A belügymin.
9298. sz. hat.)

8. Ha valaki részeg állapotával a közrendet megzavarja,
tár a részegség magában véve nem büntetendő, mégis meg
tel büntetni különösen akkor, ha a lerészegedés a közrend meg-
szabait vagy fiatalokú egyén megrontását vonhatja maga
ra. Főként oly részegség büntetendő, a melybe a hűnös szán-
dósan esett bele, illetőleg midőn valaki tudatosan vagy
ügyelműben helyezi magát oly állapotba, a melyben aztán
szótalanul körbotrányt okoz nyilvános helyen. A ki vélet-
lenül jutott a teljes részegségbe, a jelen §-ban megállapított
büntetésért felelősségre nem vonható, ha botrányt nem okoz nyil-
vános helyen. A gondatlanságból való teljes lerészegedés bünte-
tető. A kihágás alkotó eleme: részeg állapotban nyilvános
helyen való körbotrány okozása.

9. A csendőr a részeg erylékekkel szemben csak akkor
igen tel ha fellépésének mellőzése esetén nagyobb botrány
ny veszély állana be.

Részegekkel szükség nélkül tárgyalásokba vagy szóvitába
bocsátkozni a csendőrnek nem szabad.

Ilyekben a csendőr az ily erylékeket a jelenlévő bará-
taik, rokonsaik, polgármestereik vagy a közszeli előjáróság, illető-
leg a rendőrség útján lecsillapíttatni és a közönség köré-
ből eltávolíttatni.

Ha a részeg erylékek által okozott botrányt másképp meg-
szüntetni nem lehet, velők szemben kényszereszközöket is
igen alkalmazni.

Fegyvert csak a jogos önvédelem szempontjából a leg-
nyó esetben s csak akkor lehet használni, ha az elkerül-
hetetlenül szükséges.

10. Az e szakaszban meghatározott kihágások az 1897.
LXXI-cz. 19. §-a szerint a közigazgatási hatóságok hatá-
sába tartoznak.

85. §. A ki más kocsmában, vendéglőben, utcán
vagy más nyilvános helyen szándékosan lerészegít,
továbbá a kik szeszcs italok eladásával iparszerűleg
foglalkoznak, és ezek megbízottjai, ha részegnek — noha
nem állapotát tudják — még szeszcs italt adnak, ötven
fontig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

A pénzbüntetés száz forintig emelhető, ha a kihágás
a harmadik évet még be nem töltött kiskorú ellen
követett el.

Ha a kihágást oly egyén követi el ismételve, ki
szeszcs italok eladásával iparszerűleg foglalkozik, és
emitt már két ízben büntetve volt, a mennyiben utolsó
büntetésének kiállításától két év nem múlt el, üzlete
kiállításától is, három hónaptól egy évig terjedhető idő-
tartamra eltiltható.

V. A 116168/1897. B. M. sz. rendelet értelmében az előfordult tüzesetekről a községi előjáróságok az illetékes csendőrparancsnokságot 24 óra alatt a rendőri nyomozásu kellő időben való fogantatosíthatása céljából értesíteni tartoznak; a 3339/1870. és 47281/1879. B. M. sz. kir. rendeletek szerint pedig kötelesek a tüzeseteknél, a tűz támadásának közvetlen okai (ú. m. gyújtogatás, gondatlanság vagy hanyagság, villámcsapás stb.) iránt jegyzőkönyv felvétele mellett kellő erélytel alapos és mind gyorsabb vizsgálatot tartani s azokról esetenként a 3339/870. B. M. sz. rendelettel kiadott minta szerinti jelentést tenni.

A »Tűzrendészeti kormányrendelet« 27. §-ának rendelkezéséhez képest a tűzbiztosítások eseteiben szükséges »ártatlansági bizonyítványok« a községi előjáróságok részéről csakis a csendőrparancsnokságok által fogantatosított nyomozás adatai alapján állíthatók ki s minthogy a biztosító-intézetek a tűzkárok kifizetését csakis az elsőfokú rendőrhatalóságok által kiállított ártatlansági bizonyítványok alapján eszközlik, az ártatlansági bizonyítványok a jártai főszolgabírák (helyetteseik) által láttamozandók. (32706/882. és 115504/1896. B. M. sz. rend.)

VI. Az erdőben vagy annak közelében való tűzben vonatkozó szabályok megszegése az 1879 : XXXI. t.-cz. II. 109. és 110. §-ai (l. a IV. Rész II—1. cz. a.), a mezei területen szabadban levő kórónak, trágyának, tarlónak, avornak, nádasnak és tőzegnek oly helyen való meggyújtása is annak felügyelet nélkül való hagyása pedig, a hol abból másnak kára származhat, az 1894: XII. t.-cz. 94. §-a) pontjának (l. a 590. lapon) alapján bírálandók el, a mennyiben a BTK. 422., 423. és 425. §-aiban megjelölt büntet vagy vétség ismérvei nem forognak fenn (l. a 287—279. lapon).

VII. A benzinneművek üzemé közvetlen tűzveszélyes nem jár. Ez csakis a benzinnel kellő óvintézkedések nélkül való raktározásából eredhet, ennek azonban a robbanékony anyagok raktározására vonatkozó 2970/1870. B. M. sz. rendelet (l. az 1019. lapon) határozmányuinak betartása által elejét lehet venni. (98.629/1901 B. M. hat.)

VIII. A m. kir. csendőrségnek a tüzeseteknél kövendő eljárását a Szolgálati Utasítás szabályozza.

E szerint :

Ha a járőr tüzet vesz észre, kötelessége azonnal a helyszínére sietni és addig is, míg az arra hivatott hatóság közeg megérkezik, a fennálló tűzrendészeti szabályok szem előtt tartásával a körülményeknek megfelelően intézkedni.

Köteles : az intézkedésre hivatott hatósági személyt és az oltás vezetőjét támogatni és arra ügyelni, hogy azoknak rendelkezései pontosan teljesíttessenek; továbbá az élet- és

vagyonmentés körül tőle kitelhető tevékenységet kifejezni s a megmentett vagyon megőrzésére felügyelni.

A tűz eloltása után felügyeletet gyakorolni és gondoskodni tartozik az iránt, hogy a tűz újabb kiütésének megakadályozása céljából kiadott hatósági intézkedések pontosan teljesíthessenek.

Helyesen jár el a tűz helyszínén esetleg korán megjelenő járőr, ha a tűzifecskeendők mielőbbi működésbe hozatala céljából, azoknak összeállításánál segédkezik, oly esetekben, midőn a tűzoltószemélyzet ott még nem jelent meg s a járőrnek az élet- és vagyonmentésnél közreműködnie, avagy a tűz tovább terjedésének megakadályozása céljából intézkednie vagy az ez iránti intézkedés fogyanatosítását felügyelnie nem kell.

Végül tartozik a csendőrség a tűz támadásának okai, úgymint gyujtogatás, gondatlanság, hanyagság, öngyújtás, villámcsapás stb., továbbá a tűz által okozott kár stb. a rendőri szempontból szükséges adatok megállapítása iránt a nyomozatot teljesíteni.

A nyomozás eredményéről, tűzbiztosítás eseteiben, a községi előljáróságok az ügynevezett »gondatlansági bizonyítványok« kiállíthatása céljából az illetékes csendőrparancsnokság által mindig értesítendők. (L. a fenti V. pontot.)

IX. Az e szakaszban meghatározott kihágások az 1879 : XXXIV. t.-cz. 19. §-a szerint a közigazgatási hatóságok hatáskörébe tartoznak.

X. Egyéb határozatok :

1. A tűzbiztonsági szabályoknak figyelmen kívül hagyása az esetben, ha gondatlanság által tűzvész okozta, nem az 1879 : XL. t.-cz. 141. §-a, hanem az 1878 : V. t.-cz. 425. §-a szerint vizsgálendő meg. (2088/82. sz. belügymin. hat.)

2. A kémények tisztítása az 1879 : XL. t.-cz. 141. §-ában megszabott büntetés terhe alatt szakértő kéményseprő által eszközözendő. (9120/86. sz. belügymin. hat.)

3. A hanyag kéményseprés csak pénzbüntetéssel büntethető (2267/88. sz. belügymin. hat.) s a hanyag seprésért írásbeli szerződés esetében első sorban a kéményseprő felelős. (4746/86. sz. belügymin. hat.)

4. Kéményeknek tisztátalanul tartása az 1879 : XL. t.-cz. 141. §-a alapján elbírálandó kihágást képez és így abban való eljárásra az iparhatóságok nem illetékesek. (346/89. sz. belügymin. hat.)

5. A kéményégetési engedélyt a háztulajdonos tartozik hiszköszölni. (2173/89. sz. belügymin. hat.)

6. Kellőleg tisztogatott kéménynek építkezési tekintetben közbizony állapota folytán beállott tűzveszélyért : a háztulajdonos felelős. (1691/89. sz. belügymin. hat.)

1. a 2—6. pontokat illetőleg az előző III. pontot.

7. Község belterületén gőzgéppel való csépeltetés miatt az 1879 : XL. t.-cz. 141. §-a alapján elmarasztalásnak

a) A szerződési idő eltétele előtt a szolgálatukból eltávozott cselédnek gazdájukhoz való visszavezetése a körendőszet köréhez tartozik s ennél fogva ezen szolgálatok a szolgálói utasítás, különösen pedig 1883. évi szeptember hó 25-én 53981. sz. alatti rendelettem értelmében a helyi rendőrség által teljesítendő, ugyan, tekintettel azonban az ezen szolgálatok teljesítése körül tapasztalt azon gyakori esetekre, hogy ha az eltávozott cseléd az elhagyott gazdával nem egy község területén tartózkodik, a helyi rendőrség pedig szervezeti feljoga nem rendelkezik oly erővel, hogy a cselédet a szomszéd, ahhoz igen távol eső községekből visszavezethesse, s minthogy az 1876. X/II. 1.-cz. 57. §-a értelmében az említett módon eltávozott cseléd szolgálataiba való visszavételére hatóságilag könyvesítendő, valamint a címet, miszerint intézkedik az iránt, hogy az őrszolgálatok a járási szolgabírói hivatalok azon felhívásának, hogy a szerződési idő eltétele előtt szolgálatából eltávozott cseléd gazdájához visszavezethessék — azon esetben, ha az eltávozott cseléd az elhagyott gazdával nem egy község területén tartózkodik — mindekor elegendő legyenek. A szőbenforgó cselédek azonban nem köztartozás az elhagyott gazdához kísérendők vissza, hanem a szolgabírói székhelyén a szolgabírói hivatalnak, a szolgabírói járás többi községeiben pedig a községi előjárásnak adandók éi. Az elhagyott gazdával ugyanazon községben tartózkodó eltávozott cselédek visszahívására azonban mindenkor a helyi rendőrség lévén hivatalos, ily irányú felhívások a csendőrség által nem teljesítendő. (36129/334. B. M. sz. rend.)

A cseléd elvezetése iránt, idegen járás területén fekvő csendőrségekhez szóló felhívások, a főszolgabírák által, azokhoz mindig az illetés közigazgatási hatóságok útján küldendőek meg.

b) Jogtalanul távozó cseléd vagy munkás visszahívására alkalmazható csendőrségi költségek azon fél által viselendőek, a ki a cseléd vagy munkás visszahívását a hatóságnál kérelmezte, főnyomozón ennek visszakereseti joga a cseléd, illetve munkással szemben. Ha a csendőrséghez intézett felhívásban a szólt cseléd tartózkodási helye megjelölve nincs, a szólt cseléd után csak rendes szolgálat alkalmazható — tehát költségmentesen — nyomon a csendőrség; ha azonban a csendőrséghez intézett felhívásban a szólt cseléd tartózkodási helye is megjelöltek és a csendőrség azt ott fel nem találja, ily esetben a csendőrség által teljesített különleges (felkötött) szolgálat folytán felmerült költségek azon fél viseli, kivéve értelemben a szolgálat teljesített és a ki a téves adatok bejelentése által okozta a szolgálat eredménytelenségét. (1896. márczius 30-án kel 112226/V. B. M. sz. rend.)

69. §. Minden cselédnek egy szolgálati (cseléd-) könyvvel kell ellátva lennie, melynek alakját, rovatait s kiállítás módjait a belügyminister rendeleti úton állapítja meg.

73. §. Ily szolgálati könyv nélkül cselédet szolgálatba befogadni (79. §) 25 forintig terjedhető bírság alatt tilos.

Jegyzet. A 67480/1902. sz. B. M. körendőszet (I. a IV. Rész XIV. c. a.) értelmében a szolgálatot vagy munkát kereső egyének személyi okmányainak, cseléd- és munkakönyveinek stb. jogellenes visszavételére kihágás címén 200 K-ig terjedhető pénzbüntetéssel, ismétlés esetén emelhető még 15 napig terjedhető elzárással büntetendő.

76. §. A gazda, ki tudva valótlan minősítést ad, az abból eredő kárért felelős, ezenfelül 50 frtig terjedhető bírsággal fenytendő, a mennyiben az eset körülményei bányádi eljárást nem igényelnének.

78. §. Ha egy szolgálati könyv elvesz, ez azon esetben, midőn a cseléd ugyanazon hatóság területén tartózkodik, mely a könyvet kiállította, ezen hatóságnál azonnal bejelentendő.

A hatóság az elvesztés körülményeit megvizsgálja, szükség esetében körözteteti s ha az elvesztés iránt kétség

csendőrségnek, illetőleg rendőrségnek azonnal kiadandó. (1900/100. éln. az. F. M. rend. 159. §., I. az 533. lapon.)

63. §. Kihágást követ el és 15 napig terjedhető elzárással és 100 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az a munkás és napszámos, a ki ezen törvénynek a munkás és napszámos kötelességére vonatkozó többi rendelkezéseit, tilalmait megszegi. (20., 34., 35., 38., 48., 50., 51., §.)

64. §. Kihágást követ el és 15 napig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő ;

a) a ki más által elszegődtetett munkást vagy napszámost azon időtartam alatt, melyben annak más munkaadóval kötött szerződést kellene teljesítenie, e körülményt tudva, felfogad vagy előnyösebb ígéretek által munkaadójától elcsábítani törekszik (l. a 67. §-t);

b) a ki munkás-igazolványt zálogba vesz, vagy azt hitelez.

Jegyzet. Az 1900 : XXIX. t.-cz. 30. §-a szerint a jelen § a dohánykertészekre és termelőkre is kiterjed.

65. §. Nem bírnak hatálylyal sem azon összebeszélések, melyekkel a munkások azt czélozzák, hogy közös munkaszünetelés által a munkaadókat magasabb bérmegadására kényszerítsék s általában tőlük előnyöket csikarjanak ki, sem azon egyezmények, a melyek által azoknak, a kik az érintett összebeszélések mellett megmaradnak, támogatása, azoknak pedig, a kik az összebeszéléssel szakítanak, megkárosítása czéloztatik.

Kihágást követ el s 60 napig terjedhető elzárással és 400 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az, a ki :

a) az ily összebeszélések, egyezmények létesítés terjesztése vagy foganatosítása czéljából a munkásokkal napszámosokat, cselédeket szabad akarata érvényesítésében akadályozza, vagy akadályozni törekszik ; — b) ily összebeszélések, egyezmények létesítése, terjesztése, vagy foganatosítása czéljából a szerződött munkások között álhireket terjeszt, pénzt gyűjt, a szerződött munkásokkal összejövetelt tart, ily összejövetel czéljaira helyiséget átengedi s ily összejövetelben részt vesz.

Jegyzet. Az 1899 : XLI. t.-cz. 31., az 1900 : XXVIII. t.-cz. 40. és az 1900 : XXIX. t.-cz. 30. §-ainak rendelkezései szerint a jelen § a vízi munkálatoknál, az út- és vasútépítésnél alkalmazott munkásokra és napszámosokra, továbbá az erdei munkásokra és napszámosokra s a dohánykertészekre és termelőkre is kiterjed.

66. §. Kihágást követ el s 60 napig terjedhető elzárással és 400 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az, a ki : a) a gazdasági munkásokat, napszámosokat arra ösztönzi, hogy munkás-igazolványt ne szerezzenek, a szerződéskötésnél a megszabott aláírásszerűségek megtartásától tartózkodjanak, a bármely módon létrejött szerződést ne teljesítsék ; — b) az elszegődött vagy elszegődésre hajlandó munkást, nap-

12. A hernyóirtást és cserebogárirítést szakközvegyekkel ellenlévni fogom a ha tudomásomra jutna, hogy valahol az irtás meg nem történt volna, a mulasztó tisztviselő vagy hatósági közege ellen a leggrúbb megtorló intézkedéseket fogom megvenni.

Végül elírom, hogy a hatóság tagjai az ily irányban megfelelően eljár. m. kir. csendőrség részéről a hernyó-, vértetű és cserebogárirítást elmulasztása vagy hanyagul teljesítése miatt lelt jelentések ellen a mulasztók ellen szükséges megtorló intézkedések megtételére kötelezőkhez híven gondoskodnak.

1911. V—b. B. M. számú körrendelet a hernyó-, vértetű és cserebogárirítás ellenőrzése a csendőrség által.

A földművelésügyi miniszter urnak a hernyó-, — vértetű — és cserebogárirítás tárgyában kiadott körrendeletét oly felhívással küldöm meg a területi parancsnokságnak, miszerint alárrendelt ércel azonnal meg kellene utasítva, hogy a mezőgazdasági megvédésre szükségesnek bizonyult ezen intézkedés kellő végrehajtását biztosítandó, kielégítő figyelemmel, vajjon a gyümölcs- és más lombos fákról a hernyó-foltok, valamint a fűzi tapadóhoz hasonló 1—2 koronás nagyságú — az akácfaék derekán is látható — sárgás színű tojáscsomók (a majus pillé tojása) lezederített-e; amennyiben pedig a járőr megfigyelése során azt tapasztalná, hogy az említett fák márczius közepéig több módon meg nem tisztították, vagy hogy május hatáiban a birtokok nem szederítik a cserebogarakat, úgy erre a mulasztásra, ha kétsége magát a birtokosra is, de okvetlenül a legközelebb található helyi hatóságot figyelemmel az ily esetekben kötelezettségszerűen gyakorlati eljárásra.

§ 1. ponthoz. Az eljárás ezen törvényszakasz alapján csak az esetben rendíthető el, ha terhelte megelőzőleg a hatóság által az ügyállomány bekerítésére utasított lelt, mert a kihágás tényálladéka csak ezen körülmény felforgása esetén állapítható meg.

Az esetben, ha valaki a be nem kerített gödörbe beteszik és elvittet szederít, a mulasztás az 1878: V. t.-cz. 310., esetleg III. f.-ának képezi tényálladéka s annak előbírására a kir. bíróság illetékes.

§ 2. m. ponthoz. A hi városokban, vagy más községekben a lovak behatárolásának megakadályozására vonatkozó szabályokat megves az 1879: XL. t.-cz. 120. §-a szerint: három napig terjedhető bírság és ötven forintig (száz koronáig) terjedhető pénzbüntetés büntetendő.

§ 3. ponthoz. Vámszorompóknak jogosulatlan felnyitása, ha azonnal lezárva lettes a vámfizetés alól magát kivonta: az 1890: t.-cz. 142. §-ának képezi tényálladéka.

Művelési airtájának összetörése miatt indított ügy előbírása a bekerítés hatáskörébe tartozik, mert ezen cselekmény nem meríti ki az 1894: XII. t.-cz. 93. §-ának b) pontjában, sem 95. §-ában, tovább az 1879: XL. t.-cz. 80. §-ában felsorolt cselekmények közt tényálladéka sem, minthogy tovább a kertes az ingatlanhoz tartozó tekintendő, ennek fogva annak megrongálása alkalmas az 1878: XL. t.-cz. 121. §-ában meghatározott vétség, esetleg pedig a KBTK. III. f.-ának 1. bekezdésében meghatározott kihágás tényálladéka megállapítására. (Min. tan. 12.824/1907. I. M. sz. hat.)

§ 4. ponthoz. a) Lakóházakban lelt madárfészékre nézve a fészék feni intézkedése nem terjed ki (57. §.). A hasznos madarak s 261. és 262. F. M. rendeleteknek vannak felsorolva.

b) Hasznos madarak pusztítása és tojáscsomók forgalomba hozása a törvény által kihágásnak minősítendő, s 48.000/1849. F. M. t. rendelet 57. §-a által, az ennek megállítására irányuló intézkedések fogantatása az elsőfokú hatóságoknak különös kötelességé tekintendő.

c) Ugyan időben hasznosaknak ismert madarak és azok tojása, mely tudományos vagy oktatási célokra hozhatók forgalomba.

A törvényben említett hatósági engedélyt a járási főszolgabíró (városokban a rendőrkapitánytól) kell kérni, ki az engedély megadásánál a feni érintett rendeletben foglalt határozmányokra meg kellene köteles eljárni.

A szemle alkalmával szükségesnek talált pótlások vagy változtatások megtételére a termelőt a hatóság útján utasíthatja.

A tisztí főorvos valamint az intézetet megvizsgáló kir. közegészségi felügyelő jogosítva van minden borjúról szedett oltóanyagból 3 egyén beoltására való himlőnyirkot elvinni, hogy az hatékonyságának kipróbálása céljából saját pecsétje alatt az országos központi himlőoltó intézetnek (Budapest, Stefánia gyermekkorház) beküldje.

30. §. A himlőnyirk-termelést és forgalomba hozatalát engedélyező minden oly jogosítvány, mely magánegyénnek adott, másra át nem ruházható, sem bérbe, sem örökáron el nem adható, az örökösre át nem száll, minélfogva az illető himlőnyirk-termelő-intézet, mint ilyen, a jogosítványt nyert egyén elhalálzásiával vagy az intézet vezetésétől visszavonulásával, megszűnik.

A tényleges befektetések és felszerelések öröklését, eladhatását, valamint a készletben visszamaradt védőoltó-nyirk elárusíthatását ezen rendelkezés nem érinti.

31. §. Az intézet egy községből más községbe csak belügyminiszeri engedéllyel helyezhető át.

32. §. A szállított oltóanyag maximális ára következőkép állapítatik meg:

1 fióla 3 egyénre 60 kr., tíz ilyen fióla egyenként 50 kr-ával számítandó. Egy fióla oltóanyag 50 egyén beoltására 3 forint; egy fióla oltóanyag 100 egyén beoltására 6 frt; és így tovább.

33. §. A himlő-oltóanyagot elárusítás végett bizományba adni vagy elfogadni mindenkinek szigorúan tiltva van. Ezen tilalom megszegésének büntetésére az 1890. évi június hó 7-én 27.487. sz. a. kelt belügyminiszeri körrendelet határozmányai érvényesek.

34. §. Ha az intézetben egy év lefolyása alatt három borjúról több nem oltatott be, az intézeti jogosítvány megszűnik, az intézet a hatóság által bezárandó s erről a belügyminiszernek jelentés teendő.

7. A szemcsés köthártyalob elleni eljárást szabályozó 51.066/1884. B. M. számú körrendelettel kiadott „Utasítás”.

Oly kisebb községben, hol 3—4 beteg van, szükséges, hogy az orvos az összes lakosságot megvizsgálja s a betegeket összeírja; a községi hatóság pedig felelős arról, hogy a vizsgálat a legnagyobb alaposággal történjék, azaz: valóban az összes lakosságra kiterjedjen.

Az orvos által betegnek nyilvánítottak, a legnagyobb szigorral kényszerítendők, hogy magukat gyógykezeltessek. Ezen célra tartoznak az orvos rendelését betenkint annyiszor és addig látogatni, a mint és a meddig azt az orvos szükségesnek tartja.

Azon esetben, ha a betegek száma oly nagy volna, hogy azokat az orvos saját lakában el nem fogadhatná, akkor a község ezen célra alkalmas helyiséget bocsásson rendelkezésére.

Azon szemcsés köthártyalobosok, kik családjuk körében maradnak, ott kellőleg elkülönítendők. Ezen elkülönítés legalább is az ágy, mosdótál, törülköző s végül az ivópohárra terjedjen. A szemcséslobosok által használt fehérnemű, beleszámítva az ágyneműt is, előbb 2—3 napra oly helyen függesztendő ki, hol a leghuzam jól átjárhatja, és csak azután külön és gyökeresen lúzzal és szappannal kimosandó. Kemény tárgyak, melyek nem régen szemcsés-lobosok kezében voltak, jól leporolandók, mielőtt általános használatba vétetnek. A beteg ápolói s általában azok, kik annak holmijával hibelődnek, ne nyuljanak mindaddig a saját szemükhöz, míg csak kezeiket szappannal és jó sok vízzel le nem mosták. Külön figyelmet kell fordítani az ajtókilincsekre, melyhez a beteg ne is nyuljon, vagy mely, ha az utóbbi mégis megtörtént, jól le-dörzsölendő.

A szobákat ágyakkal nem szabad teltönni, gyakran kell szellőztetni és füstöl, valamint gőztől mentve tartani.

Ezen szabályok a legnagyobb szigorral és pontoszággal fogynatosítandók oly betegeknél, kik a bajnak heveny-stádiumában vannak, vagy kiknek szemci genyrt vagy nyákot mutatnak, reggel csipáznak vagy éppen összeragadnak. Ha ily betegek otthon a

hajóállomásokon stb. az árnyékszéküket naponta fertőtleníteni kell. A fertőtlenítés módját a hatósági orvos véleménye alapján a hatóság jelölje meg.

12. Olyan házakban, a hol árnyékszék nincsen, a hatóság a háztulajdonost árnyékszék felállítására kötelezze. Ha erre a tulajdonos szegénysége miatt nem volna képes, arra kell kötelezni, hogy legalább egy agyaggal jól kivert gödröt csináltasson, hogy szükség esetén a fertőtleníteni való együtt legyen.

13. Falvakon figyelemmel kell lenni arra is, hogy a trágyát az utcán és nyilvános helyeken ne rakják le, az udvarokon pedig olyan helyen és a kutaktól olyan távolságban legyen, hogy a trágya a kutak vizét ne szennyezhesse.

14. A fentiekben elrendelt vizsgálatok folytán foganatosított intézkedésekre és a tapasztalt mulasztások megtorlására vonatkozó ügyeket soron kívül sürgősen kell elintézni.

15. Végül elrendelem, hogy a vizsgálatok végrehajtását és a foganatosított intézkedéseket a törvényhatóság tisztii főorvosával záros határidő alatt helyszínen ellenőriztesse. Megjegyzem, hogy részemről e rendelkezéseim végrehajtását közegészségi felügyelőmmel utólag én is ellenőriztetni fogom.

Jegyzet. Ezen hűrendelet az 1911. évi márczius hó 3-án 59000. B. M. sz. alatt kell hűrendeleettel megőjíttatni. (L. B. K. 1911. évf. 18. sz.)

27. 62,647/1911. B. M. számú Utasítás : A határállomásokon teljesítendő orvosi vizsgálat tárgyában.

(Pozsony, Nyitra, Trencsén, Árva, Liptó, Szepes, Sáros, Zemplén, Ung, Bereg, Máramaros, Besztercze-Naszód, Csik, Háromaski, Brassó, Fogaras, Szécheny, Hunyad, Krassó-Szörény, Temes, Torda-Aján, Bács-Bodrog, Baranya, Somogy, Zala, Vas, Sopron és Moson vármegyék alispánjának, továbbá Újvidék sz. kir. város polgármesterének).

*1. A kolera behurczolásának megállítására végett a fertőzött területekről érkező utasok podgyászukkal együtt az ország határis orvosi vizsgálat alá vevendők és pedig a következő vasúti állomásokon :

Dévényújfalú (Pozsony vármegye), Kutti (Nyitra vármegye), Csacza (Trencsén vármegye), Szuchahora (Árva vármegye), Ónó (Sáros vármegye), Mezöláhörz (Zemplén vármegye), Hajasú (Ung vármegye), Valóc (Bereg vármegye), Kőrösmező (Máramaros vármegye), Gyimes (Csik vármegye), Predeál, Verestoron (Szécheny vármegye), Orsova (Krassó-Szörény vármegye), Újvidék sz. kir. város, Újgombos (Bács-Bodrog vármegye), Dárda (Baranya vármegye), Barcs (Somogy vármegye), Gyékényes (Somogy vármegye), Csáktornya (Zala vármegye), Gyanafalva (Vas vármegye), Lajtszentmiklós (Sopron vármegye), Lajtaújfalú (Sopron vármegye), Bruck-Királyhída (Moson vármegye) és Fiume.

Más vizsgálóállomások a kolera veszedelmének az ország határához való közeledése, továbbá helyi stb. viszonyok folytán beálló szükség szerint létesíttetnek.

2. A felsorolt vizsgáló-állomások ellátatnak :

a) orvossal, ápolóval, fertőtlenítővel ;

b) helyiségekkel, amelyekben az orvosi vizsgálat, a gyanús betegek elkülönítetten való megfigyelése, koleras betegeknek elkülönített elhelyezése és ápolása, továbbá a személyi és tárgyi fertőtlenítés foganatosítható legyen ;

c) betegszállító eszközökkel ;

d) fertőtlenítő készülékekkel és szerekekkel.

Az így felmerülő költségek az 1898 : XXI. t.-cz. 9. §. d) pontja értelmében az államkincstár terhére esnek.

Szükség esetén a vizsgálóállomásra a közigazgatási tennők ellátása végett, mint határállomási biztos, egy közigazgatási tisztviselő, a kellő rend és fegyelm fenntartására pedig kellő számú csendőrség vagy rendőrség rendelendő ki.

A vizsgálóállomási szolgálattal megbízottak eljárásnak ellenőrzése a törvényhatósági tisztii főorvos és az illető járási főszolgabíró feladata.

lehetőbb vámhivatalaitól bekivánandó adatok alapján a vámilletéket szabályszerűen megállapítani és az árverési hirdetményben közzéteendő becsárban beszámítani kell. Illetőleg abban világosan közzéteendő, hogy a vételárban a vámilleték is benne van. Magától értetődik, hogy ehez képest az árverési hirdetményt úgy kell szövegezni, hogy az érdeklődő feleknek semmi kétsége se lehessen a tekintetben, hogy amennyiben az adandó állat vagy tárgy javukra leütitetik, mily összeget tartoznak összesen fizetni. A tartási, őrzési és értékesítési költségek levonása után fennmaradó vételárból a vámilletéket a vámhivatalhoz be kell szolgáltatni. Ellenben a tartási, őrzési és értékesítési kiadások levonása után fennmaradó és a csempészet tényének felderítésére irányuló eljárás folytán keletkezett költségek csak akkor fedezhetők, az árverés alapján befolyt vételárból, ha a kihágás elkövetésével terhelt tettes vagy részes ismeretlen volta, illetőleg utóbbiak vagyontalansága folytán azok behajtása lehetetlennek mutatkozik.

IV. A fenti rendszabályok betartása csak úgy vezethet kellő eredményre, ha azokhoz a marhalevelek kivételével a törvényt és törvényes rendelkezéseknek megfelelő szabályszerű eljárás csatlakozik. A közigazgatási hatóságoknak eljárása e tekintetben a kifogás alá esik, különösen a törzskönyvi lapok, a marhalevelei, állatkönyvek, tulajdonát ruházási jegyzőkönyvek és a régi marhalevelek kezelése körül. Felhívom ehez képest a vármegye (törvényhatósági város) közönségét, igyekeznie saját illetékességi hatáskörében odahatni, hogy az e részben mutatkozó visszaélések kinyomortassanak és a vétkezők közege, amennyiben szükséges, a bíróság előtt felelősségre vonassanak. Midőn a vármegye (törvényhatósági város) közönsége úján ezeknek szem előtt tartására a hatóságokat kötelezni kívántam, felhívom a vármegye (törvényhatósági város) közönségét, hogy területén a törvény helyes értelmezése és szigorú alkalmazása iránt fokozott ügyvel intézkedni, jelen rendeletem pontos és következetes végrehajtására jövőben állandóan figyelemmel lenni és az ezentúl előforduló csempészeti esetek elintézésénél a fentiek szigorú megtartását gondoskodni sziveskedjék.

Jegyzet. E rendeletnek a rendőri büntető bíróságokra vonatkozó rendelkezései a Rbz. J. és 282. §-ai következtében hatályukat veszítik.

II. A m. kir. csendőrség és pénzügyőrség feladata az állategészségügyet illetőleg a határszélen.

Az 1888: VII. t.-cz. végrehajtása tárgyában a földművelésügyi minster által 40.000/1888. sz. alatt kiadott utasítás 319. §-a szerint:

„A csendőrség és pénzügyőrség köteles a határszéli állatkereskedést éber figyelemmel kísérni, az állategészségügyre vonatkozó minden fontosabb mozzanatot az illető belépőállomással közölni s ennek az állategészség-rendőri szolgálatra vonatkozó megkereséseit teljesíteni.

A 1888: XIV. t.-czikkel bevezetett Magyar—román határegyezmény alapján a m. kir. belügyminister által 1891. évi június hó 1-én kiadott „Határőrzési Utasítás”-ban a határvonalon elhelyezett csendőrség az állategészségügyet illetőleg köteles arra ügyelni, hogy oly helyeken, hol a m. kir. belépő állomás a határszéltől távolabb befelé esik, a Romániából behozott állatok és állati nyerstermények csak az e célra kijelölt utakon hajtasanak. Illetve szállíttassanak; az ezen utakon kívül talált állatok szállati nyerstermények a 1888: VII. t.-cz. végrehajtása tárgyában 1889. évi 40.000. sz. alatt kihoztatott rendelet 311. §-a értelmében tartóztatandók, illetőleg befoglalandók és a legközelebbi m. kir. belépő állomásnak átadandók;

kivéve:

a) ha a szállító vagy hajtó valamelyik m. kir. belépő állomásnál kiállított és még érvényes igazolványnyal bizonyítja, hogy abban leírt állataival más úton is közlekedhetik román területre és vissza;

316. §. Románia belsejébe elhajtott honi származású állatok visszatérésük esetén idegeneknek tekintendők, azaz ily szarvasmarha egyáltalán nem, egyéb állatok pedig csak szabályszerű marhalevél mellett, belépő-állomáson át és szakértő vizsgálat után becséltatnak be.

317. §. A határszél mentén román területen fekvő legelőkre hajtott honi származású szarvasmarha és egyéb állatok, a belépő-állomás szakközeg vizsgálata után visszabocsáttatnak azon esetben, ha ezen állatok kihajtásukkor szabályszerű marhalevéllel (a szarvasmarha törzskönyvi bélyeggel is) el voltak látva, a belépő-állomás állami állatorvos által számba vétettek, nyilvántartási jegyzékbe bevezetettek s marhaleveleik hátlapján a számbavétel igazolva van. Ily állatokról a belépő-állomás nyilvántartási jegyzékét vezet, melybe a folyó számon kívüli a tulajdonos nevét s lakhelyét, az állatok fajtát, leírását s számát, a hajtás irányát, a marhalevél kiállításának helyét s községi lktatókönyvi számát, a kihajtás és a visszahajtás napját írja le.

A számbavétel s előjegyzés kihajtáskor és a vizsgálat visszahajtáskor belépő-állomáson kívüli is történhetik, de ilyenkor a ki az állami állatorvosnak és a szolgának útköltségeit előre tartozik lefizetni az illető vámhivatalnál.

Szigorított határszár elrendelése esetén ilyen külföldön legelő állatok 48 óra alatt visszahajthatók, különben a szigorított határszár megszüntése után jöhetnek vissza.

318 §. Mezei munkák végzése, fa- és szénahordás, itatás, szes stb. végett rövid időre s időközönként a határ közelében fekvő román területre áthajtott szarvasmarha s egyéb állatok a társági és közrendőri szabályok megtartásával szabadon közlekedhetnek, ha tulajdonosaik, illetve hajtók az illető belépő-állomás által a 17. sz. minta szerint kiállított érvényes igazolványt tudnak felmutatni.

Ezen igazolványok legfeljebb egy év tartamára állíthatók ki s csak a rajtok megjelölt állatokra és útirányra érvényesek és szigorított zár elrendelésével érvényüket veszítik.

Jegyzet. I. A 319. §-i lásd ezen cím bevezetésében.

2. A »Határőrizeti Utasítás« értelmében a csendőrség egyelőre:

a) tartozik első sorban felügyelni arra, hogy az egész határvonalon a határjelzésre felállított jelek, t. i. kőlober, határoszlopok, határhalmok, határrékok és magassági mérjegyek, úgy mint a határképen elő vannak tüntetve, jelenlegi helyeiken, valamint az erdőátvágások és általában az egész határvonal teljes épségben tartatassanak;

b) tartozik ezen kőlober, határoszlopok, határhalmok, határrékok, magassági mérjegyek, erdőátvágások és határvonal épségben tartása ellen bármely részről megküldendő minden ténykedést azonnal megakadályozni, szükség esetén illetékes hatóságtól kártalimat kérni;

c) tartozik a megelőző pontban felsorolt esetek bármelyikét hiúságszerűleg a járásheli főszolgabírói hivatalnak, mint az illető csendőrpáncsnoknak azonnal körülményesen bejelenteni és a szükséghez képest a főszolgabírói hivataltól utasítást kérni s az, hol szolgabírói kirendeltség van rendszeresítve — mint a szokásnál — ennek jelentést tenni;

d) tartozik minden jogosulatlan határlépőt azonnal letartóztatni s azt a nála talált tárgyakkal együtt, az illetékes főszolgabírói hivatalnak átadni;

e) tartozik mindenkit, ki az ország határának megjelölésére szolgáló kőloberet, faoszlopot, árkot, kő- vagy földhalmot, erdőárvágást vagy magassági mérjegyeket, akár a határvonal megváltoztatására célzó, akár más szándékból ledönti, megsemmisíti eltávolítja vagy megrongálja, azonnal letartóztatni és az illetékes főszolgabírói hivatalnak további törvényszerű eljárás végett átadni. (2. §.).

A m. kir. csendőrségnek, a határrendőrségtől 1912. évi május 14-én kezdve átvett határszéli külszolgálatát a 48.999/1912. és 48.320/1912. B. M. számú körrendeletek szabályozták. (Lásd a 82. és 966. lapokon.)

szől állomások érintésével hagyhatják el az országot, feltéve, hogy szabályszerű útlevelel bírtokában vannak és az elől említett 45.000—1911. B. M. számú rendelet tízedik kiegészítésében előírt rendelkezésnek megfelelőleg a fentebb megjelölt engedélyezett kúrdorlási iratok egyikében az egész hajóviteldíjat már befizették. Aki ezen rendelkezést be nem tartja, azzal szemben a 45.000/1911. B. M. számú kőrendelet értelmében renálói büntető eljárás megindításának és az ott részletesen előírt eljárásnak van helye.

B. 58,320 1912. B. M. számú kőrendelet: A határrendőri külszolgálat tárgyában a határrendőrségi őrségek megszüntetésével.

Az 1912. évi költségvetési törvény, a határrendőrség létszámának anasztása mellett a csendőrség létszámát többé azon czélból szaporítván, hogy a csendőrség a határrendészeti végrehajtó szolgálatra fokozottabb mértékben igénybe véssék, az 1903: VIII. t.-cz. 7. §-ának rendelkezése alapján 1912. évi május hó 1-jétől kezdve, az alábbak figyelembe vétele mellett, a határrendőri külső végrehajtó szolgálat ellátásával a csendőrség megbíztam.

A szolgálati rendszer ezen rendelkezés folytán az egész vonalon lényegesen megváltozván, addig is, míg a vonatkozó utasítások átdolgozhatók lesznek, a szolgálat ellátására és a csendőrség igénybevételére nézve a következő rendelkezések iránvadók:

1. A határrendőrség hatósági jogkörét az élelbelendő új szolgálati rendszer semmiben sem érinti. A kapitányságok és kirendeltségek hatósági teendőiket tehát ezentől is úgy végzik, mint eddig is mint hatóságok ezentől is felelősek mindazon feladatok teljesítéséért, amelyeket az 1903: VIII. t.-cz. 2. §-a a határrendőrség hatáskörébe utal.

2. A csendőrség megbízatása kizárólag a határrendőri külső végrehajtó szolgálathoz való közreműködésre szorítkozik. Ennek következtében a csendőrség hivatva van az 1903: VIII. t.-cz. 2. §-ában megállapított feladatoknak a végzésére, amennyiben azok a végrehajtó szolgálat körébe tartoznak s amennyiben az az alább részletezendő kivételek a határrendőrség közvetlen feladatkörébe nem sorolják.

A csendőrség ezen feladatait önállóan végzi miután azonban a határrendészeti feladatok végzéseért elsősorban a határrendőrségi hatóságok felelősek, a csendőrségi a határrendőrség hatáskörébe utalt és a végrehajtó szolgálat körébe tartozó egyes teendőket a határszéli rendőrkapitányságok és kirendeltségek felhívására, illetőleg megkeresésére is teljesíteni tartozik.

Hogy a csendőrség ilyen czélból mikor és miként vehető igénybe, arra nézve ezen rendeletben alább részletesen intézkedem.

3. A határrendőrség saját közegei által köteles a külszolgálati teendőket végezteni, ha a feladat természete olyan, hogy az csak hatóság vagy hatósági tag által végezhető, továbbá ha egyes konkrét nyomozati cselekmények vagy bizalmas megfigyelések teljesítéséről van szó.

A 104.800/1908. B. M. számú Utasítás 30. §-ában felsorolt rendes külszolgálatok egyáltalán nem vezénylendők, csak a mozdóvonatokon teljesítendő állandó szolgálatok, azonban ezek is csak:

Zsolna—Csacza,
Lipótvár—Pozsony,
Érsekújvár—Pozsony,
Győr—Királyhida,
Lövő—Sopron,
Esterháza—Sopron,
Kahold—Veperd—Sopron,
Nagykanizsa—Csáktornya,
Ujdombovár—Gyékényes,
Szabadka—Ujgombos, végül
Topolya—Ujvidék között.

Az országból kivezető többi vasuti vonalakat a csendőrség ellenőrzi, ezekre tehát határrendőrségi közegeket rendszeresen

Az intézkedő személyzethez tartoznak a fogalmazói kar tagjai, a kik mint hatósági tagok járnak el és a bűnügyi nyomozásokban önálló intézkedésre vannak feljogosítva.

A végrehajtó személyzethez tartoznak: az oktató-felügyelő, a detektív-felügyelő, polgári biztosok, az altisztek, végül a felügyelői, irnoki, segédtszti és biztosai személyzetből azok, a kik a nyomozó szolgálatra való kiváló alkalmasságuknál fogva a kapitánysági vezető előterjesztése alapján a belügyminister által a végrehajtó személyzethez soroltatnak. A végrehajtó személyzeti tagjai bűnügyi nyomozásoknál mint rendőri közegek járnak el.

A kezelő személyzethez tartoznak az előbbi csoportba nem sorolt felügyelők, irnokok, hivatalaltisztek, hivatali segédaltisztek és biztosok, végül a napidíjasok, a kik az irodai szolgálatot végzik.

A szolgaszemélyzethez tartoznak a valóságos és naphérs hivatalaltisztek.

A végrehajtó személyzetet ezen rendelet kézhezvétele után ideiglenesen Czím azonnal kijelölténi tartozik; a végleges besorolás iránt pedig a javaslat 1912. évi június hó 1-ig ide felterjesztendő.

Figyelemre em az azonban Czímet, hogy személyesen teszem felelőssé, hogy a végrehajtó személyzethez, minden személyi tekintet felvételével, csak oly egyéneket osszon be, a kik a nyomozati szolgálatra képességgel bírnak és ne tévessze szem elől, hogy a hivatali ügyvitel zavartalanosságának biztosítása ugyan csak fontos szolgálati érdek, nért is a rendelkezésre álló személyzetből az irodai szolgálatra alkalmas elemek csak annyiban vehetők el ezen szolgálattól, a mennyiben az irodai szolgálat kifogástalan ellátása ezentúl is biztosítva marad.

Annál is inkább figyelembe veendő ezen szempont, mert ezentúl egyes — eddig saját közegeivel végzett — külszolgálati teendők ellátására a csendőrség igénybevehető.

b) A kapitányságok a székhely szerint elnevezett központi hivatalból és kirendeltségekből állanak.

A központi őrségek, mint ilyenek, megszűnnek s a központi hivatalba olvadnak be.

c) A központi oktató-tiszti és ellenőrző-tiszti megbízások megszűnnek. Az ellenőrző-tisztté kirendelt tisztviselők által végzett teendők ellátása iránt, a mennyiben annak szüksége felforog, a kapitányság-vezetők esetről-esetre intézkednek.

d) Az egyenruhára, fegyverzetre, felszerelésre és laktanyarendre vonatkozólag ezentúl is a 104.800/1908. B. M. számú utasítás rendelkezései irányadók. A legénységnél azonban a teljes fegyverzetet a csendőrségi kard és ismétlő, illetőleg forgópisztoly képezi. Ismétlő karabélyok és a szaronyok a csendőrségnek adtnak át.

e) Az altisztek részére minden állomáshelyen — lehetőleg a tisztviselőktől elkülönítve — külön helyiség (őrszoba) jelölendő ki.

f) A hol ezen rendelet értelmében állandó mozgóvonat-ellenőrzés van rendszeresítve, ott ezen szolgálathoz a vezénylés látstrom útján — egyébként minden külszolgálatba, akár jár költségfelelősséggel akár nem — a külszolgálati lappal eszközözendő.

8. A m. kir. csendőrség igénybevételére nézve a következőket rendeltem:

A határszéli rendőrkapitányságok vezetői saját kapitányságuk, a kirendeltségek vezetői pedig saját körletük hatósági területén a csendőrséghez való viszonyuk szempontjából teljesen azonos helyzetet foglalnak el, mint a járási főszolgabírák saját jársuk területén.

Saját hatáskörükben tehát jogosítva van a csendőrség olyatén igénybevételére, a mint azt a m. kir. csendőrség számára 1909. évi február hó 20-án 1157/B. M. ein. szám alatt kiadott Szolgálati Utasítás a járási főszolgabírákra nézve megállapította.

A kapitánysági és kirendeltségi vezetők fentebb körülírt jogait távollétük vagy akadályoztatásuk esetén helyetteseik gyakorolják, de csak azon esetben, ha az illető az intézkedő személyzethez tartozik.

A csendőrségi szolgálati utasítás ugyan világosan megjelöli a csendőrség igénybevételének módját és eseteit, mindazonáltal az egyöntetű eljárás biztosítása és esetleges félreértések elkerülése végett kiemelem a következőket:

9. 48.999/1912. B. M. számú körrendelet: Határszéli kúlszolgálatnak átvétele a m. kir. csendőrség által.

Az 1912. évi állami szükségleteket tárgyaló költségvetésre vonatkozó ez évi V. törvényczikk rendelkezéseiből kifolyólag a m. kir. határrendőrségi őrségeket egész Magyarország területén 1912. évi május hó 1-ével beszüntetem és ezzel egyidejűleg az ezen határrendőr-őrségek által eddig végzett teendők fogalmoztatásával — a csendőrségre nézve fennálló törvények és szabályok érvényben tartásával — a magyar királyi csendőrséghez bízom meg.

Fentiekből kifolyólag a határrendészeti teendőknek a m. kir. csendőrség által való átvétele és azoknak miként való teljesítése nézve az alábbiakat rendeltem.

A 7. alatt csatolt A) kimutatásban feltüntetett határrendőri őrségek laktanyái, berendezési tárgyai, irodai- és számlai könyvei, a határrendőrlegénység fegyverzete, szerelvénye (kard, derékszíj és kardhüvelytáska) és löszere, látszóvel, valamint a leltárilag nyilvántartott egyéb itt fel nem sorolt kincstári tárgyak, a határrendőri őrségek székhelyén állomásozó, illetőleg azokhoz legközelebb levő csendőrsők parancsnokai által leltárilag és jegyzőkönyvileg a legszigorúbb pontossággal átveendő, az átvételt eszközölt őrparancsnokságok által további intézkedésenképp biztosan megőrzendő és az átadás, illetőleg átvételről szóló jegyzőkönyvek — a leltárakkal együtt — a csendőrküldési parancsnoksághoz felterjesztendő.

Ezzel megjegyzem, hogy a polgári határrendőri személyzetnek addig, míg megfelelő kisebb méretű pisztolyval ellátás lesz, a Frommer-féle pisztoly és löszere meghagyandó, a lélek felterjesztése alkalmával tehát pontosan hozzám bejelentendő, hogy az említett határrendőrségi legénység ideiglenes használatában hány Frommer-féle pisztoly és hozzávaló töltény hagyott.

Azon helyeken azonban, hol a határrendőrségi őrségek eddigi állomáshelyein 1912. évi május hó 1-ével határrendőri küldőségek állítatnak fel, a laktanyák és azok berendezési tárgyai csak azon esetben veendő át, ha azokra a határrendőrségek szükségére nincs; minél fogva minden átadás, illetőleg átvétel előtt a csendőrküldési parancsnokságok az illetékes határszéli rendőrkapitányságokkal közvetlenül lépjenek érintkezésbe és azokkal történet megállapodás alapján intézkedjenek az illetékes őrsőkkel szemben az átadás, illetőleg átvétel, mikor és ki által történő eszközítése iránt.

Az őrséktől beérkezett jegyzőkönyvek és leltárak a küldési parancsnokságok által és pedig minden egyes átvételről külön-külön hozzám felterjesztendő és egyúttal a felterjesztés kapcsán javaslat teendő arra nézve, hogy az átvett laktanyák, — amennyiben azok bérlete a határrendőrség részéről fel nem mondott — és a berendezési tárgyak a csendőrség céljaira mennyiben volnaak felhasználandók.

Az átvett irodák, szolgálati könyvek, az átvételt eszközölt csendőrsők által az őrsirodában őrzendő meg, míg a határrendőrségek által vezetett oly előjegyzések, melyek a határszéli szolgálatot teljesítő csendőrsőknek esetleg szintén szükségesek — mindaddig, míg a határszéli szolgálat mikénti ellátására vonatkozó egyöntetű utasítás valamennyi csendőr-álosztály részére kiadható lesz — ezen őrsők által tovább vezetendő.

Vulkán, Szurdok, Bodzakrazna, Óráncz és Gyergyóbékáson elhelyezett csendőrsőkeket az útlevevizsgálattal és a bélyegzés határszéli úlligazolványok kiállításával is megbízom, minél fogva ezen őrsők által az ottani határrendőrségektől az ezek szükséges nyomtatványok és bélyegzők is átveendő.

Ezen utóbbi szolgálat teljesítése körül azonban az illetékes őrsők a legnagyobb lelkiismeretességre és pontosságra utasítandók és ez irányban az őrs (járás) parancsnok személyileg felelőssé teendő.

Miután pedig a határrendőrség folyó évi május hó 1-től csak azon hivatalok székhelyén végzi az útlevevizsgálatot, a hol az magában a hivatalos helyiségben végezhető, a már emlí-

rendelkezések a határrendészeti szolgálatot illetőleg tehát egyelőre a fentieknek megfelelőleg módosulnak.

Pozsony és Sopron sz. kir. városok közönsége hozzájárult ahhoz, hogy az ezen városok területén a határrendőrség fegyveres közegét által eddig végzett szolgálatok a m. kir. csendőrség által végeztessenek; ennél fogva ezen városokban ezen szolgálat 1911. évi május hó 1-ével a csendőrség által átvendő, míg Ujvidék sz. kir. város területén ezen szolgálat további rendelkezésemig a csendőrség által nem teljesítendő.

Mindkét — elől megnevezett — törvényhatósági joggal felruházott városban egyébként a városi rendőrségnek hatósági jogköre az ottani vasúti, illetőleg gőzhajó-állomásokra nérvé ezért érintetlen marad s a törvényhatósági városi rendőrség a hivatásához tartozó közrend fenntartásán kívül, a vasúti és gőzhajó-állomásokon megfigyelő szolgálatot is bármikor végezhet.

Ugyanez áll egyébként a rendezett tanácsú városokra nérvé is.

A jelen rendeletemben foglaltakból kifolyólag felhívom a kerületi parancsnokságokat, hogy a határrendészeti teendők kifogástalan és pontos teljesíthetése végett a szükségesnek mutatkozó intézkedéseket saját hatáskörükben sürgősen és a lehető legalaposabban tegyék meg, a már eddig eszközölt megerősítések felül esetleg még szükségesnek mutatkozó órs (különítve) megerősítéseket saját összes állományukból foganatosítsák és a szolgálatnak átvételét hozzám jelentésük be.

A határszéli rendőrkapitányt, annak helyettesét, a határrendőrségi kirendeltség vezetőjét és annak helyettesét (utóbbi azonban csak akkor, ha az intézkedő személyre vonatkozik), a határrendészeti teendők ellátása tekintetében a hatóságok területén működő m. kir. csendőrségeket illetőleg ugyanazon jog illetvén meg, mint a közigazgatási hatóságokat, ennél fogva a határszéli rendőrkapitányságok területén működő csendőrsők utasítandók arra, hogy a fennebb említett határrendőrhatalóságok részéről a saját hatáskörükben hozzájuk intézett hivatalos felhívásoknak eleget tenni tartozzanak.

Külön ezáltal is hangsúlyozni kívánom, hogy a csendőrség tisztii alosztályok a határszéli rendőrkapitányságok és kirendeltségek vezetőivel (tisztviselőivel) a kölcsönös egyetértő jó viszonyt és a szolgálat érdekében fekvő egymással való gyakori érintkezést tartásuk fenn, miből folyólag a csendőrségi tisztii alosztályok utasítandók arra, hogy a határrendőrséggel való surliódások és kellemetlenségek kikerülése céljából az alárendelt legénységüket minden alkalommal intésük és oktatásuk, hogy ebből kötelemeket pontosan és híven teljesítsék.

Kételyek vagy aggályok esetében az órsok által szolgálati úton a szárnyparancsnokságnak teendő jelentés, mely utóbbi ezen jelentésekkel a szabályok értelmében jár el s csak amennyiben ily kételyek vagy aggályok a szárnyparancsnokságok által, saját hatáskörükben el nem oszthatók, úgy a kerületi parancsnokságokhoz, utóbbiak által pedig hozzám teendő jelentés.

Továbbá felhívom a kerületi parancsnokságokat, hogy az alosztályok által a határrendészeti szolgálat terén kifejtett tevékenység eredményéről, további rendelkezésemig, minden hó 10-ére hozzám kimerítő jelentést terjesszenek fel.

Végül a m. kir. határszéli rendőrségi kapitányságokhoz e tárgyban f. évi 58,320/V-a. szám alatt kiadott rendeletemnek a kerületi parancsnokság és alárendelt szárnyparancsnokságok részére szükségelt számú példányait tudomásvétel és mihez-tartás végett mellékelten megküldöm.

10. 41,207/1911. PM. sz. körrendelet: A pénzügyőrségnek a tiltott kivándorlás ellenőrzése körüli teendőire nézve.

Az 1909: II. törvénycikk 40. és 41. §-ai szerint útlevele nélkül kivándorolni, avagy a kivándorlást előlegnyújtással, fuvarozással, vagy kioktatással elősegíteni tiltva van.

A m. kir. belügyministernek 1911. évi 45.000. és 55.000. sz. körrendeletai értelmében pedig még útlevelel is csak a csacrai,

a nem lényeges állományú legénység részére külföldre szóló utasítási kiadás előtt az illető hadkiegészítő területi parancsnokság (honvédelmi kiegészítő parancsnokság), a védőerőnyi Utasítás hadsereg-
ből II. résznek 3. szakasza (honvédelmi III. résznek 7. szakasza) alapján előzetesen minden egyes esetben megkeresésnek az iránt, hogy az illetőlegre vonatkozó véleményének közlése mellett nyilatkoznak-e rajon az illető mikor fog legycsergyakorlatra, továbbképzésre vagy kiképzésre behívatni. (L. az 1909. II. 1.-sz. és az 17.900/909. B. M. számú Utasítás 2. §-ának b) pontját a 912., illetőleg 942. lapokon; továbbá az 55.683/1912. B. M. számú körrendeletet a 988. lapon.

2. Utasításokban a katonai hatóságokhoz beadandó kérelemnek az illetődíjjegyzék 14. táblájának II.—5. pontja értelmében bélyegmentesnek.

3. A m. kir. csendőrségi lényeges állományú karidíjaz, illetőleg ideiglenesen szabadságon legénységi állománybeli egyénei részére az illetőket a honvédelmi miniszter felhívása folytán a székesfővárosi m. kir. államrendőrség főkapitánya ugyanazon eljárás útján állítja ki mint az a m. kir. honvédelmi miniszter megfelelő egyénei utasításainak kiállítására az idézett körrendelettel csatolt Utasítás 28. §-ának 1. pontjában megállapított.

4. A Romániával létrejött megállapodás szerint: azok a magyar és román katonai és csendőrségi egységek, akik a részük nére illetékes katonai állomány parancsnokság által, határközvetlen igazolódnynyal vannak kitéve Brassó és Srinadia, továbbá Nagyszeben és Colimanezi között, tehát Prededlen és Vöröstoronyon a határt egyenruhában léphetik, az említett helységekre utazhatnak s ott 24 óráig felbuzerálás nélkül tartózkodhatnak.

Ha más külföldi határok illetékes hatóságok engedélye nélkül, a határon egyenruhában és karddal lépnek át, figyelemreértendő, hogy az egyenruha hordása tilos.

Mindazok, akik a figyelemreértésnek nem felelnek meg, a magyar terület azonnal elhagyására felhívandók. Ha a felhívásnak nem engednek, bűntudatuk általánosan ellenőrizendő és e körülmény feljelenítendő.

5. A 76.142/1904. B. M. számú körrendelet szerint a román kormány elrendelte, hogy a csoportban utazó (ipari és mezői munkások) még ha rendelkeznek utasításokkal, határszéli úti igazolódnynyal, illetőleg határszéli közlekedési igazolódnynyal van is, Romániába csak úgy léphetnek be, ha erre a román belügyminiszterrel külön engedélyt nyertek.

6. Az a katonai m. kir. hajósági hatóság tisztjei személyre és ruhájára kitéve a jelen §. 8. pontja alatt megjelölt előírás alá esnek.

7. Ezen §-nak Szerbiára vonatkozó rendelkezései hatályukat veszítették, mert az, ezen állammal szemben eddig felemlített utasítások szerint 1910. évi szeptember hó 29-én megszűntek.

8. A közlekedési előírások által a 28. §. 3. pontja értelmében kiállított bizonyítvány csak 8 napon belül érvényes, miután ennek időtartama nem haladhatja meg, az annak alapján kiállítandó Határszéli úti igazolódnynyal érvényességi időtartamát.

9. A 29. § 1. pontjában megjelölt egyének részére kiállítandó határszéli úti igazolódnynyal 30 filléres bélyeggel látandók el.

Minden más foglalkozásnak utasítódnynyal bélyegilletéke pedig 2 korona. (7965/1912. B. M. rend.)

10. Határszéli úti igazolódnynyal bélyegmentessége megszűnik, ha azoknak tulajdonosai a 8 napi határidő letelte után érkeznek vissza külföldről. Ez esetben az illető díjjegyzék 24. táblájának a) pontjának határozatai szerint járó 30 fillér (illetőleg 2 korona) bélyegilleték utólag beszedendő. A pénzügyi közegek tartoznak e tekintetben az 1882. évi június hó 4-én 28.197. sz. a. kiadott pénzügyminiszteri rendelet szabályait szerint eljárni.

11. Mivel a Határszéli úti igazolódnynyal csak egyszeri ki- és be-
nyújtásra használhatók: a belpéldák bevonandók és megsemmisítendőek. Ez Ugyancsak eljárás alá esnek a 8 napon belül nem használt igazolódnynyal is, ha tulajdonosai azokat ezen időn túl használni akarják.

12. Mindazok, akik Romániából az igazolódnynyal érvényességi időtartamának lejártja után térnek vissza: megbüntetésandók s e végeztetve az illető határszéli hatóság rendőri büntető bíráskodással joggal nem bírnak, az eljárásra illetékes hatóságok a 71.300/1904. B. M. számú rendelettel megállapított B. minta felhasználásával feljelenítendőek.

11d. §. Jelen rendelet 1906. évi márczius hó 1-én lép életbe és mindazok, kik az 1. és 2. §-ban felsorolt anyagok árusításával (forgalomba hozatalával), raktározásával és tartásával foglalkoznak, tartoznak a jelen rendelet határozmányai értelmében a fent jelzett időpontig robbanást megálló szerkezettel ellátott és hornyolással készített, szegescselt vagy behégesztett edények beszerzéséről gondoskodni.

I. 86,790.1908. B. M. körrendelet: Az ásványolajok szállítására és tartására vonatkozó 2970.1870. és 39,215.1894. sz. körrendeletek szigorú végrehajtása és az ipartörvény rendelkezései alá nem tartozó oly telepeknek, ahol benzín s más tűzveszélyes folyadékok raktározatnak, megvizsgálása.

Addig is, míg az ásványolajok szállítása és tartása tárgyában az 1870. évi május hó 20-án 2970.: és az 1894. évi május hó 24-én 39,215. sz. alatt kiadott belügyministeri körrendeletek a változott viszonyoknak megfelelően módosíthatók, illetőleg egész terjedelmükben átdolgozhatók lesznek: a minduntalan előforduló szegencseltenségek és balesetek arra indítanak, hogy felhívjam a törvényhatóságokat, miszerint utasítsa az alantias elsőfokú rendőrhatalóságokat (rendőrhatalóságot), hogy a fentebb idézett belügyministeri körrendeletek, nemkülönben a robbanó és gyúlékony (tűzveszélyes) folyadékok tartására és árusítására vonatkozólag érvényben levő helyhatósági szabályrendeletek határozmányainak szigorú megtartása felett folytonosan éber figyelemmel őrködjenek (örkődjenek), különösen pedig az ipartörvény (1884: XVII. C.-z.) rendelkezései alá nem tartozó oly telepeket és berendezéseket, ahol nagyobb mennyiségű benzín s más hasonló tűzveszélyes folyadékok raktározatnak, saját hatáskörükben (hatáskörben) haladéktalanul vizsgálják (vizsgálja) meg s a vizsgálat eredményéhez képest a szükségesnek mutatkozó intézkedéseket a vonatkozó szabályok értelmében tegyék (tegye) meg.

I. Az 1898. január hó 10-én 76973.97. sz. a. kiadott K. M. rendelet: A folyékony szénsav szállítására és raktározására szolgáló vas- és aczeltartályok megvizsgálása és nyilvántartása tárgyában.

A folyékony szénsav szállítására és raktározására szolgáló vas- és aczeltartályok (ugynevezett szénsav-palacszkok) megvizsgálását közbiztonsági szempontból szükségesnek tartván, e tekintetben a m. kir. belügyi és igazságügyi minster urakkal egyetértőleg a következőket rendelem:

1. A szénsav-palacszkok, illetőleg azon vas- és aczeltartályok, melyekben a folyékony szénsav 60—70 légköri nyomás alatt létezően tartatik, használatba vételük előtt 250 légköri nyomásnak megfelelő visznyomással megvizsgálandók.

2. Az eszközöli próba keltétől számított 5 évi időközben nem tartályok ugyanilyen nyomás alkalmazása mellett újból megvizsgálandók.

3. A megvizsgálás vagy a szállító vagyár telepén vagy a vbbli állomáson, de minden esetre oly helyen eszközözendő, mely ly nyomási kíséretre kellőleg be van rendezve.

4. A megvizsgáláshoz szükséges segéderőt és segédeszközöket, a hivatalos bélyegző kivételével, a próbát kérelmező fél tartozik rendelkezésre bocsátani.

5. A megtartott visznyomási próbáról minden egyes szénsav-palacszk vagy tartály számára bizonyítvány állítandó ki. Ezen bizonyítvány-minták előforduló esetekben a kiállításba vett próbák bejelentése mellett a vezetésem alatt álló ministeriumtól lesnek kérelmezendők.

6. Minden szénsav-palacszk vagy tartály felső homloklapjára tisztán szembetűnőleg bevésendők, illetőleg bélyegzővel bever-

X. A véderő elleni büncselekmények.

Figyelmeztetés. A) A polgári bíróságok és hatóságok illetékesége a tényleges szolgálati viszonyból kilepő legénység felett a katonári elítélésből való kilepés napján veszi kezdetét.

A polgári bíróságok kötelesek a nem-tényleges állománybeli legénység ellen, akár szabadiában hagyás, akár vizsgálati fogság mellett érendeli minden büncvádi eljárás megindítását, valamint a börtöni ítéletet továbbá szabadságvesztésre ítélő elítélések esetében a büntetés kiállításának helyét a meghirdetésnek napját is az illetékes hadkiegészítési kerületi parancsnokháznak, az állománycsapat vezetője végett, tudtára adni.

Ezenfelül a polgári bíróságok a vizsgálat befejezése után az ítéletet is a katonai hatóságnak hírdőre betekintés végett átengedni kötelesek.

Hasonló módon köziendő a büntetési időnek letelése később közzétehető lezáróhatása is.

A járási tisztviselők és a budapesti fővárosi államrendőrség a nem-tényleges állománybeli legénységre általuk kimért büntetésekkel az állomány-csapatokat, a nyilvánfartási hatóságok útján értesíteni tartoznak.

A besoroztatás, illetőleg szolgálataiba lépés előtt kiszabott büntetésekről az illetékes katonai hatóságok szintén értesítendőek. (L. a törvényről szóló 1912 : XXX. t.-cz. végrehajtására vonatkozó utasítás I. Részének 126. §-át az 1942. oldalon.)

B) A rendőri büntető eljárásban a 166.000/1910. B. M. számú rendelet értelmében, a véderő elleni kihágások esetében szabhatók: a honvédelmi területenként kijelölt honvédelmi ministeri tisztviselők. (Budapest I., Vár.)

C) A közfoglalt (katonai előfogati) szolgáltatásaira kötelezettségekkel emben, ha ezek ebbeli kötelezettségüknek megfelelni vonakodnak, vagy kérelmeskednek, megfelelő törvényes alap hiányában megváltás alkalmazni nem lehet. Joga van azonban a közporgatási kötelezettségnek az ilyenek költségeire alkú útján, annyidrt, a mennyidrt hirtelfogadni a ezen költség megfizetésére a vonakodói, illetőleg kérelmeskedői határozatilag kötelezni, nemfizetés esetén pedig a kötelezettséget ide közporgatási úton behajtani. Ez a joga a közporgatási kötelezettségnek nem ugyan törvényen, de szokásjogon alapul. Már a 1880. évi február 6-iki császári polgári bírósi rendelet 11-ik paragrafa is ilyen rendelkezést tartalmazott a nélkül, hogy egyéb megváltás megengedhetőnek nyilvánított volna. Ez a rendelet az alkotmány helyreállításával természetesen hatályát veszítette, azonban a szokásjoggal erősödött gyakorlat hasonló szabályt állapított meg. Nyilvánvalóan rendelkeztek hivatali elődelm többek között az 1888. évi 481. számú, 1900. évi 122.956. számú stb. határozataikban is. (1920/1910. B. M. sz. hat.)

D) A háború idején szükséges katonai szállítások iránt köztudottan szükséges a Btk. 487. §-ába ütköző vétséget képez. (L. 138. lapon.)

1. 1912 : XXX. t.-cz. : A véderőről.

Állítási kötelezettség, az összeírásra való jelentkezés, a katonai előjáróságok és anyakönyvezetők közreműködése.

10. §. 1. Az állítási kötelezettség a hadképességnek megállapítása céljából az e törvény szerint arra hivatott orvosi vagy felülvizsgáló bizottság előtt való megjelentetésnek a kötelessége.

lyesen vagy írásban 14 napon belül jelenteni tartoznak azon népfelkelő hatóságnál, mely ajánlati lapjukat kiállította.

2. §. A jelen törvényben megállapított jelentkezési kötelezettség áthágása tekintetében az 1889: VI. t.-cz. 62. §-nak második bekezdése, illetőleg a katonailag ki nem képzettekre ugyanazon t.-cz. 35. §-ának második bekezdése irányadó.

Jegyzet. 1. Az 1889: VI. t.-cz.-et az 1912: XXX. t.-cz. 37. §-a hatályon kívül helyezte, a jelen törvény 1. §-ában meg határozott kihágások az 5,555/1894. H. M. é.n. számú V. M. alábbi körhöz 7. §-a alapján büntetendők.

2. A jelentkezési kötelezettségre vonatkozó szabályok az ezen törvény végrehajtása tárgyában 5555/1894. H. M. é.n. sz. alatti kiadott Utasításban vannak megállapítva.

4. Eljárás a jelentkezést elmulasztó népfelkelőkkel szemben.

(5,555/1894. H. M. é.n. számú V. U. 7. §.)

7. §. Az évenkénti jelentkezés befejezése után a népfelkelő járásparancsnokság jelentkező és nyilvántartó okmányaihoz tudomást szerezhet azon népfelkelésre kötelezettekéről, kik saját jársukban illetőséggel bírnak és jelentkezési kötelezettségüket sehol sem teljesítették.

Ezekről közigazgatási járásnok'nt összesen és községenk'nt külön-külön az 5. minta szerint Névjegyzékek szerkesztendők és a járási tisztviselőnek oly fölkéréssel küldendők meg, hogy hollétüket puhatolja.

A járási tisztviselő a községi névjegyzékeket, esetleg utasítássalval és intézkedéseivel együtt az illető községeknek kiadja.

Ha ily nyomozott népfelkelésre kötelezettnek kipuhatolása eredményre vezet, róla a tartózkodási hely községi előjáróságánál (illetve a jelentkezési állomáson) jelentkező lap állítandó ki és ez az illetékes népfelkelő járásparancsnokságnak esetenként beküldendő.

Egyúttal az eset a járástisztviselőnek bejelentendő, ki az illetőt a jelentkezési kötelezettség elmulasztása miatt a jelen § értelmében felelősségre vonja.

A járási tisztviselőknök és községi előjáróknak, rendőr és csendőrségi közegeknek kötelességévé tételik, hogy hivatalos közigazgatási ügyködéseknel alkalmmilag a népfelkelő jelentkezéseket is ellenőrizzék és a mulasztókat ebbeli kötelességük teljesítésére utasítsák, esetleg az előbbi pontban előirt eljárást kövessék.

A népfelkelő, ki a kötelességszerű jelentkezést elmulasztja, kihágást követ el.

A katonailag kiképezett népfelkelésre kötelezettek által elkövetett ily kihágás 2 forinttól 100 forintig (4 koronától 200 koronáig), a katonailag ki nem képezett jelentkezésre kötelezettek által elkövetett ily kihágás pedig 5 forinttól 100 forintig (10 koronától 200 koronáig) terjedhető — behajthatatlanság esetén megfelelő szabadságvesztéshüntetésre átváltoztatható — pénzbüntetéssel büntetetik.

A büntető eljárás a tartózkodási (lak-) helyre illetékes járástisztviselőt illeti és e tekintetben, valamint a pénzbüntetésnek szabadságvesztésre való átváltoztatása tekintetében a védőtvény utasítás I. részének 84. és 85. §-ai, valamint ugyanezen Utasítás III. rész (honvédségi) 6. § 11. pontjának határozványal értelmeszerű alkalmazást nyernek. (L. a Jegyzetet.)

A pénzbüntetések fele az 1892: XXVII. t.-cz. 4. §-ában megjelölt „büntetés-pénzek országos alap javára, másik fele pedig a vagyontalan állításkötelesek segélyezhetőség végett az illetőségi község szegény alapja javára” fordítandó és a védőtvényben (1889: VI. t.-cz.) megállapított kihágások miatt

oly cselekmény jelenségei merülnek fel, a mely más közigazgatási hatóságnak hatáskörébe vagy illetékessége alá tartozó közigazgatási intézkedést tesz szükségessé.

9. §. Ha a kir. bíróság a rendőri büntető bíróság hatáskörébe tartozó oly kihágási ügyet, a mely az ügyek összefüggése vagy súlyosabb minősítés alapján eléje került, elbírálás végett a rendőri büntető bíróságnak enged át: ez az ügyet vissza nem utasíthatja.

10. §. Az elsőfokú rendőri büntető bíróságok közt felmerülő hatásköri és illetékességi összeütközések felett a másodfokú hatóság végérvényesen határoz, ha ez az elsőfokú rendőri büntető bíróságoknak közös felelőviteli hatósága. Ha az összeütközés másodfokú hatóságok közt vagy oly elsőfokú rendőri büntető bíróságok közt merült fel, a melyeknek másodfokú hatóságai különbözők: a kihágási ügy harmadfokú elbírálására hivatott minister határoz; és ha az ügyben harmadfokon több minister van az eljárásra hivatva vagy az összeütközés a harmadfokú hatóságok közt merült fel; az összeütközést ezek a ministerek egyetértve döntenek el, megegyezés hiányában pedig a ministertanács határoz.

11. §. A közigazgatási hatóság mint rendőri büntető bíróság és a rendes (királyi) bíróság vagy a közigazgatási bíróság között felmerült hatásköri összeütközéseket az 1907: LXI. t.-cz. értelmében a hatásköri bíróság dönti el.

12. §. A közvetlen felelőviteli hatóság a felek bármelyikének indítványára vagy a rendőri büntető bíróság indokolt előterjesztésére az illetékes helyett a hatósága alá tartozó rendőri büntető bíróságok közül más hasonló hatáskörű rendőri büntető bíróságot küld ki:

1. ha az illetékes hatóság kizárás okából nem járhat el (39., 42. §§.);

2. ha az illetékes hatóságtól részrehatóan eljárás vagy határozat nem várható (40—42. §§.).

A tiszti ügyész, a szakképviselő vagy a rendőri büntető bíróság indokolt előterjesztésére más rendőri büntető bíróságot szabad kiküldeni akkor is, ha ez a közbéke vagy a közbiztonság érdekében szükséges.

Ha a másodfokú hatóság helyett kell másikat kiküldeni vagy ha az ugyanazon másodfokú hatóság alá tartozó rendőri büntető bíróságoknak egyike sem lenne kiküldhető: a bíróküldés kérdésében a kihágási ügy harmadfokú elbírálására hivatott minister határoz és ha több minister lenne erre hivatott, ezek egyetértve határoznak. Megegyezés hiányában vagy ha a harmadfokú hatóság helyett kell másikat kiküldeni, a ministertanács dönt.

A határrendőrségre nézve a bíróküldést a belügyminister gyakorolja.

13. §. Külföldön elkövetett kihágás miatt eljárást rendszerint nem szabad indítani.

Ha valamely törvény szerint a külföldön elkövetett kihágás büntetendő és a törvény az eljárásra illetékes rendőri büntető bíróságot meg nem határozza: az eljárásra az a rendőri büntető bíróság illetékes, a melynek területén a terhelt lakik vagy tartózkodik, vagy a melynek területén üzleti főtelepe van, ily hely hiányában pedig az a rendőri büntető bíróság, a melynek területén a terhelt kézrekerült, vagy a melynél a kihágást feljelentették.

Ha az előbbi bekezdésben érintett kihágás nyílt tengeren vagy külföldön hajón volt elkövetve: az a rendőri büntető bíróság illetékes, a melynek területén a terhelt kézrekerült.

14. §. A fegyveres erőnek és a csendőrségnek katonai büntető és fegyelmi szabályok alatt álló tagja ellen oly kihágás miatt, a melyet az alatt az idő alatt követ el, a midőn a törvény értelmében katonai büntető és fegyelmi szabályok alatt áll, a rendőri büntető bíróság rendszerint nem járhat el, hanem az ily kihágásra vonatkozó feljelentést a lefoglalt bűnjelekkel és az iratokkal együtt a terhelt elűjáró parancsnokságához kell átküldeni és erről a feljelentőt értesíteni kell.

Ily kihágás miatt utóbb, a midőn a terhelt már nem áll

Ismeretlen és távollevő terhelt kipuhatolása.

81. §. Ismeretlen terhelt, vagy ismeretlen helyen tartózkodó, megszökött vagy elrejtőzött terhelt kipuhatolása végett a rendőri büntető eljárásban nyomozólevelet nem szabad kibocsátani; a terhelt jogerős elítéltetése előtt személyleírásának közzétételét (223. §. utolsó bekezdése) sem szabad elrendelni. Ismeretlen vagy távollevő terhelt kipuhatolása iránt figyelőlap kiállításával vagy más alkalmas módon kell intézkedni. Ha kipuhatolása nem sikerült, a 108. §. értelmében kell eljárni.

Elővezetés.

82. §. A rendőri büntető bíró elzárással büntetendő kihágás esetében a terhelt elővezetését rendelheti el, ha:

1. az előzetes letartóztatásnak valamely törvényes oka (74. §.) fenn van; vagy

2. a személyes megjelenés kötelezettségével szabályszerűen megidézett terhelt nem jelent meg és elmaradását figyelembe vehető okkal ki nem mentette, megjelenése pedig a rendőri büntető bíróság előtt továbbra is szükséges (109. §.); vagy

3. azt valamely törvény megengedi (pl. 1898: II. t.-cz. 38. §.).

Az elővezetést végzéssel kell elrendelni. E végzést az elővezetés foganatosításának megkezdése előtt annak, a kinek elővezetése el van rendelve, fel kell mutatni vagy kezébe kell adni.

A végzésben meg kell nevezni azt, a kit elő kell vezetni, a szükséghez képest a személyazonosságára vonatkozó adatok megjelölésével, továbbá elővezetésének okát.

Ha egy helyről egyszerre több egyént kell elővezettetni, az elővezetés elrendelése egy végzésbe is foglalható.

A végzést az elővezetést elrendelő hatósági tag írja alá és hivatalos pecsétjével látja el.

Az elővezetést kiméletesen és lehetőleg feltűnés nélkül kell foganatosítani.

A végzés kézbesítője vagy felmutatója köteles azt, a kit elő kell vezetni, a szükséghez képest rendőri segédlet és egyéb kényesítő eszközök igénybevételével is, az idező rendőri büntető bíróság elé állítani.

A fegyveres erőnek vagy a csendőrségnek, a rendőrségnek és a pénzügyőrségnek tényleges szolgálatában álló tagja ellen elővezetés közvetlenül nem foganatosítható, hanem elővezetése végett a mennyiben ennek helye van, felelővő hatóságát kell megitélni.

Közszolgálatban álló vagy oly magánvállalatnál alkalmazott egyén elővezetésének elrendeléséről, a melynél helyettesítése a közérdek szempontjából szükséges, felelővőjét azonnal és pedig az elővezetés foganatosítása előtt még oly időben kell értesíteni, hogy az a közérdek megóvására szükséges intézkedéseket megtehesse.

2. Lefoglalás.

83. §. Azokat a tárgyakat, a melyeknek a törvény vagy más jogszabály elkobzását, megsemmisítését vagy hasznavehetetlenné tételét rendeli, ugyasintén egyéb tárgyakat is, ha a bizonyításhoz szükségesek és megőrzésük másként nem lenne biztosítva, le kell foglalni és megőrzésükről hatósági őrizetbevétel útján vagy más alkalmas módon kell gondoskodni.

Nyomatványt kihágást megállapító tartalma miatt, ha csak a törvény kivételt nem tesz, lefoglalni vagy zár alá venni sem szabad.

Ítélethozatal előtt ipari és kereskedelmi vállalatok árúkészlete egészen vagy részben csak abban az esetben foglalható le, ha a lefoglalás a bizonyításra vagy az ítélet végrehajthatóságának biztosítására mellőzhetetlenül szükséges.

Közszolgálati iratokat és tárgyakat kihágás miatt lefoglalni sem szabad, a rendőri büntető bíró azonban megtekintésük vagy áttételük végett az illető hatósághoz fordulhat.

3. a kit előzetes letartóztatásba helyeznek.

A terheltnek hozzátartozói (129. § 1. pontja) és meghatalmazottja ellen a 2. pont alapján intézkedésnek csak akkor van helye, ha ellenük részesség miatt eljárás van folyamatban.

88. §. Hatósági szemlét kell tartani, ha fontos ténykörülményeknek vagy bizonyítékoknak megállapítására vagy felderítésére személyes megfigyelés, helyiségeknek vagy tárgyaknak vizsgálata szükséges.

Ha helyi körülményeket kell megállapítani, vagy ha más ebből indokoltnak mutatkozik, a szemlét a helyszínen kell megtartani.

Tárgyalás előtt a rendőri büntető bíróság hatósági szemlét csak akkor tart, ha mellőzhetetlenül szükséges vagy azt a törvény vagy más jogszabály külön rendeli.

4. A lefoglalás, a házkutatás, a személymotoszás és a hatósági szemle elrendelése és foganatosítása.

89. §. Valamely tárgy lefoglalását, ha a tárgy valakinek birtokában vagy birtalatában van, továbbá a személymotoszást és a hatósági szemlét rendszerint az eljáró rendőri büntető bíróságba foglalt végzéssel rendeli el. E végzés ellen felfolyamodásnak nincs helye.

Sürgős esetekben a végzésnek előzetes írásba foglalása nem szükséges.

A 86. §. első bekezdésében megengedett házkutatást, úgy-mintén tettenkapás esetében a lefoglalást és a hatósági szemlét is az eljáró rendőri közegek a rendőri büntető bíró előzetes határozata nélkül is foganatosíthatják.

90. §. Az elrendelt hatósági cselekményt az eljáró rendőri büntető bíró személyesen foganatosítja vagy annak foganatosítására a hatóságnak valamelyik tagját vagy közegét küldi ki.

Ha a cselekményt más rendőri büntető bíróság területén kell foganatosítani, annak foganatosítása végett az illetékes rendőri büntető bíróságot kell megkeresni.

91. §. A lefoglalást és a helyiségek átvizsgálását vagy szemlét rendszerint annak vagy megbízottjának jelenlétében kell foganatosítani, a ki ellen elrendelték.

Ha egyikük sincs jelen, az érdekelt képviselőjeként felnőtt családtagjainak vagy szomszédjainak egyikét, ilyenek hiányában pedig más alkalmas egyént kell kirendelni.

A felek a foganatosításnál jelen lehetnek s e végből őket értesíteni kell, ha az ebből eredő késedelem az eljárás célját nem veszélyezteti.

92. §. A lefoglalásnak, a helyiség átvizsgálásának vagy szemlájének és a személymotoszásnak foganatosítása előtt az elrendelő végzést a jelenlevők előtt ki kell hirdetni.

A foganatosításnál a legnagyobb kimélettel kell eljárni. Valamely helyiség átvizsgálását vagy szemlét, a 86. § első bekezdésének eseteit kivéve, reggel 6 óra előtt és este 9 óra után megkezdeni nem szabad; de a megkezdett cselekményt este 9 óra után is szabad folytatni.

A foganatosítás megkezdése előtt az érdekeltet fel kell hívni, hogy a keresett személy hollétét jelölje meg, vagy a keresett tárgyat szolgáltatassa ki. A helyiség átvizsgálását vagy szemlét és a személymotoszást mellőzni kell, ha a keresett személy vagy tárgy e nélkül is kézre kerül.

93. §. A foganatosításnál két nem érdekelt tanúnak is jelen kell lennie.

A fegyveres erő és a csendőrség tényleges szolgálatban álló tagja tanúként nem alkalmazható.

Nő ruházatának és a nála levő tárgyaknak átvizsgálására is ennél az eljárásnál tanúképpen csak nő alkalmazható; hatósági tag, általában férfi személy annál jelen nem lehet, de a hatósági tag köteles az átvizsgálás idejében ama helyiség közvetlen közelében tartózkodni, a hol az átvizsgálást teljesítik és az átvizsgálás megtörténtét ellenőrizni.

tárgyalást a terhelt kérelmére a vádnak és a támogatására szolgáló bizonyítékoknak tisztába hozása után a szükséges időre felbe kell szakítani, ha ez a terhelt bizonyítékainak beszerzése végett indokoltnak mutatkozik.

Ily esetekben a tiszti ügyész, ha távol van, a feljelentőről és a tárgyalásról értesíteni nem szükséges, a 24. § 2-4. pontjaiban meghatározott esetekben azonban vele az ügy érdemében hozott határozatokat ilyenkor is közölni kell.

Idézés

105. §. Az előbbi § esetein kívül a tárgyalás határnapjának kitűzésével idézőlevelet kell kibocsátani.

A tárgyalás határnapját akként kell kitűzni, hogy az érdekelteknek elegendő idejük legyen a megjelenésre és hogy a terhelt védelméről gondoskodhassék. Letartóztatás esetében a tárgyalást negyvennyolc órán belül kell megtartani.

106. §. A tárgyalásra meg kell idézni:

1. a terheltet;
2. a magánvádolt és a sértettet;
3. a bejelentett meghatalmazottakat;
4. azokat a tanúkat, a kik az ügy lényeges körülményeire tehetnek vallomást, ha ez a bizonyítás céljára szükséges;
5. a szükséges szakértőket.

A tiszti ügyész a tárgyalásra csak akkor kell meghívni, ha meghívását kérte, vagy közreműködése a 28. § értelmében szükséges.

A szakképviselőt a tárgyalásra akkor kell meghívni, ha meghívását kérte, vagy azt külön jogszabály rendel.

A mennyiben a törvény értelmében a kihágás jogkövetkezményeire a terhelt kivül harmadik személy is felelős, meghallgatása végett a tárgyalásra őt is meg kell idézni.

A rendőri büntető bíróság a terheltet olyan kihágás esetében, a melyre a jogszabály elzárást állapít meg, a magánvádolt és a sértettet pedig ha kihallgatásuk a tényállás tisztázásához szükséges, személyes megjelenésre is kötelezheti.

107. §. Az idézés idézőlevéllel történik.

Az idézőlevélben a feleket, a tanúkat és a szakértőket a meg nem jelenés jogkövetkezményeire (109., 111-114. §-ok) figyelmeztetni kell és a feleket fel kell hívni arra, hogy még be nem jelentett tanúikat és egyéb bizonyítékaikat magukkal hozzák, vagy a rendőri büntető bíróságnak a tárgyalás előtt oly időben jelentsek be, hogy a tanúk kellő időben megidézhethők, más bizonyítékok pedig megszerezhetők legyenek.

A fegyveres erőnek és a csendőrségnek tényleges szolgálatban álló tagját, valamint a rendőrségnek és a pénzügyőrségnek személyzetéhez tartozó egyént felelbbvaló hatóságának egyidejű értesítése mellett közvetlenül is megidézhető, ha felelbbvaló hatósága nincs helyben és a késedelem veszélyt jelöl. A szakértőt az idézésben a szükséghez képest tájékoztatni kell azokról a körülményekről, a melyekre vonatkozólag ki fogják hallgatni.

Ha az, a kit megidéznek, oly közzolgálatban áll vagy oly magánvállalatnál van alkalmazva, melynél helyettesítése a kihallgatás ideje alatt a közérdek szempontjából szükséges, megidézéséről felelbbvalóját egyidejűleg értesíteni kell.

Az előzetes letartóztatásban levő terheltet a tárgyalás idejéről előzetesen értesíteni és őt jogaira (34., 35. §§.) figyelmeztetni kell.

108. §. Ismeretlen vagy oly terhelt ellen, a ki a tárgyalásra nem volt megidézhető, sem a tárgyalást megtartani, sem ítéletet hozni nem lehet. Ez azonban nem akadályozza az eljárás befejezését oly terhelttárs ellen, a ki a tárgyalásra szabályszerűen meg volt idézve.

Ismeretlen terhelt vagy ismeretlen helyen tartózkodó terhelt ellen is meg kell idézni, sem a tárgyalást megtartani, sem ítéletet hozni nem lehet. Ez azonban nem akadályozza az eljárás befejezését oly terhelttárs ellen, a ki a tárgyalásra szabályszerűen meg volt idézve.

Fontos okból a tanút lakásán is szabad kihallgatni.

A fegyveres erő és a csendőrség tagjainak mint tanúknak megbüntetése és elővezetése végezt felebbvaló hatóságukhoz kell fordulni.

114. §. Ha a megjelenésre kötelezett szakértő idézés dacára meg nem jelent, vagy kihallgatás előtt engedelem nélkül eltávozott és kihallgatása szükséges, a rendőri büntető bíróság öt új határnapra idési meg és ezenfelül száz koronáig terjedhető és behajthatatlanság esetében az 1879: XL. t.-cz. 22. §-ának megfelelően elzárásra átváltoztatható pénzbüntetéssel büntetheti.

A 113. § harmadik, negyedik és ötödik bekezdését a szakértőre is alkalmazni kell.

A szakértő elővezetését nem szabad elrendelni.

Szóbeliség és nyilvánosság.

115. §. A tárgyalás szóbeli és nyilvános.

Iratok felolvasásának csak annyiban van helye, a mennyiben ez a bizonyítás teljessége érdekében mellőzhetetlenül szükséges.

A közérkölciség vagy a közrend érdekében a rendőri büntető bírónak joga van a nyilvánosságot a tárgyalásra vagy ennek egy részére bármikor kizárni, de ilyenkor is a terheltek mindégyle és a sértett két-két bizalmi fertit jelölhet ki, a kik a tárgyaláson jelen lehetnek.

A határozatokat, kivéve a nyilvánosság kizárásával tartott tárgyalás során hozott határozatokat, mindig nyilvánosan kell kihirdetni.

Fiatalkorúakat és oly egyéneket, a kik nem a hely méltóságának megfelelően jelennek meg, a rendőri büntető bíró a hallgatók közül kizárja.

Bottal senkit sem, fegyverrel pedig csak azt szabad a tárgyaló terembe bocsátani, a kire a fegyver viselése szolgálati kötelesség.

Rendfentartás.

116. §. A rendnek és a tárgyalás méltóságának fenntartása az eljáró rendőri büntető bíró feladata.

A ki a tárgyalás rendjét zavarja, a hatóság iránti tisztelet ellen vét, sértő kifejezést használ, illetlen vagy durva magaviseletet tanúsít, azt a rendőri büntető bíró figyelmeztetés után rendre utasíthatja, száz koronáig terjedhető s behajthatatlanság esetében az 1879: XL. t.-cz. 22. §-ának megfelelően elzárásra átváltoztatható pénzbüntetéssel sújthatja, a tárgyaló teremről vagy helyről kiutasíthatja, szükség esetében eltávolíthatja, letartóztatásban lévő terhelt ellen pedig e helyett fegyelmi büntetést alkalmazhat.

Ha a rendőri büntető bíró rendbüntetésül pénzbüntetést, kiutasítást, eltávolítást vagy fegyelmi büntetést alkalmaz, az ezt rendelő végzést a tárgyalási jegyzőkönyvbe kell foglalni annak megemlítésével, hogy miben állott a rendezavarás, a sértő kifejezés, illetlen vagy durva magaviselet és hogy a rendbüntetés alkalmazása előzetes figyelmeztetés után történt. E végzés ellen csak pénzbüntetés kiszabása esetében van helye fellebbezésnek.

Ha a tárgyalásról kiutasított terhelt jelenléte nélkül a bizonyító eljárás be nem fejezhető, a rendőri büntető bíró őt a tárgyalás idejére őrizet alá helyezi, a bizonyító eljárás befejezése előtt a tárgyalás helyére visszahívja, a távollétében felvett bizonyítás lényeges tartalmáról értesíti s nyilatkozatát a jegyzőkönyvbe foglaltatja.

117. §. A katonai bíróság hatóságának alávetett egyéni, ha a tárgyalási rend ellen vét, a rendőri büntető bíró rendre utasíthatja, a tárgyaló teremről vagy helyről kiutasíthatja, szükség esetében eltávolíthatja és megbüntetése végezt felebbvaló katonai hatóságot keresi meg.

biróság területén lakik, kérelmére az eljáró bíróság megengedheti, hogy a büntetést a lakóhelyéhez legközelebb eső fogházban tölthesse ki; ily esetben az elítélt lakóhelye szerint illetékes rendőri büntető bíróságot az ítélet jogerösségi és végrehajt hatóság záradékkal ellátott hiteles kiadványának áttétele mellett a büntetés végrehajtása végett meg kell keresni.

Ha a jogerősen elítélt ismeretlen helyen tartózkodik, megszökött vagy elrejtőzött, az elzárásbüntetés végrehajtása végett az elítélt tartózkodó helyének kipuhatolása iránt kell intézkedni. Ebből a célból a rendőri büntető bíróság az elítélt személyi adatainak, az elítélés alapjául szolgált kihágásnak és a kiszabott elzárásbüntetésnek megjelölésével a hatóságokhoz intézett felhívást is tehet közzé az iránt, hogy az elítélt felalálása esetében tartózkodó helye felől értesítsék a felhívást kibocsátó rendőri büntető bíróságot, az elítéltet pedig, ha szökésétől kell tartani és személyazonossága iránt kétség nincs, tartóztassák le.

224. §. Ha az elzárásbüntetést a rendőrségnek vagy a pénzügyőrségnek tényleges szolgálatban álló tagján vagy más közszolgálatban vagy oly magánvállalat szolgálatában álló egyéneknek kell végrehajtani, a kinek helyettesítése a közérdek szempontjából szükséges, a végrehajtás elrendeléséről felelősségét előzetesen értesíteni kell.

Ha az elítélt a fegyveres erő tényleges szolgálatában áll, az elsőfokú rendőri büntető bíróság az illetékes hadkiegészítés kerületi, illetőleg honvédkiegészítő parancsnokságot keres meg az elzárásbüntetés végrehajtása végett. Ha pedig az elítélt a csendőrség tényleges szolgálatában, áll, a büntetés végrehajtása végett az illetékes csendőrkerületi parancsnokságot kell megkeresni.

A Horvát-Szlavonországokban lakó vagy tartózkodó elítéltekre megállapított elzárásbüntetés foganatosítása végett közvetlenül a horvát-szlavonországi közigazgatási (rendőri) hatóságot kell megkeresni.

A megkereséshez mellékelni kell az ítéletnek jogerösségi és végrehajthatósági záradékkal ellátott hiteles kiadványát és ha a megkeresés horvát-szlavonországi közigazgatási (rendőri) hatóságnak szól, a záradékban igazolni kell azt is, hogy a kiszabott büntetés a megkereső rendőri büntető bíróságnál fennálló jog szerint még el nem évült.

225. §. Az elzárásbüntetést a bírósági vagy a közigazgatási fogházban az 1892: XXVII. t.-cz. 1. §-ának rendelkezéséhez képest kell végrehajtani.

A székesfővárosban kiszabott összes elzárásbüntetések végrehajtására közigazgatási fogházul az államrendőrségi fogház szolgál.

A határrendőrség által kiszabott elzárásbüntetés a határrendőrség fogházában is végrehajtható.

2. Jogerős ítéletekkel megállapított több szabadságvesztésbüntetés végrehajtása.

226. §. Ha valakit különböző jogerős ítéletekkel össz büntetés kiszabása nélkül több elzárásbüntetésre ítélték és a törvény értelmében (1879: XL. t.-cz. 29., 30. §-a; 1908: XXXVI. t.-cz. 5. és 8. §-a) össz büntetés kiszabásának szüksége forog fenn: az össz büntetést a tiszti ügyésznek vagy az elítéltek indítványára vagy hivatalból az az elsőfokú rendőri büntető bíróság állapítja meg, a melynek területén az elítélt büntetését tölti és ha az elítélt büntetését meg nem kezdte, az, a melyik a súlyosabb büntetéssel büntetett kihágás tárgyában eljár, ha pedig ez kétséges vagy a kiszabott büntetések egyenlők, az a rendőri büntető bíróság, a mely a legutóbb hozott jogerős ítélettel befejezett ügyben eljár.

A rendőri büntető bíróság tárgyalás nélkül, a szükséges képezt a tiszti ügyész és az elítélt meghallgatása után határoz. Az össz büntetést a rendőri büntető bíróság egyedül az előbbi ítéletekkel kimondott büntetések tartamának aránya alapján, a súlyosító és enyhítő körülmények figyelembe vétele nélkül s az

sértett igényeit érvényesíti, az őrizetbe vett állatok és egyéb tárgyak nyilvános árverésen esetleg el fognak adni.

254. §. Ha a sértett a megszabott határidő alatt igényét érvényesíti, a községi bíró az okozott kárra nézve a sértett és a lefoglalt állatok vagy egyéb tárgyak tulajdonosa között az egyezséget megkísérli. Ha a tulajdonos az egyességileg megállapított és az okozott költségekre is kiterjedő kötelezettségének megfelelő, vagy egyesség hiányában a községi bíró által a kár valószínű összegéhez és a felmerült költségekhez képest megszabott biztosítékot leteszi: a lefoglalt állatokat és egyéb tárgyakat a tulajdonosnak ki kell adni.

Ki kell ezeket adni a tulajdonosnak akkor is, ha a sértett igényét a megszabott határidő alatt nem érvényesíti, feltéve, hogy a tulajdonos a felmerült költségeket megteríti.

Ha a sértett igényeit a megszabott határidő alatt érvényesítette, de a lefoglalt állatok és egyéb tárgyak tulajdonosa nem jelentkezett vagy a megállapított biztosítékot le nem tette, úgyszintén akkor is, ha a sértett igényeit nem érvényesítette ugyan, de a tulajdonos a felmerült költségeket megteríteni vonakodik: a lefoglalt állatokat és egyéb tárgyakat nyilvános árverésen el kell adni.

Romlandó tárgyakat azonnal el kell árverezni.

Az árverésen befolyt pénzt, a tartási és őrzésköltség, a hajtópénz, — a mennyiben a sértett igényét érvényesítette — az okozott kár vagy a követelt kár díj és a még fel nem említtet költség megfizetésére kell fordítani. Az ezek levonása után megfennmaradó összegből annyit kell visszatartani, a mennyi a pénzbüntetés valószínű összegének fedezésére szükséges. A lefoglalt állatok és egyéb tárgyak közül, ha tulajdonosuk ismeretes, csak annyit kell elárverezni, a mennyinek vételárából ezek az összegek fedeztet nyerne; az esetleg árverés alá nem került állatokat és egyéb tárgyakat és a fennmaradó összeget a tulajdonosnak elismervény mellett ki kell adni.

255. §. Ha a bűnjelként vagy zálogként lefoglalt állatok vagy egyéb tárgyak tulajdonosa ismeretlen, vagy ha ismeretlen helyen tartózkodik, a 253. § második bekezdésében említett felhívást a községben, nagyobb értékű állatoknál vagy más ly tárgyaknál pedig a szomszédos községekben is a szokásos módos közhírré kell tenni.

Ha a tulajdonos az árverésig nem jelentkezett, a lefoglalt állatokat és egyéb tárgyakat mind el kell árverezni és a befolyt összegből a kártérítés és a felmerült költségek fedezete után fennmaradó részt jelentés kíséretében a főszolgabíróhoz kell beküldeni.

256. §. Az árverésről jegyzőkönyvet kell készíteni s azt az iratokhoz kell csatolni.

7. Tárgyalási határnap kitűzése, idézés és a meg nem jelenésnek jogkövetkezményei.

257. §. Ha a községi bíró megállapítja, hogy a kihágás a községi bíróság hatáskörébe tartozik és az eljárás megindításának akadályai nincsenek, az ügy tárgyalására határnapot tűz ki. A határnapot a feljelentés (indítvány, panasz) megtétele után lehető rövid időre, legkésőbb 15 napon belül kell kitűzni.

258. §. A tárgyalásra a terheltet, a sértettet, a bejelentett tanukat és szükség esetében a feljelentőt is meg kell idézni.

Tanukul csak oly egyéneket kell megidézni, a kik az ügy lényeges körülményeiről tehetnek vallomást s a kiknek vallomására feltétlenül szükség van.

259. §. Ha a felek a községi bíróság előtt idézés nélkül megjelentek vagy nyomban előhívhatók, vagy ha az előállított terhelt a kihágás elkövetését beismeri, a tárgyalás nyomban megtartható.

260. §. Az idézés idézőlevéllel történik, a melyet a bíró vagy helyette a községi (kör) jegyző ír alá.

Az idézőlevelet a közigazgatási kézbesítés szabályai szerint kell kézbesíteni.

A fegyveres erőnek, a csendőrségnek, a rendőrségnek és a pénzügyőrségnek tényleges szolgálatban álló tagját csak felebb való hatósága útján szabad megidézni.